

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI**

**TÜRKİYE, ÇİN VE RUSYA EĞİTİM
SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI
OLARAK İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MAILIKEMU AIMAITI

İSTANBUL, 2023

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI**

**TÜRKİYE, ÇİN VE RUSYA EĞİTİM
SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI
OLARAK İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MAILIKEMU AIMAITI
(200511102)**

**Danışman
(Prof. Dr. İbrahim Kocabaş)**

İSTANBUL, 2023

19.07.2023

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi tezli yüksek lisans programı öğrencisi 200511102 numaralı **Mailkemu AIMAITT**'nin hazırladığı "Türkiye Eğitim Sistemi ve Çin Eğitim Sisteminin Karşılaştırılması" konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 19.07.2023 Çarşamba günü saat 13.00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Çoğunluğu/Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının Türkiye, Çin ve Rusya Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Karar
1. (Danışman) Prof. Dr. İbrahim KOCABAŞ	Kabul
2. Prof. Dr. Ali TAŞ	Kabul
3. Doç. Dr. Bilal YILDIRIM	Kabul
4.	.....
5.	.....
6. (İkinci Danışman)*	.....

*2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağılı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki farklı bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Mailikemu Aımatı

TEŐEKKÜR

Bu tezin yazılmasında tecrübeleri ve sabrıyla bana yol gösteren değerli tez danıőmanım Prof. Dr. İbrahim Kocabaş'a teőekkürlerimi sunarım. Ayrıca ders döneminde değerli bilgileri ile bizi eğiten bölüm hocalrım; Prof. Dr. Tuncay Akçadağ, Prof. Dr. Hasan Bacanlı, Dr. Öğr. Üyesi Nihan Sölpük Turhan'a ve tez yazım aşamasında desteklerini esirgemeyen Arő. Gör. Gülenay Nagihan KILIÇ'a teőekkürü borç bilirim. İhtiyaç duyduğum her zaman ve her durumda maddi ve manevi destekleriyle yanımda olan değerli eőim Abdusalam Çaharbağlı ve biricik oğlum İmran Çaharbağlı'ya teőekkür ederim.

Mailıkemu Aımatı

TÜRKİYE, ÇİN VE RUSYA EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

Mailikemu Aımatı

ÖZET

Geçmişten günümüze olan süreç içerisinde insanların yaşadığı coğrafya, içinde bulunduğu toplum, ait oldukları din ve kültürel farklılıkların olması, insanların birbirinden farklı eğitim sistemlerinin meydana gelmesine neden olmuştur. Tarihi süreç içerisinde farklı kültürlerin verdiği ürünler de farklı olmuştur. Süreç içerisinde toplumlar kendinden üstün olan toplumları incelemiş, örnek almış ve benzer teknikleri uygulayarak kendilerini geliştirmeye çalışmışlardır. Günümüz yüzyılında da karşılaştırmalı eğitim adı altında farklı ülkelerin eğitim sistemleri incelenerek eğitim sistemlerin farklı ve benzer noktalarını araştıran bir bilim dalı bulunmaktadır. Bu araştırmada Türk eğitim sistemi, Çin eğitim sistemi ve Rusya eğitim sistemi mukayese edilerek, ülkelerin eğitim sistemlerinin benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Bu çalışmada Çin, Rusya ve Türk eğitim sistemlerinin genel durumu, yönetim yapıları, süreç ve kademeleri, eğitim finansman durumları ve eğitimdeki amaçları ele alınmıştır. Araştırmada yer alan Türk Eğitim Sistemi merkeziyetçi sistemi izlerken, Rusya ve Çin Eğitim sistemlerinde ise yerel ve merkezi sistemler uygulanmaktadır. Bu çalışmada bilimsel yöntemlerden karşılaştırmalı eğitim araştırmalarında izlenen nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup, araştırma kapsamında veri toplamada kullanılan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler; Türk Eğitim Sistemi, Çin Eğitim Sistemi, Rusya Eğitim Sistemi, Karşılaştırmalı Eğitim.

COMPARATIVE ANALYSIS OF TURKEY, CHINA, AND RUSSIA EDUCATION SYSTEMS

Mailikemu Aimaiti

ABSTRACT

From the past to the present, the geography where people live, the society they live in, the religion they belong to and the existence of cultural differences have resulted in the emergence of different education systems. The products of different cultures in the historical process have also been different. In the process, societies have examined the superior societies, taken them as examples and tried to improve themselves by applying similar techniques. In today's century, there is a discipline called comparative education that examines the education systems of different countries and investigates the different and similar points of education systems. In this study, it is aimed to compare the Turkish education system, Chinese education system and Russian education system and to reveal the similar and different perspectives of the education systems of the countries.

In this study, the general situation of Chinese, Russian and Turkish education systems, management structures, processes and levels, educational financing status and educational objectives are discussed. While the Turkish Education System in this research follows the centralized system, local and centralized systems are applied in the Russian and Chinese Education systems. In this study, qualitative research method followed in comparative education researches among scientific methods was used and document analysis method was used to collect data within the scope of the research.

Keywords; Turkey Education System, China Education System, Russia Education System, Comparative Education System

ÖNSÖZ

Tarihsel süreç içerisinde insanların yaşadığı coğrafya, içinde bulunduğu toplum, ait oldukları din ve kültürel farklılıkların olması, insanların birbirinden farklı eğitim sistemlerinin geliştirmesine neden olmuştur. Tarihi süreç içerisinde çeşitli kültürlerin verdiği ürünler de farklı olmuştur. Toplumlar kendilerinden üstün olan toplumları incelemiş, örnek almış ve benzer teknikleri uygulayarak kendini geliştirmeye çalışmışlardır. Günümüz yüzyılında da farklı ülkelerin eğitim sistemleri incelenerek eğitim sistemlerinin farklı ve benzer noktalarını araştıran karşılaştırmalı eğitim adlı bir bilim dalı bulunmaktadır.

Uluslararası rekabette, ülkenin gelişiminde eğitim sisteminin başarısının önemli bir etkisi olduğunu söylemek mümkündür. Eğitim sistemi ülkenin birlik ve beraberlik açısından önemli olmakla birlikte, ülkenin dışa yönelik küresel taleplere cevap verebilmesi için de önemli rol oynamaktadır. Buna istinaden bu denli önemli bir sisteme katkı sağlayabilmek için farklı ülkelerin eğitim sistemleri incelenebilmektedir. Bu araştırmaya konu olan Türk eğitim sistemi ise Merkezîyetçi yapısıyla kendi koşulları doğrultusunda bir sistem oluşturmuştur. Karşılaştırmalı olarak ele aldığımız Rusya ise eğitimde devlet otoritesini azaltıp, merkezîyetçi sistemden yerel ihtiyaçlara göre eğitim sistemine özerklik veren bir ülkedir. Son zamanlarda adını dünyaya duyuran Çin Halk Cumhuriyeti ise eğitimi vatandaşlar için hem hak hem görev olarak görmekte ve ekonomik gelişimi, halkın yaşam biçimi ve benzer konuları baz alarak merkezî ve yerel sistemi birlikte kullanmaktadır. Bu çalışmada araştırmanın amacına yönelik farklı sistemleri kullanan ülkelerin eğitim sistemleri incelenmiş, benzer ve farklı yönleri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Bu çalışma toplam altı bölümden oluşmuş olup, giriş bölümünde araştırmanın amacı, verilerin toplanması, sınırlılıklar gibi araştırma yaparken kullandığımız sistemlerden söz edilmiştir. Birinci bölümde ise, çalışmamızın ana konusu olan karşılaştırmalı eğitim, Çin, Rusya ve Türk eğitim sistemleri ile ilgili bilgiler yer

almaktadır. İkinci bölümde konu ile ilgili önceki araştırmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde tez çalışmasında kullandığımız yöntem ele alınmıştır. Ardından bulguların karşılaştırılmal olarak incelenmesi yapılmış, son bölümde ise, ölkelerin eğitim sistemleri üzerinde çalışırken elde ettiğimiz verilere dayanarak ulaştığımız sonuç ve öneriler yer almaktadır.

Bu çalışma için araştırma yapılırken mevcut literatürde ana konumuz olan Çin eğitim sistemi ile ilgili yeterli kaynak bulunmadığından, yabancı kaynaklardan istifade edilmeye çalışılmıştır. Ancak ölkelerin akademik çalışmalarla ilgili web sitelerinde uygulanan güvenlik politikasından dolayı bilgilere ulaşmada sınırlılık yaşanmış ve zorluklarla karşılaşılmıştır.

Temmuz 2023

Mailikem Aimaiti

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	vii
KISALTMALAR	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
TABLO LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	6
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
1.1. KARŞILAŞTIRMALI EĞİTİM.....	6
1.1.1. .Karşılaştırmalı Eğitimin Tanımı	7
1.1.2. Karşılaştırmalı Eğitimin Amaçları.....	8
1.1.3. Karşılaştırmalı Eğitimin Yararları	10
1.1.4. Karşılaştırmalı Eğitimin Sınırlılıkları.....	12
1.1.5. Karşılaştırmalı Eğitim Çalışmalarında Eğitimi Etkileyen Faktörler 13	
1.1.6. Karşılaştırmalı Eğitimde Yaklaşımlar	13
1.1.6.1. Yatay Yaklaşım.....	14
1.1.6.2. Dikey Yaklaşım.....	14
1.1.7. Karşılaştırmalı Eğitimin Temel Özellikleri	14
1.1.8. Türkiye’de Karşılaştırmalı Eğitim	15
1.1.8.1. ÇİN EĞİTİM SİSTEMİ.....	16
1.1.9. Çin Eğitim Sisteminin Amaçları	17
1.1.10. Eğitim Sisteminin Yapısı ve Süreci.....	19
1.1.10.1. Okul Öncesi Eğitim	19
1.1.10.2. 9 Yıllık Zorunlu Eğitim.....	20
1.1.10.3. Orta Öğretim (Lise).....	23

1.1.10.4.	Yükseköğretim.....	25
1.1.10.4.1.	Yükseköğretim Tipleri	26
1.1.11.	Eğitim Finansmanı	27
1.1.11.1.	Mevcut Finansman Sorunları.....	32
1.1.11.2.	Sorunların Çözümüne Yönelik Tedbirler	33
1.1.12.	Çin’de Eğitim Yönetimi	36
1.2.	RUSYA EĞİTİM SİSTEMİ.....	41
1.2.1.	Rusya Eğitim Sisteminin Amaçları	43
1.2.2.	Rusya Eğitim Sisteminin Yapısı ve Süreci.....	45
1.2.2.1.	Okul Öncesi Eğitim	46
1.2.2.1.1.	Rusya’da Okul Öncesi Eğitimin Mevcut Durumu.....	47
1.2.2.1.2.	Rusya Okul Öncesi Eğitimin Özelliği	48
1.2.2.2.	Genel Eğitim Sistemi	49
1.2.2.3.	Mesleki Eğitim	51
1.2.2.4.	Yüksek Öğretim.....	53
1.2.3.	Eğitim Finansmanı.....	55
1.2.3.1.	Rusya’daki yükseköğretimin mevcut finansman modeli.....	56
1.2.4.	Rusya’da Eğitim Yönetimi	58
1.3.	TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ.....	60
1.3.1.	Türk Eğitim Sisteminin Amacı	60
1.3.2.	Türk Eğitim Sisteminin Yapısı ve Süreci.....	61
1.3.2.1.	Okul Öncesi Eğitim	62
1.3.2.2.	İlköğretim.....	63
1.3.2.3.	Lise (Ortaöğretim).....	65
1.3.2.4.	Yükseköğretim.....	67
2.4.2.	Eğitim Finansmanı	69
2.4.3.	Eğitim Yönetimi	72
1.3.2.5.	Taşra Teşkilatı	74
1.3.2.6.	Yurtdışı Teşkilatı.....	74
İKİNCİ BÖLÜM		76
2. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR		76

3. YÖNTEM.....	80
3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	80
3.2. VERİLERİN TOPLANMASI.....	81
3.2.1. VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI.....	82
4. BULGULAR.....	83
4.1. TÜRKİYE, ÇİN VE RUSYA EĞİTİM SİSTEMLERİNİN YAPISI VE SÜRECİ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN SONUÇLAR.....	83
4.1.1. Okulöncesi eğitimin karşılaştırılması.....	84
4.1.2. Zorunlu eğitimin karşılaştırılması.....	86
4.1.3. Ortaöğretimin karşılaştırılması.....	88
4.1.4. Yükseköğretimin karşılaştırılması.....	90
4.2. TÜRKİYE, ÇİN VE RUSYA ÜLKELERİNİN EĞİTİM FİNANSMANI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI.....	91
4.3. TÜRKİYE, ÇİN VE RUSYA ÜLKELERİNİN EĞİTİM YÖNETİMİ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI.....	93
4.4. TÜRKİYE, ÇİN VE RUSYA ÜLKELERİNİN EĞİTİM SİSTEMİNDEKİ AMAÇLARI DOĞRULTUSUNDA KARŞILAŞTIRILMASI.....	94
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	97
Kaynakça.....	104
5. BAŞLIK BÜYÜK HARF VE KALIN (BOLD).....	113
5.1. BAŞLIK BÜYÜK HARF.....	113
5.1.1. İlk Harfler Büyük ve Kalın (Bold).....	113
5.1.1.1. İlk Harfler Büyük.....	113
5.1.1.1.1. İlk Harfler Büyük, İtalik ve Kalın (Bold).....	113
5.1.1.1.1.1. İlk Harfler Büyük ve İtalik.....	113

KISALTMALAR

ÇİN: Çin Halk Cumhuriyeti

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

OECD: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı

RUSYA: Rusya Federasyonu

PISA: Programme for International Student Assessment

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Çin Halk Cumhuriyeti Haritası	17
Şekil 2: 2014 – 2020 Yıllar Arası Çin'in Eğitim Finansmanı İstatistikleri	28
Şekil 3: 2017'den 2020'ye Kadar Çin'de Her Seviyede Eğitime Yatırım İstatistikleri (100 Milyon Yuan).....	28
Şekil 4: 2016- 2021 Yıllar Arası Çin'deki Okul Sayısına İlişkin İstatistikler.....	29
Şekil 5: 2014- 2021 Yıllar Arası Çin'de Çeşitli Eğitim Türlerinin Kaydına İlişkin İstatistikler (10.000 Kişi)	30
Şekil 6: 2014- 2020'de Çin'de Her Tür Eğitimden Mezun Olanların Sayısına İlişkin İstatistikler (10.000 Kişi)	31
Şekil 7: Rusya Haritası	41
Şekil 8: Türk Eğitim Sisteminin Genel Yapısı	62
Şekil 9: Toplam Eğitim Bütçesi ve MEB'in Bütçesinin Yıllar İçindeki Değişimi....	70
Şekil 10: Kademelere Göre Eğitim Harcamalarının Oranı.....	70
Şekil 11: Öğrenci Başına Düşen Merkezi Yönetim Kaynaklarıyla Gerçekleştirilen Harcamalar (2019 Fiyatlarıyla).....	71
Şekil 12: Araştırmada İzlenecek Süreç.....	81

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Eğitimi Etkileyen Sosyal Faktörler.....	13
Tablo 2: Çin Eğitim Sisteminin Yapısı	19
Tablo 3: Okul Öncesi Eğitim Yaş Grupları, Ders Süresi ve Ders Saatleri.....	20
Tablo 4: İlkokul Eğitimi (6 Yıllık) Haftalık Ders Programı	21
Tablo 5: Ortaokul Eğitimi (3 Yıllık) Haftalık Ders Programı.....	23
Tablo 6: Normal Lise Müfredat Planındaki Dersler ve Belirtilen Krediler	25
Tablo 7: Yükseköğretim Aşamalarının Genel Durumu	26
Tablo 8: Rusya Eğitim Sisteminin Kapsamı	45
Tablo 9: Rusya Eğitim Sisteminin Eğitim Yapısı	46
Tablo 10: İlköğretim Kurumlarının Haftalık Ders Çizelgesi-1	64
Tablo 11: İlköğretim Kurumlarının Haftalık Ders Çizelgesi-2	65
Tablo 12: Anadolu Lisesi Haftalık Ortak Ders Çizelgesi	67
Tablo 13: MEB Teşkilat Şeması	73
Tablo 14: Ülkelerin Eğitim Sistemlerinin Yapı ve Süreç Açısından Karşılaştırılması	84

GİRİŞ

Karşılaştırmalı eğitim, bir çalışma alanı olup, dünya eğitim sistemlerinin oluşmasında oldukça önemli bir etkisi vardır. Bir ülke ancak eğitim sistemini geliştirerek dünya gelişimine uyum sağlayabilir ve varlığını ifade edebilir. Bu açıdan bakıldığında karşılaştırmalı eğitim büyük bir öneme sahiptir. Yöntem açısından bakıldığında ülkelerin eğitim sistemlerinin karşılaştırılmasında iki yolu izlemek mümkündür. Birincisi, karşılaştırma yapılırken iki ülkenin eğitim sistemlerinde belli ölçülere göre karşılaştırma yapılır. İkinci seçenek ise, ülkelerin eğitim sistemleri bir bütün şeklinde ele alınır, eğitim sistemlerinin amaçları, yönetsel yapıları ve yönetim süreçleri betimlendikten sonra karşılaştırılır. Her ülke kendi sistem yapısına göre uygun olan yolu izleyebilmektedir (Göçkan, 2019).

Karşılaştırmalı eğitim, ağırlıklı olarak dünyanın çeşitli ülkelerinin eğitim politikalarını incelemektedir, siyaset, ekonomi, din, dil, coğrafi çevre vb. faktörlerin eğitim politikaları üzerindeki etkisini karşılaştırarak inceleyen, eğitimdeki sorunları ve ülke veya bölgeye uygun eğitim politikalarını tespit eden bir bilim dalıdır (Hu Jiang Liu Xue, 2022).

Karşılaştırmalı eğitim, çağdaş dünyada farklı ülkelerin, milletlerin, bölgelerin ve uluslararası toplumun eğitimini araştırma konusu olarak ele alır. Araştırmalarında hem teoriye hem de uygulamaya eşit önem veren bir alandır. Temel yöntem ise, dünyanın çeşitli ülkelerindeki genel yasalar ve özel eğitim yasaları, eğitim gelişiminin ana faktörlerini ve karşılıklı ilişkilerini ortaya koymak ve gelecekteki eğitim geliştirme eğilimlerini keşfetmektir (Fei, 2019). Karşılaştırmalı eğitim ile farklı ülkelerin eğitim sistemleri benzerlik ve farklılık yönünden karşılaştırılıp, eğitimcileri ve eğitim kurumlarını geliştirmede yararlı olacağı düşünülmektedir.

PROBLEM DURUMU

Teknoloji çağı dediğimiz bu yüzyılda değişim ve gelişimin hızını takip etmek oldukça güç gerektirmektedir. Gündemde olan gelişmeler hızlı şekilde yerini yeni

değişimlere bırakmaktadır. Her değişim beraberinde yeni bilgileri getirmekte ve değişimler arttıkça da bilgi birikimi de artış sağlamaktadır. Hızla meydana gelen değişim ve bilgi birikimi öngörülemez hale gelmiştir (Barutçugil, Eğiticilik Becerileri Eğiticinin Eğitimi, 2002). İletişim araçlarının gelişmesiyle dünya küçük bir köy haline gelmiştir. Dünyanın öbür ucunda meydana gelen olaylar hızlı ve kolay şekilde dört bir yana yayılmakta ve tartışılır hale gelmektedir. Tüm dünyada gerçekleşen bu hızlı gelişim karşısında hiçbir kurum kayıtsız kalmamaktadır. Eğitim alanı da bu gelişmelerin etkisinden kendi payını almıştır. Gelişmeler sonucu değişen ihtiyaçlar eğitimin yapısı ve süreçlerinin şekillenmesini doğrudan etkilemekte, hızlı şekilde meydana gelen değişimlere ayak uydurabilmek için eğitim sistemleri kendini yenilemek zorunda kalmaktadır (Dertli, 2021).

Uluslararası rekabette ülkeler sürekli gelişmek isterler, rekabetin artmasıyla birlikte meydana gelen nitelikli bireyler yetiştirme ihtiyacı ancak eğitimle gerçekleşecektir. Milli eğitim sistemi ülkenin mevcut durumuna dayanarak kendi hedefleri doğrultusunda insan yetiştirse de küçük bir köy haline gelmiş dünyada diğer ülkelerin eğitim sistemlerinden de etkilenmektedir (Sel, 2004).

Bir ülkenin mevcut durumunu etkileyen önemli hususlardan biri o ülkenin eğitim seviyesidir. Ülkenin gelişimi ve kalkınması eğitim ile sağlanmaktadır. Bu nedenle, karşılaştırmalı eğitim, farklı ülkelerin eğitim sistemlerini benzer ve farklı boyutlarıyla karşılaştırma imkânı sağladığından, ülkenin eğitim sistemini geliştirmede farklı çözüm yolları sunmaktadır (Korkmaz, 2005).

Karşılaştırmalı eğitim sistemi ve ülkelerin gelişmişlik düzeyini izleme ve inceleme isteğinin olması, değişik ülkelerdeki bilimsel gelişme seviyesini dengede tutmada önemli bir rol oynamaktadır. Karşılaştırmalı eğitim olmasaydı, bazı ülkeler bilimsel gelişmenin son halini uygularken, bazı ülkeler gelişmeden yeterince istifade edemeyebilirdi. Günümüzde bilimsel gelişme düzeyi ülkelere göre değişiklik gösterse de birçok ülke gelişmiş ülkelerin başarısının altında yatan sebepleri bilmek istemekte ve araştırmaktadır. Araştırma sonucunda ülkeler kendi eğitim sistemi ile araştırma yaptığı ülkelerin eğitim sistemini karşılaştırarak, kendi sistemlerinin ilerlemesine katkı sağlayacak en yakın yolu takip etmektir. Coğrafi yapı, kültürel ve inanç değerlerinin

farklı olduğundan bir ülkenin eğitim sisteminin başka bir ülkede tamamıyla aynı şekilde uygulanması uygun değildir (Tekgöz, 2017)

Rusya 1990 yıllarına kadar olan süreçte merkezîyetçi eğitim sistemini uygulamaktadır, sonrasında yerel sisteme geçiş yapmıştır. İçinde birçok farklı millet barındırmakta ve tarihte Türkiye ile etkili münasebetleri bulunmaktadır (Dertli,2021). Uzun bir geçmişe sahip bir büyük ülke olarak Rusya, evrensel eğitim düzeyine sahip gelişmiş ülkeler arasında en yüksek konuma sahip olmaktadır, 2018 istatistiklerine göre Rusya Hükümeti ulusal bütçenin %7'sini eğitime ayırmıştır. Eğitime yatırılan finansal yatırım eğitimin her zaman yüksek seviyeyi koruyabilmesinin önemli nedenlerinden biridir. Ayrıca Rusya'nın mesleki eğitim sektörü, mükemmel donanım tesisleri ve pratik eğitime olan büyük ilgisi nedeniyle dünyanın önde gelen sektörü olarak kabul edilmektedir. Eğitim yapısının çok çeşitli ve aşamalarının farklı olmasına rağmen, eğitim yönetim yapısının etkili ve güçlü olması Rusya eğitim sisteminin özel yanlarından biridir(Yuan- b, 2023). Bu sebeplerden dolayı Rusya eğitim sisteminin araştırılması çalışmamızda etkili olmuştur.

Son otuz yılda nüfus oranına rağmen ekonomik seviyesinin hızla gelişimi nedeni ile adını dünyaya duyuran ülkeler arasında yer alan Çin, PISA sınavlarında ilk 10 ülke arasında yer almaktadır. Elde ettiği başarıları ile dikkatleri kendine yöneltmektedir(Tanrısevdi & Kıral, 2018). “Hızlı” kelimesi Çin eğitim sisteminin temel özelliğinden biridir, okullaşma oranını hızla yükseltip, eğitimin modernleşmesini hızlandırmaya, eğitimde güçlü bir ülke inşa etmeye ve halkın memnun olduğu eğitimde iyi sonuç almaya devam etmeyi genel hedefi olarak belirlemiş ve ciddi başarılar elde etmiştir (Nan, 2019). Bundan dolayı Çin'in başarısının altında yatan sebeplerin araştırılması ve Türk eğitim sistemi ile karşılaştırarak benzer ve farklı yönlerinin incelenmesi uygun görülmüştür.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ALT AMAÇLAR

Bu araştırmanın genel amacı Türkiye, Çin ve Rusya ülkelerinin eğitim sistemlerinin incelenmesi ve karşılaştırılmalı olarak değerlendirilmesidir. Araştırmanın amacı doğrultusunda problem cümlesi: *Türkiye, Çin ve Rusya Eğitim Sistemlerinin benzerlik ve farklılıkları nelerdir?* olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada karşılaştırmalı bir program analiz çalışması sonucundan Türkiye, Çin ve Rusya ülkelerinin eğitim sistemlerinin genel yapısını inceleme, ardından ülkelerin eğitim sistemlerinin benzer ve farklı yönlerini ortaya koyma ve bu yönlerini karşılaştırarak somut öneriler geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Türkiye, Çin ve Rusya ülkelerinde eğitim sistemi nasıldır?

Türkiye, Çin ve Rusya eğitim sistemlerinin amaçları nelerdir?

Türkiye, Çin ve Rusya eğitim sistemlerinin amaçlarındaki benzerlik ve farklılıklar nelerdir?

Türkiye, Çin ve Rusya ülkelerinde eğitim sistemlerinin yönetim yapıları nelerdir?

Türkiye, Çin ve Rusya ülkelerinin eğitim finansman durumları nasıldır?

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Uluslararası rekabette, eğitim sistemlerinin ülkenin gelişiminde önemli rol oynadığını söylemek mümkündür. Gün geçtikçe hak ve pay sahibi olmak isteyen ülkelerin eğitime daha önem verdiği, eğitim sistemlerini geliştirmek için çaba sarf ettikleri ve eğitime yaptıkları harcamaları arttırdıkları söylenebilir. Eğitim ülke içinde birlik ve bütünlük için önemli olmakla birlikte ülkenin küresel taleplere cevap verebilmeleri için çalışır (Coşkun & Çelikten, 2020). Bu denli önemli bir sisteme olumlu katkılar sağlayabilmek için farklı ülkelerin eğitim sistemleri incelenebilir. Türk Eğitim Sistemi merkeziyetçi yapısıyla kendi koşulları doğrultusunda bir sistem oluşturmuştur (Dertli,2021).

Anayasası'nda eğitim vatandaşlar için hem hak hem de görev olarak görülen Çin Halk Cumhuriyeti, son yıllardaki ekonomik gelişimi, halkın yaşam biçimi, eğitim

sistemi ve benzeri konularda adını dünyaya duyuran ÷lkelerden biri olmuştur (Tanrısevdi & Kıral, 2018). Avrupa coğrafyasında yer alan Rusya ise eğitimde devlet otoritesini azaltıp, yerel ihtiyaçlara göre eğitim sistemine özerklik vermektedir (Dertli, 2021). Karşılaştırmalı eğitim, 1900 yıllardan bu yana, ABD, eski Sovyetler Birliği ve Avrupa ÷lkelerinde önem verilen bir alan olmuştur. ÷lkeler karşılaştırmalı eğitim ile ilgili araştırmalar yapmakta, dergiler çıkarmaktadır (Erdoğan, 2003). Örneğin; Çin’de (Institute of international and Comparative Education. Beijing Normal University) başlıklı uluslararası karşılaştırmalı eğitim araştırma merkezi gibi birçok kurum, web sitesi mevcuttur ve karşılaştırmalı eğitimle ilgili en güncel gelişmeler, bilgiler ve kaynaklar yayınlanmaktadır. Çin’deki karşılaştırmalı eğitim araştırmalarının ilk profesyonel dergisi (Uluslararası ve karşılaştırmalı eğitim dergisi) 1965 yılında yayınlanmıştır (Compe, 2017).

Türkiye’ye göre Çin ve Rusya eğitim sistemlerine ilişkin kaynaklar ve araştırmalar yetersiz olduğundan, karşılaştırmalı eğitimin kurumsal boyutları kapsayan özellikleri yeterli biçimde bilinmemektedir (Erdoğan, 2003). Bu sebeplerden dolayı ÷lkelerin farklı eğitim sistemlerinin karşılaştırılarak incelenmesi, Çin ve Rusya eğitim sistemlerini araştırırken en güncel kaynaklardan istifade edilerek alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çin ve Rusya eğitim sistemlerinin başarılı uygulamalarına bakılarak Türk Eğitim Sistemindeki uygulayıcılara öneriler sunulacaktır.

SINIRLILIKLAR

Araştırmada istifade edilen kaynaklar Türkiye literatüründe ise geçmişe dönük taranan internet sayfaları, makale, yüksek lisans, doktora tezi ve alanla ilgili yayınlanmış kitaplara dayanmaktadır.

Bunun yanı sıra Çin’de yayınlanmış en güncel kaynaklar, eğitim ve karşılaştırmalı eğitim alanı ile ilgili internet sayfaları, belge, makale vb. istifade edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Eğitim sistemi ile ilgili yapılan çalışmaların başarıya ulaşmasının en etkili yolu; uluslararası platformda büyük başarılar elde etmiş ülkelerin eğitim sistemlerinin incelemek, karşılaştırma yapmak, güçlü ve etkili yönlerini geliştirerek kendi toplumumuzun demografik yapısı, kültürü, ekonomisi, hedefleri vb. değerleri doğrultusunda eğitim sistemimize uyarlamakla gerçekleşmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'nin eğitim sistemi üzerinde yenilikçi fikirler ortaya koymak için karşılaştırmalı eğitimin önemli yeri olduğunu söylemek mümkündür. Çalışmanın bu bölümünde, karşılaştırmalı eğitim ile ilgili bilgi verildikten sonra, eğitim alanında büyük başarıları elde etmiş ülkelere Çin ve Rusya ülkelerinin eğitim sistemi incelenmiş, ardından karşılaştırma amaçlı Türk eğitim sistemi ele alınmıştır.

1.1. KARŞILAŞTIRMALI EĞİTİM

Bilindiği üzere, tarihten günümüze kadar olan süreçte insanların içinde bulunduğu toplum, coğrafya, din, kültür, örf vb. etkenlerin farklı olması ,insanların birbirinden farklı olan eğitim sistemleri geliştirmesine neden olmuştur. Farklı coğrafi, kültürel ve dini şartların oluşturduğu ve tarihi süreç içinde gelişmiş olan bu sistemlerin verdiği ürünler de oldukça farklıdır. Ancak toplumlar, süreç içerisinde birbirlerinin üstünlüklerini görmüş, incelemiş ve kendilerine örnek alarak benzer teknikleri geliştirme çabasında bulunmuşlardır. Bir toplum başka bir toplumun kendinden daha güçlü olmasını, onların eğitim sistemine bağlanmış; güçlü ve ileri toplumların eğitim tecrübelerinden yararlanarak benzer eğitim sistemi kurmaya çalışırken, gelişmiş toplumlar da karşılaştıkları benzer problemler üzere ortak çalışmalar yapmaktadırlar. Toplumlar arasındaki mücadelede önceleri olay yerinde bizzat bulunarak yardım etme durumları varken, sonraki mücadelelerde çoklu ittifaklar ortaya çıkmaya başlamıştır; önce ittifaklar yakın mesafeli toplumlar arasında kurulmuşken, yaşadığımız yüzyılda çok uzak ülkeler de tek çatı altında ittifak kurmaya başlamışlardır. UNESCO, bunun en bilinmiş örneklerinden biridir (Ergün, 1985).

Karşılaştırmalı eğitim ile ilgili tarama yapıldığında 1990 yılından önce Türkiye’de konuyla ilgili pek fazla çalışma yapılmadığı, 2000 yılından sonraki süreçte, özellikle 2010 yılından sonra alanla ilgili çalışmaların sayısında bir artış görmek mümkündür. Yabancı ülkelere bakıldığında bu alanda çalışmalar daha erken başlamış ve daha kapsamlı şekilde gelişmiş durumdadır. Araştırma sırasında konuyla ilgili çokça istifade edilen Institute of International and Comparative Education adlı web sayfası (IICE, 2018), 1965 yılında Çin’de yayınlanmaya başladıktan sonra günümüze kadar her ay yeni sayı yayınlamakta olan karşılaştırmalı eğitim bir araştırma dergisi (Comparative education Review) (BJJY, 2023) örneklerinden sayılabilmektedir.

Karşılaştırmalı eğitim, bir çalışma alanı olup, dünya eğitim sistemlerinin oluşmasında oldukça önemli etkisi vardır. Bir ülke ancak eğitim sistemini geliştirerek dünya gelişimine uyum sağlayabilir ve varlığını ifade edebilir. Bu açıdan bakıldığında karşılaştırmalı eğitim büyük bir öneme sahiptir. Yöntem açısından bakıldığında ülkelerin eğitim sistemlerinin karşılaştırılmasında iki yolu izlemek mümkündür. Birincisi, karşılaştırma yapılırken iki ülkenin eğitim sistemlerinde belli ölçülere göre karşılaştırma yapılır. İkinci seçenek ise, ülkelerin eğitim sistemleri bir bütün şeklinde ele alınır, eğitim sistemlerinin amaçları, yönetsel yapılanmaları ve yönetim süreçleri betimlendikten sonra karşılaştırılır. Her ülke kendi sistem yapısına göre uygun olan yolu izleyebilmektedir (Göçkan, 2019).

Aşağıda karşılaştırmalı eğitimin tanımı, karşılaştırmalı eğitimin amaçları, yararları ve sınırlılıkları sırayla ortaya koyulmuştur.

1.1.1. .Karşılaştırmalı Eğitimin Tanımı

Genel olarak bakıldığında karşılaştırmalı eğitim, çeşitli ülkelerin eğitim sistemlerinin benzerlik ve farklılıklarını karşılaştıran bir bilim dalıdır. Mevcut literatür tarandığında, karşılaştırmalı eğitim ile ilgili henüz ortak bir tanım olmadığı görülmektedir. Aşağıda karşılaştırmalı eğitimle ilgili farklı tanımlar yer almaktadır;

Erdoğan’a (2003) göre karşılaştırmalı eğitim, eğitimde program geliştirme, eğitim yönetimi, eğitimde ölçme değerlendirme, eğitim sosyolojisi ve eğitim felsefesi gibi bir alt eğitim dalıdır

(Erdoğan, 2003).

Thomas (1998) karşılaştırmalı eğitimi tanımlarken şu ifadeyi kullanmıştır;

“En kapsamlı karşılaştırmalı eğitim iki veya daha fazla eğitim kuruluşunun (entities) veya vakasının (events) nasıl ve neden birbirine benzediğini veya birbirinden farklılaştığını incelenmesidir. Bir eğitim kuruluşu bu bağlamda öğrenme ve öğretimi bağlantısı olan birey, grup veya örgütleri ifade etmektedir. Vakayla kastedilen ise öğrenmeyi sürdürmeyle ilgili aktivitelere denk gelmektir.” (Bakioğlu, Keser, Doğan, & Çayak, 2017).

King (1979) karşılaştırmalı eğitimi şu şekilde tanımlamıştır “Çeşitli ülkelerde eğitim ile ilgili olguları tahlil etmek suretiyle, ülkelerin kendi eğitim sorunlarına çözüm yolları ararken geniş bir bakış açısı içerisinde hareket etmesini sağlayan bir alandır” (Kalkanlı, 2009).

Karşılaştırmalı eğitim, ağırlıklı olarak dünyanın çeşitli ülkelerinin eğitim politikalarını inceler, siyaset, ekonomi, din, dil, coğrafi çevre vb. faktörlerin eğitim politikaları üzerindeki etkisini karşılaştırır ve inceler, eğitimdeki sorunları tespit eder ve ülke veya bölgeye uygun eğitim politikalarını tespit eden bir bilim dalıdır (Hu Jiang Liu Xue, 2022).

Karşılaştırmalı eğitim, çağdaş dünyada farklı ülkelerin, milletlerin, bölgelerin ve uluslararası toplumun eğitimini araştırma konusu olarak ele alır. Araştırmalarında hem teoriye hem de uygulamaya eşit önem veren bir alandır. Temel yöntem ise, dünyanın çeşitli ülkelerindeki genel yasalar ve özel eğitim yasaları, eğitim gelişiminin ana faktörlerini ve karşılıklı ilişkilerini ortaya koymak ve gelecekteki eğitim geliştirme eğilimlerini bir eğitim bilimini keşfetmektir (Fei, 2019).

Karşılaştırmalı eğitim, Ülkenin eğitim sisteminde meydana gelen sorunlara yönelik çözüm yolu ararken, o ülkenin siyasi yapısı, kültürel ve sosyal özellikleri gibi içsel mevcut durumunu dikkate alarak ve dış ülkelerin özelliklerini takibe alarak inceleyen bir bilim dalıdır. Eğitim sistemlerini karşılaştırırken dikkat edilmesi gereken önemli hususlardan biri de her ülkenin sorun çıkış noktasının farklı olabileceğinin unutulmamasıdır. Buna istinaden, bir ülkenin sorunları çözerken karşılaştırdığı ülkenin yaptığının aynısını aramadan, o ülkenin yapısı ve ülkede mevcut durum ve gerçeklerine yönelik çözüm yolu aranmalıdır (Göçkan, 2019).

1.1.2. Karşılaştırmalı Eğitimin Amaçları

Karşılaştırmalı eğitim, şimdiye kadar araştırmacıların aradıklarına bağlı olarak farklı amaçlara hizmet etmektedir. Karşılaştırmalı eğitimin amaçlarını aşağıdaki gibi dört kategoriye ayırmak mümkündür: eğitim dalı olarak, araştırma konusu olarak, forum olarak ve müfredat olarak. Bir eğitim dalı olarak bakıldığında karşılaştırmalı eğitimin amacı, teorik sistemi geliştirmek, konuyla ilgili bilgi gelişimini sağlamak ve diğer eğitim dallarının yapmayacağı benzersiz katkılarda bulunmaktır. Bir araştırma alanı olarak bakıldığında, araştırmacının araştırma amacına veya sosyal ihtiyaçlarına bağlı olarak amaç tamamen rasyonel, faydalı veya pratik olabilir. Bir forum olarak bakıldığında, farklı ülkelerdeki akademisyenler, eğitim yöneticileri ve eğitimle ilgilenenler arasındaki iletişimi sağlamak ve geliştirmektir. Bir ders olarak amaç, öğrencilerin uluslararası vizyonunu geliştirmek, onlara daha kapsamlı bir şekilde eğitim alma becerisi kazandırmak ve ülkedeki eğitim durumunu sorgulamak ve onu geliştirmeye çalışmaktır (Dian, Zahang, Liu, & Yang, 2022).

Karşılaştırmalı eğitim araştırmasının amacı ile ilgili olarak, farklı karşılaştırmalı eğitimciler farklı görüşler ortaya koymuştur. Karşılaştırmalı eğitimin ustası adını alan Julian, Karşılaştırmalı Eğitim Araştırma Planı ve Ön görüşlerinde iki amaç ortaya koymuştur: Birincisi, yabancı eğitim sistemleri üzerinde araştırmalar yapmak yoluyla karşılaştırıp yerli eğitimi bilgilendirmek; diğeri ise uluslararası eğitim kurumlarının kurulması yoluyla uluslararası eğitim anlayışını ve eğitim araştırmalarında uluslararası işbirliğini teşvik etmektir. Julian'ın fikri daha sonra birçok karşılaştırmalı eğitimci tarafından tanınmış ve karşılaştırmalı pedagojide önemli bir değer seçimi haline gelmiştir (Jian, 2013).

Karşılaştırmalı eğitim araştırmasının referans amacını daha iyi gerçekleştirmek için Kandel, karşılaştırmalı eğitim araştırmasının eğitim sistemindeki farklılıkları etkileyen etkili güçleri ve faktörleri bulmaya odaklandığına inanmaktadır. Hans, karşılaştırmalı eğitim araştırmasının ulusal eğitim sistemlerinin gelişimine hâkim olan ilkeleri keşfetmeye odaklandığına inanmaktadır (Jian, 2013).

1960'lardan sonra, karşılaştırmalı eğitimin sürekli gelişmesiyle araştırmacılar karşılaştırmalı eğitimin araştırma amacını daha da genişletmişlerdir. Trethewey, 1976'da Karşılaştırmalı Eğitimin Amacını dört şekilde ortaya koymuştur: birincisi, ülkedeki eğitim anlayışını geliştirmek; ikincisi, eğitimin gelişimine ve değişmesine katkıda bulunmak; üçüncüsü, eğitim gelişiminin genel ilkelerini aramak ve

dördüncüsü, uluslararası karşılıklı anlayışı geliştirmek ve İletişimi sağlamaktır (Jian, 2013).

1. Postlethwaite 1988'de karşılaştırmalı eğitimin amaçlarını şu şekilde ifade etmiştir (Jian, 2013):
2. Yurtdışında meydana gelen eğitim gerçeklerini veya fenomenlerini belirlemek ve ülkenin eğitim sisteminin reformuna katkıda bulunmak;
3. Farklı eğitim sistemleri arasındaki eğitim benzerliklerini ve farklılıklarını tanımlamak ve farklılıkların nedenlerini belirlemek;
4. Eğitimle ilgili belirleyici etkenlerin veya değişkenlerin eğitim üzerindeki etkisini tahmin etmek
5. Eğitimin uygulanmasının etkinliği ile ilgili genel kuralları belirlemektir.

Halls, 1990'da Çağdaş Sorunlar ve Eğilimler adlı kitabında karşılaştırmalı eğitimin üç amacını açıkça önerdi: Birincisi, dünyadaki farklı eğitim biçimlerini tanımlamak için eğitim morfolojisi sağlamak ve sınıflandırma; ikincisi, ilgili eğitim faktörlerini ve eğitim ile toplum arasındaki ilişkiyi ve etkileşimi belirlemek; üçüncüsü, eğitimin değişimini ve sürdürülebilir gelişimini etkileyen temel koşulları aramaktır (Jian, 2013).

Arnove ve Torres ve ark (yıl) karşılaştırmalı eğitim araştırmasının amacını şu şekilde ifade etmiştir: Tüm ülkeleri geliştirmek, daha müreffeh hale getirmek, değişime teşvik etmektir. Aynı zamanda yeni nesliyle giderek birbirine bağlı hale gelen dünyada uluslararası barış ve sosyal adaletin teşvik edilmesinde daha önemli bir rol oynamaktır. Açıkçası, karşılaştırmalı eğitimin araştırma amacı kaçınılmaz olarak sosyal kalkınma çağının taleplerini ve eğitim reformunun gerçekçi ihtiyaçlarını yansıtmaktadır (Jian, Zhong Guo Ren Min Da Xue Fu Ying Bao Kan Zi Liao, 2013).

Karşılaştırmalı eğitim sadece eğitim sistemlerinin arasındaki farklılıkları veya benzerlikleri karşılaştırmak için kullanılmaz. Karşılaştırmadaki asıl amaç, ülkeleri bilgilendirmek, açıklamak veya ikna etmektir. Bir ülkenin eğitim sistemini diğer ülkenin eğitim sistemiyle karşılaştırma yaparak amaç ve faydalarını elde etmek mümkündür. Bu nedenle ülkenin eğitim sistemlerini organize etme ve yönetme açısından karşılaştırmak mantıklı ve önemlidir(Balcı, Erdem & Kantos, 2015).

1.1.3. Karşılaştırmalı Eğitimin Yararları

Eğitimin gelişiminde başka ülkelerin gelişmişlik sebeplerini görme ve inceleme imkânı sağlamaktadır. Karşılaştırmalı eğitimle ilgili meydana gelen çalışmalar, eğitim ile gelişmişliğin arasındaki bağı güçlendirmektedir (Göçkan, 2019).

“Bilinmeyeni bilinenle karşılaştırarak, görünüşte birbirine benzemeyen iki şeyin gerçekte ne kadar benzer olduğunu görerek veya tersine, görünüşte birbirine çok benzeyen iki şeyin gerçekte nasıl farklı olduğunu ve değişim veya değişim derecesini görerek hakkında bilgi edinme bir şeyin karşılaştırmalı eğitimin avantajlarından biri olduğunu göstermektedir.” (Balci, Erdem , & Kantos, 2015)

Qing’e göre (2016), karşılaştırmalı eğitim araştırmalarının eğitimin gelişimine sağlayacağı faydalar şunlardır (Qing, 2016):

1. Aynı eğitim sisteminin, bu sistemi uygulayan farklı ülkelerdeki etkisini ve farklılıkları gözlemle imkânı sağlamaktadır.
2. Ülkelerin başarılarına neden olan faktörleri, uygulamalarını veya başarısızlık için aldığı önlemleri inceleme imkânı sağlar.
3. Aynı eğitim uygulamasının veya eğitim faaliyetlerinin farklı ideolojik veya politik ortamlardaki etkisini test etmeye meydan hazırlar.
4. Belirli bir yöntem veya önlemin uluslararası kuruluşlarda ne ölçüde tanındığını araştırır.
5. Önceden belirlenmiş bir eğitim inovasyonunun ne ölçüde gerçekçi ve verimli olduğunu kanıtlama imkânı sağlar.

Karşılaştırmalı eğitimin yararları ile ilgili Erdoğan (2003) şu ifadeleri kullanmıştır (Erdoğan 2003):

1. Karşılaştırmalı eğitim sonucunda elde edilen deneyim ve yaklaşımlarla, eğitimim gelişiminde en doğru karar alınmasına katkı sağlamaktadır.
2. Farklı eğitim sistemlerini ve bu sistemleri uygulayan toplumları anlama ve tanıma imkânı sağlayarak, yöneticilere ve politik analizcilere yön gösterebilir.

3. Karşılaştırmalı eğitim, sağlamış olduğu geniş çerçeve, sunmuş olduğu bilgi ve yorumlarla, sistemlerle ilgili yanlış ve eksik çağrışımları ortadan kaldırır.
4. Bir ülkenin eğitim sistemi o ülkenin genel durumunu yansıtır. Karşılaştırmalı eğitim sayesinde, diğer ülkelerin kültür ve değerlerini, başarı ve başarısızlıklarının nedenlerini tanımada önemli rol oynamaktadır.
5. Karşılaştırmalı eğitim çalışmasıyla, bir eğitim sisteminin ilham aldığı köken ortaya konulur, eğitim sistemlerinin kökeninin araştırılması, uygulamalarda görülebilecek sorunları daha geniş açıdan inceleme ve sistemin daha geniş ve sağlam bir çerçeve içinde uygulanması açısından önemlidir.
6. Eğitim bilimlerinin gelişmesi ve zenginleşmesi için önemli etkiye sahiptir. Eğitim alanında yapılan çalışmalar, karşılaştırmalı eğitimin sağladığı geniş alan ve bakış açısı ile daha verimli hale gelebilir

1.1.4. Karşılaştırmalı Eğitimin Sınırlılıkları

Karşılaştırmalı eğitimin sınırlılıklarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Demirel, 2000):

1. Karşılaştırılacak olan çalışma alanlarının sınırlı olması konuların genelleme yapılmasına engel olabilmektedir.
2. Karşılaştırma yapan araştırmacının yabancı dili veya karşılaştırma yapacağı ülkenin dilini iyi düzeyde bilmesi gerekmektedir.
3. Araştırmacının karşılaştırma yapacağı ülkeye olan görüşleri saplantıya dönüştüğünde çalışmanın verimliliğini etkileyeceğinden, araştırmacı ülkeye karşı duyduğu olumlu olumsuz görüşlerden uzak durarak tarafsız duruş sağlamalıdır.
4. Karşılaştırmalı eğitimde araştırılacak konu başlık sayısını artması çalışmayı zorlaştırabilmektedir, dolayısıyla araştırma konu başlıkları sınırlandırılmalıdır.

1.1.5. Karşılaştırmalı Eğitim Çalışmalarında Eğitimi Etkileyen Faktörler

Karşılaştırmalı eğitimde, eğitimin kapsamı ve niteliklerini etkileyen bazı faktörler bulunmaktadır. Ültanır'a (2000) göre bu faktörler; "doğal faktörler" ve "sosyal faktörler" olarak sınıflanmaktadır. Doğal faktörlerden kastedilen ise, karşılaştırmalı araştırmaya konu olan bir ülke veya toplumdaki coğrafi faktördür. Sosyal faktörler ise din, dil, ırk, coğrafî, sosyal sınıf ve diğer faktörleri kapsamaktadır. Ültanır, faktörleri Tablo 1'deki gibi açıklamıştır (Ültanır, 2000):

Tablo 1: Eğitimi Etkileyen Sosyal Faktörler

Coğrafi Faktörler	Kültürel şartları ve insan gereksinimlerini birbirinden farklı olarak etkileyen yerleşim yerleri arasındaki farklılıklardır.
Demografik Faktör	Nüfusun içyapısı ve artışıyla ilgili faktördür
Dil Faktörü	Ülke dilinin, eğitimde nasıl etkiler yarattığını araştıran faktördür
Din Faktörü	Kültürü etkileyen önemli boyut inançtır. İnanç türlerinin farklı olması ve aynı din içindeki birbiriyle çatışan farklı mezhepler de etkileyebilir.
İrk Faktörü	Ülke içindeki değişik etnik yapılar eğitim sistemini etkileyebilmektedir
Sosyal Sınıf Faktörü	Ülke içinde sosyal sınıflar hala belirgin ise ve eğitim sosyal sınıflara göre farklılık gösteriyorsa, tek tek belirtilmesi gerekmektedir.
Teknolojik ve Ekonomik Faktörler	20. yüzyılın sonlarında, teknolojik ve ekonomik faktör başka faktörlere ve tarihe nazaran daha etkin ve önemli yere sahiptir. Ülkenin eğitime ayırdığı pay ve eğitimde kullanılan teknoloji eğitim sisteminin gelişimini doğrudan etkilemektedir. Karşılaştırma yaparken bu faktörlerin gösterilmesi gerekmektedir.

1.1.6. Karşılaştırmalı Eğitimde Yaklaşımlar

Karşılaştırmalı eğitimde, araştırmacılara göre ve sınıflamanın ele alınma şekline göre farklı yaklaşım ve metotlar bulunmaktadır. Karşılaştırmının hedefine göre iki yaklaşım bulunmaktadır. Bunlar yatay yaklaşım ve dikey yaklaşımdır. Bunlar ayrı ayrı ve bir arada kullanılabilir (Tekgöz, 2017).

1.1.6.1. Yatay Yaklaşım

Yatay yaklaşım diğer sistem ve programı karşılaştırmada önemli bir adımdır (Tekgöz, 2017). Yatay yaklaşımda eğitim sistemlerinin ayrı ayrı halde ve birlikte tüm özellikleri incelenmektedir. Özellikler incelenmek için ele alındığında araştırmanın yapıldığı döneme ait tüm özellikler karşılaştırılmalıdır (Türkoğlu, 1984). Yatay yaklaşımda eğitim sistemlerinin farklı bakış açıları ortaya çıkarılarak benzerliklerine vurgu yapıldığından ve hareketlilik kazandırdığından, eğitim sistemlerinin değiştirilmesi ve geliştirilmesinde yatay yaklaşım önemli boyuta sahiptir (Tekgöz, 2017).

1.1.6.2. Dikey Yaklaşım

Dikey yaklaşım durum tespiti yapar, sistemlerin gelişim düzeylerini araştırır. Dikey yaklaşım metodu ile karşılaştırıldığında, daha çok tarihsel gelişim süreci ele alınır, tarihi süreç içerisindeki evrimler incelenir. Böylelikle, karşılaştırma yapan kişiyi veya sistemi tahminler yapmaya yönelmektedir (Türkoğlu, 1984).

1.1.7. Karşılaştırmalı Eğitimin Temel Özellikleri

Karşılaştırmalı eğitimin özelliklerini aşağıdaki gibi sınıflandırmak mümkündür (Dian, Zahang, Liu, & Yang, 2022):

1. Ulus ötesi veya bölgeler arası, kültürler arası etkileşim özelliğine sahiptir. Karşılaştırmalı eğitim tek bir ülke veya bölgeyi değil, birden fazla ülke veya bölgeyi konu almaktadır. Karşılaştırmalı eğitim tek kültürlü ülkelerin değil, heterojen ülkelerin eğitimlerini araştırmaktadır.
2. Karşılaştırmalı eğitim disiplinler arası etkileşim özelliğine sahiptir. Karşılaştırmalı eğitim, Heterojen kültürde eğitimi incelemek için karşılaştırmalı yöntemler kullansa da bu yöntem karşılaştırmalı eğitim araştırmasının tek yöntemi, hatta karşılaştırmalı eğitim araştırmasının en önemli yöntemi değildir. Karşılaştırmalı eğitim, tarih, felsefe, sosyoloji, ekonomi gibi disiplinler arası araştırma yöntemlerini kapsamlı bir şekilde benimseyerek, çeşitli ülkelerin, etkin grupların ve kültürlerin eğitimine nüfuz eder, kapsamlı ve derin bir anlayış kazanır.

3. Karşılaştırılabilir özelliğine sahiptir. Karşılaştırmalı eğitim araştırması, iki veya daha fazla ülke veya bölgedeki eğitim sistemlerini karşılaştırmaktadır. Araştırma sorunlarının karşılaştırılabilirliği karşılaştırmalı eğitimin ön koşuludur.
4. Karşılaştırmalı eğitim dönem özelliğine sahiptir Karşılaştırmalı eğitim, günümüze uzanan eğitim tarihinin ürünüdür. Temel odak noktası mevcut eğitimidir. Karşılaştırmalı eğitim araştırmaları, belirli bir eğitim sorununun tarihsel gelişimini izlese de eğitim sorununun günümüz mevcut durumunu konu almaktadır.

1.1.8. Türkiye’de Karşılaştırmalı Eğitim

Karşılaştırmalı eğitim, Türkiye’de 1967 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde ilk defa bir alan olarak Prof. Dr. Fatma Varış ve iki yabancı profesörün verdiği “Mukayeseli eğitim” dersi ile başlamıştır. Yazılmış olan “Mukayeseli eğitim” isimli kitap karşılaştırmalı eğitim alanında yazılmış ilk eser olarak nitelendirilmektedir. 1970’lerde ilk defa “Mukayeseli Eğitim Araştırma Enstitüsü” Ankara üniversitesinde kurulmuştur. 1985 yılında Adil Türkoğlu’nun yazmış olduğu (Fransa, İsveç ve Romanya Eğitim Sistemleri: Karşılaştırmalı Bir Araştırma” adlı eseri Türkiye’de karşılaştırmalı eğitim alanının ilkleri sayılmaktadır (Tekgöz, 2017).

1977 – 1978 yıllarında İstanbul Üniversitesinde Karşılaştırmalı eğitim dersleri verilmeye başlamıştır. 1988 yılında ise Marmara üniversitesi karşılaştırmalı eğitim derslerini müfredata dahil etmiştir. Bununla birlikte Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde karşılaştırmalı eğitim ana bilim dalı bulunmakta ve karşılaştırmalı eğitim ile ilgili çalışmalar meydana gelmeye başlamıştır (Tekgöz, 2017). Daha sonraki yapılanmada ana bilim dalı kaldırılmıştır.

1970 – 1990 yıllar arasında hızla gelişen karşılaştırmalı eğitim, günümüzde eğitim bilimleri alanında henüz yeterli düzeyde gelişmediği gözlemlenmiştir. O yüzden alanla ilgili yeterli derecede araştırmacıların bulunması önem arz etmektedir. A. B. D. de ve Avrupa ülkelerinde, uzun yıllardan beri sürdürülmekte olan karşılaştırmalı eğitimle ilgili çalışmalar, bilgi şölenleri, fikir ve düşüncelerin paylaşıldığı ilmi organizasyonlar mevcut bulunmaktadır. Fakat Türkiye’de eğitim

çevrelerinde istenilen organizenin edilmemesi üstünde durulması gereken bir konudur (Aşçı, 2009). Dolayısıyla karşılaştırmalı eğitim ile ilgili çalışmaların yaygınlaşması kaçınılmazdır.

Eğitim sistemini geliştirmek, kaliteyi yakalamak için karşılaştırmalı eğitim metodu ile başka ülke veya bölgenin eğitim sistemi ile mukayese edilerek, benzer ve farklı yönler araştırılmalı ve eğitim sisteminde yenilikler meydana gelmelidir. Küreselleşmiş dünyada her olay birbirini etkilemektedir, dünya standartlarını baz alarak eğitim sisteminin yeniden düzeltilmesi, yenilenmesi ve geliştirilmesi için karşılaştırmalı eğitim izlenilmesi gereken en uygun yollardan biridir (Tekgöz, 2017).

Yukarıda bahsedildiği gibi, karşılaştırmalı eğitim dönemselleşmiş özelliğe sahiptir. Tarihten günümüze kadar uzanan eğitim tarihinin ürünüdür. Geçmişten günümüze kadar olan süreçte edinilen tecrübeler ve başka ülkelerin eğitim sistemlerinin karşılaştırılması ile elde edilen verilerle günümüz eğitim sistemini geliştirme ve güçlendirmede yön gösterebilmektedir.

1.1.8.1. ÇİN EĞİTİM SİSTEMİ

Çin Halk Cumhuriyeti (中华人民共和国) dünyada eksiksiz bir eğitim sistemi üretmekle tanınan en eski ülkelerden biridir. 9,6 milyon kilometre kare yüz ölçüsüyle Rusya, Kanada ve ABD'den sonra dünyanın dördüncü büyük ülkesidir. 1.443 milyar nüfusu ile dünyanın en kalabalık ülkelerinden biri olmasıyla birlikte küresel ekonomide söz sahibidir. Resmi dili Çince'dir (汉语 Han Yu). Ülkenin başkenti Pekin (北京 Bei Jing) ve en büyük şehri ise Şangay'dır(上海 Shang Hai). Aşağıda Çin

yetiştirmek için ülkenin genel gereksinimleridir. Öğretimin amacı, ğretim konusunun ihtiyaçlarını yansıtan, eğitim amacına ulaşmak için ğretim alanında ne sürülen gerekliliklerdir. Eğitim amacı ğretim amacına rehberlik eder ve ğretim amacı eğitim amacına tabi olmalıdır. Genel olarak eğitimın amacı ğretim amacına dönüştürülmeli ki toplumun ihtiyaçları ğretim konusunun ihtiyaçlarına somutlaştırılabilir (Bai ke bai du-d, 2023).

Çin eğitimının amacı, öğrencilerin yenilikçi ruhunu ve pratik yeteneklerini geliştirmek ve idealleri olan, ahlaklı, kültürlü ve disiplin sahibi olan, ahlaki, zek ve fiziki gibi her yönden geliştirilmiş sosyal davanın kurucularını ve varislerini yetiştirmektir. Eğitimın amacı öğretimin hedeflerinden ve mesleki eğitim şartnamelerinden farklıdır. Eğitimın amacı, tüm eğitim seviyeleri ve türleri için yetenek eğitimi standartlarının genel gereksinimlerini karşılamaktır (Gang, 2021).

Eğitimın amacı geniş ve dar anlamda ikiye ayrılmaktadır; Eğitimın amacı geniş anlamda insanların eğitim aldıktan sonra meydana gelen sonuçlar ve olumlu değişiklikler için beklentilerini ifade eder. Çin Eğitim Ansiklopedisi'ne göre, dar anlamda eğitimın amacı "eğitime katılmış insanları belirli sosyal ihtiyaçları karşılayacak, topluma katkı sağlayacak bireylere dönüştürme ihtiyaı" olarak tanımlanmaktadır (Shi, 2021).

Shi'ye göre (2021), Modern Eğitim Amaçların zellikleri aşağıdaki gibidir (Shi, 2021):

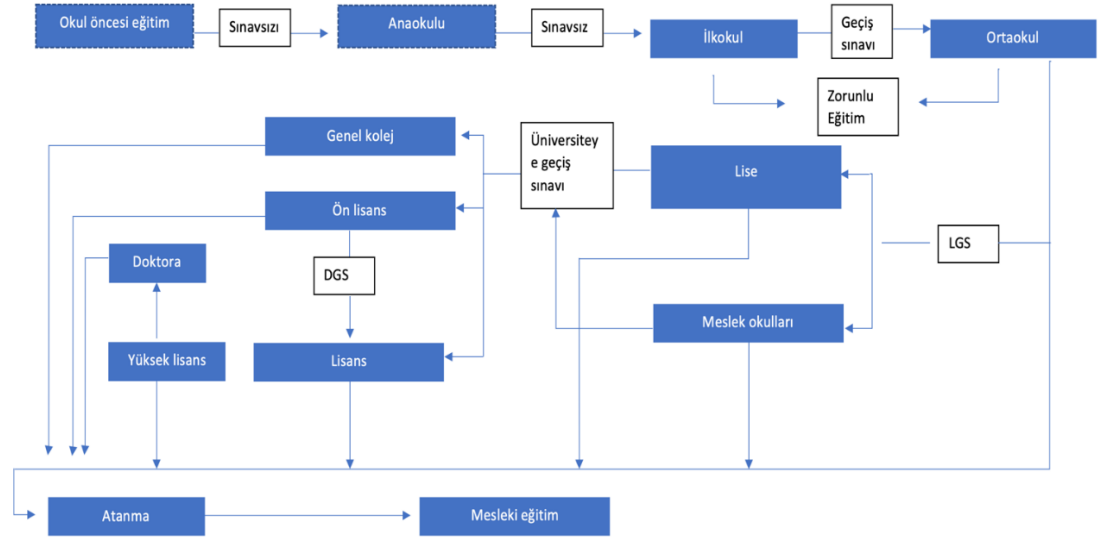
1. Bütünleşme özelliği: eğitim amaçlarının değer yönelim açısından her zaman iki türe ayrılmıştır; kişisel standardizasyon ve sosyal standardizasyon, tarihte bunlarla ilgili tartışmalar olmuştur. Günümüz ağına göre, ister geleneksel kişisel yönelimli amaç olsun, ister sosyal yönelimli amaç kavramı olsun, sadece bir amaç için hizmet etmektedir ve zamanla birlikte ikisi de bütünleşmiş durumdadır.
2. Eğitim sadece mevcut sosyal yaşamın gerekliliklerine cevap vermekle kalmamalı, artık sosyal talimatları pasif olarak kabul etmemeli, aynı zamanda sosyal hayata ve gelişimine aktif olarak katılmalıdır.
3. Öznel zellikler iki anlam içerir: Birincisi, sadece kişisel gelişimi amaçlamakla kalmaz, aynı zamanda tüm insan ırkının ortak gelişimini de amaçlar. İkincisi, konu eğitimi sadece bilişsel eğitim değil, aynı zamanda

insan bütünlüğü, hakikat, iyilik ve güzelliğin birliğidir. Sahiplenmeyi amaçlamak değil, insanların bireyliğini ve bireyler arası birlikte var etmeyi ve etkileşimi sağlamayı hedefler.

1.1.10. Eğitim Sisteminin Yapısı ve Süreci

Çin Eğitim Sisteminde genel eğitim okulöncesi eğitimden sonra, ilkokul ve ortaokuldan oluşan zorunlu eğitim aşaması gelmektedir. Ardından öğrenciler liseye geçiş sınavı ile lise veya lise dengesindeki meslek okullarından tercih yapabilmektedir. Lise eğitiminden sonra öğrenciler üniversiteye geçiş sınavı ile yükseköğretim aşamasına geçmektedir. Meslek okullarından mezun olanlar ise kendi tercihlerine göre eğitime devam edebilir veya çalışma aşamasına geçiş yapabilmektedir (Soway, 2010).

Tablo 2: Çin Eğitim Sisteminin Yapısı

1.1.10.1. Okul Öncesi Eğitim

Çin Halk Cumhuriyeti'nde okul öncesi eğitim genellikle 3 yaşında başlar. Öğrenciler kreş ve anaokuluna gider. Okul öncesi eğitim tüm gün sürer ve üç aşamaya ayrılır: küçük sınıflar (3-4 yaş), orta sınıflar (4-5 yaş) ve büyük sınıflar (5-6 yaş). Bazı anaokulu ve ilkokullarda 6 yaş altı çocukların okul hayatına uyum sağlamalarına destek olmak üzere "okul öncesi sınıfları (学前班 Xue Qian Ban)" da bulunmaktadır. Anaokulu günde üç öğün yemek, oyun ağırlıklı ve süresi kısa olan ders ve etkinlikler

içermektedir. Aşağıdaki tabloda okul öncesi eğitiminde küçük sınıf grubunun her ders saatinin 10 - 15 dakika olmak üzere günde toplam 12 saat derse katıldıkları, orta sınıfın katıldığı dersin her ders 20-25 dakikadan toplam 14 saat iken büyük sınıfın yaş itibari ile ders başı 25- 30 dakikadan gün içinde toplam 16 saat derse katıldıkları görülmektedir (Bakioğlu & Özcan, 2013).

Tablo 3: Okul Öncesi Eğitim Yaş Grupları, Ders Süresi ve Ders Saatleri

Grup (Sınıf)	Yaş Grubu	Ders Saati	Sabah Ders Saati	Öğlenden Sonraki Ders Saati	Toplam
Küçük Sınıf	3-4 Yaş	10 -15 Dk.	6	6	12
Orta Sınıf	4-5 Yaş	20- 25 Dk.	8	6	14
Büyük Sınıf	5-6 Yaş	25-30 Dk.	8	8	16

1.1.10.2. 9 Yıllık Zorunlu Eğitim

9 yıllık zorunlu eğitim, 1986 yılı 6. Ulusal Halk Kongresi'nin 4. oturumunda halkın eğitim kalitesini artırmak amacıyla hükümet tarafından yürütülecek eğitim politikası olarak ilan edildikten sonra, Çin Halk Cumhuriyeti dokuz yıllık zorunlu eğitim sistemini uygulamaktadır. Bu sisteme göre tüm okul çağındaki çocukların dokuz yıllık zorunlu eğitime katılmaları ve ebeveynlerin çocuklarının bu eğitimi almasına izin vermeleri gerekmektedir (GOV, 2006). 1999 yılında Çin Halk Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı tarafından tasarlanan 21.yüzyıl için yeni temel eğitim müfredat sistemine göre, her çocuk altı yaşından itibaren ilkokula başlamalıdır, ilkokulu bitiren öğrenciler herhangi bir sınava girmeden yakındaki ortaokullara kaydını yaptırabilmektedir. 2002 yılındaki istatistiklere göre, ilkokul çağındaki öğrencilerin okullaşma oranı %98.58, ilkokulu bitirip ortaokullarda (mesleki ortaokul dahil) öğrenimlerine devam etme oranı ise % 97.02dir (China, 2021).

Farklı yaş grubundaki öğrencilerin fiziksel ve ruhsal gelişmeleri ve ihtiyaçları farklı olduklarından dolayı zorunlu eğitim sürecindeki 9 yılı esas olarak üç aşamaya ayırmak mümkündür; temel aşama (1- 3. sınıf), gelişme aşaması (4- 6. sınıf), ortaokul aşaması (7- 9. sınıf). Yönetim açısından çoğu kurumlar 6 yıl ilkokul ve 3 yıl ortaokul sürecinden oluşan (6+3 sistemini) uygularken, bazı bölgelerde (5+4 sistemi)

uygulanmaktadır (Yan W. S., 2016). İlkokul ve ortaokul eğitim- öğretim yılı iki yarıyıldan oluşmaktadır. Öğretim süreci ise 38 -39 haftalık oturumdan oluşmaktadır. Okullar tam zamanlı eğitim vermektedir (China, 2021).

2017 yılından bu yana dokuz yıllık zorunlu eğitim sürecinde “iki muafiyet bir destek (两免一补 Liang Mian Yi Bu)” adı altında bir program yürütülmektedir, program gereği dokuz yıllık zorunlu eğitime katılan tüm öğrencilerden öğretim ücreti, kitap ücreti vb. Ücretler alınmayacak ve finansal zorluklar içindeki yatılı öğrencilerin yaşam giderleri için destek sağlanmaktadır (Sina, 2017). Fakat okullar, koşul değişikliğine göre ödev defteri ücreti, üniforma ücreti, askeri eğitim ücreti vb. ek ücretleri alabilmektedir (Sohu, 2017).

Zorunlu eğitimin başlangıcı olarak, ilköğretim Çin anakarasında son derece önemli bir konuma sahiptir. İlköğretim modeli, öğrencilerin gelecekte eğitim hayatını başarıyla sürdürebilmeleri için de iyi bir temel oluşturmaktadır. İlköğretimin amacı, genellikle öğrencileri iyi bir ideolojik ve ahlaki karaktere sahip olacak şekilde yetiştirmektir; öğrencilerin bağımsız mantıksal düşünme yeteneğini, basit hesaplama yeteneğini ve okuma ve yazma yeteneğini kademeli olarak geliştirmek; bazı temel doğal bilgilere hâkim kılmaktır (Wikipedia -1, 2021) . Zorunlu eğitim süresince öğrenciler her yarıyıl sonunda dönem sonu sınavlarına veya kontrollerine girmek zorundadırlar. İlköğretim okullarında, Çince ve matematik, zorunlu sınav dersleridir, diğer dersler ise ikincil derslerdir (China, 2021). İlköğretim düzeyindeki öğrenciler Tablo4.da gösterildiği gibi matematik, doğa bilgisi (veya: bilim), toplum (veya: karakter ve toplum), ideolojik ahlaki karakter (veya: karakter ve yaşam), müzik, sanat, spor, bilgisayar gibi dersler almaktadır, her ders 45 dakika sürelidir (Baltacı, 2017).

Tablo 4: İlkokul Eğitimi (6 Yıllık) Haftalık Ders Programı

Ders / Etkinlik	Sınıflara göre haftalık ders saati					
	1	2	3	4	5	6
Dersler						
İdeoloji ve ahlaki karakter	1	1	1	1	1	1
Çin dili	10	10	9	8	7	7
Matematik	4	5	5	5	5	5
Toplum	-	-	-	2	2	2
Doğa	1	1	1	1	2	2
Beden eğitimi	2	2	3	3	3	3

Müzik	3	3	2	2	2	2
Resim	2	2	2	2	2	2
Çalışma	-	-	1	1	1	1
Ara Toplam	23	24	24	25	25	25
Etkinlikler						
Toplu etkinlikler	1	1	1	1	1	1
Bedeni, fenni, teknolojik ve kültürel etkinlikler	4	4	4	4	4	4
Ara Toplam	5	5	5	5	5	5
Toplam	28	29	29	30	30	30

Ortaokulda ise Çince, matematik, yabancı diller (genellikle İngilizce, Japonca, Rusça vb.), etik ve hukuk, tarih, coğrafya, fizik, kimya, biyoloji, kimya, bilgi teknolojisi, tarih, sanat, müzik, coğrafya, spor dersleri verilmektedir (Wikipedia -2, 2021). Genel olarak Tablo 5.de verildiği gibi dil, matematik, İngilizce, tarih, ideoloji ve siyaset gibi dersler üç yıl boyunca devam edecektir; coğrafya ve biyoloji dersleri ise yedinci ve sekizinci sınıflar, fizik ise sekizinci ve dokuzuncu sınıflılar ve kimya ise dokuzuncu sınıflılar için olacaktır, her ders süresi 45 dakikadır (Baltacı, 2017).

Tablo 5: Ortaokul Eğitimi (3 Yıllık) Haftalık Ders Programı

Ders / Etkinlik	Sınıflara göre haftalık ders saati		
	1	2	3
Dersler			
İdeoloji ve siyaset	2	2	2
Çin dili	6	6	5
Matematik	5	5	5
Yabancı dil	4	4	4
Tarih	2	3	2
Coğrafya	3	2	-
Fizik	-	2	3
Kimya	-	-	3
Biyoloji	3	2	-
Beden eğitimi	3	3	3
Müzik	1	1	1
Resim	1	1	1
Çalışma becerileri	2	2	2
Ara toplam	32	33	31
Etkinlikler			
Toplu etkinlikler	1	1	1
Bedeni, fenni, teknolojik ve kültürel etkinlikler	3	3	3
Ara Toplam	4	4	4
Toplam	36	37	36

1.1.10.3. Orta Öğretim (Lise)

Çin Halk Cumhuriyeti'nde 9 yıllık zorunlu eğitimi tamamlayan öğrenciler, zorunlu eğitimi başarıyla bitirip mezun olabilmek ve lise eğitimine devam edebilmek için Lise Giriş Sınavı (中考 Zhong Kao)'na katılmak zorundadır. Bu sınav öğrencilerin hem orta okulu bitirip hem lise giriş sınavı olduklarından iki sınav bir arada (两考合一 liang Kao He Yi) adı da verilmektedir (Sina, 2016).

Çin Halk Cumhuriyeti'nde orta öğretim 4 çeşittir, onlar aşağıdaki gibidir;

1. Meslek lisesi
2. Orta meslek okulu
3. Teknik koleji
4. Normal lise

Meslek lisesi, genel eğitim ile mesleki ve teknik eğitimi birleştiren bir ortaokuldur. Yani meslek liselerinde hem genel ortaokul dersleri hem de mesleki teknik dersler bulunmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti ulusal düzenlemelerine göre, meslek lisesinin süresi 3 yıldır, görevleri ise orta düzey teknik ve yönetim personeli, orta düzey teknik işçi ve uygulamacı yetiştirmektir. Öğrencilerin normal liseye eşdeğer düzeyde sağlığa sahip olmaları gerekmektedir. Öğrencilerin meslek lisesine girmedeki hedefi, belirli bir mesleğe doğrudan girebilmek için teknik teori, mesleki bilgi ve becerilere sahip olmak ve bu ana dala ilgili ana kültürel dersleri öğrenebilmektir (Lan Tian Yu, 2013).

Orta meslek okulları iş kapsamlı bir şekilde eğitim departmanı tarafından yönetilmektedir. Öğrenciler mezuniyetinden sonra mesleki ve teknik çalışmalarda bulunmak üzere devlet tarafından eşit olarak tabana atanır ve ulusal kadro statüsüne sahip olabilirler. Bu nedenle ilçe ve kırsal bölgelerde birçok ailenin ilk tercih haline gelmiştir (Ming, 2016).

Teknik koleji, orta ve üzeri vasıflı işçileri, orta ve üst düzey vasıflı personeli yetiştirmek ve onların mesleki eğitim görevlerini yerine getirmek için hizmet vermektedir (GOV, 2012).

Normal lise eğitimin görevi, öğrencilerin bireysel ve kapsamlı gelişimini sağlayarak yükseköğrenime ve sosyal hayata hazırlamaktır. Eğitim süresi ise üç yıldır, her yıl iki dönem, her dönem 40 haftadır. Haftada 35 ders, her ders 45 dakikadır. Okullar genelde sabah saat 07:00'den 16:00'ya kadar olmak üzere tam gün eğitim vermektedir. Müfredat ise üç türden oluşur; zorunlu, seçmeli ve seçmeli zorunludur. Mezuniyet için öğrenciler 88 kredilik zorunlu, 14 kredilik seçmeli ve 42 kredilik seçmeli zorunlu ders olmak üzere toplam 144 krediyi tamamlamaları gerekmektedir (Çin Halk Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı, 2018). Tablo 6.da gösterildiği gibi öğrenciler lise 1.sınıfta ortak dersleri alırken, lise 2. sınıftan itibaren kendi isteklerine göre sözel ya da sayısal bölümü tercih edebilir ve seçtiği bölüm üzerinden derslere devam etmektedir. Ortak derslerin dışında öğrencilerin kapsamlı gelişimini sağlamak için verilen teknoloji, sanat, spor ve sağlık ve çeşitli uygulama dersleri de verilmektedir (Wikipedia-3, 2021).

Tablo 6: Normal Lise Müfredat Planındaki Dersler ve Belirtilen Krediler

Yıl		Ders	Zorunlu kredi	Seçmeli zorunlu kredi	Seçmeli kredi
Lise 1. 2.ve 3.sınıf	Ortak dersler	Çin Edebiyatı	8	0-6	0-6
		Matematik	8	0-6	0-6
		Yabancı dil (İngilizce/ Japonca Vb.)	6	0-8	0-6
Lise 2.3. sınıf	Sözel bölüm dersleri	Tarih	4	0-6	0-4
		Coğrafya	6	0-6	0-4
		Politika	6	0-6	0-4
	Sayısal bölüm dersleri	Fizik	6	0-6	0-4
		Kimya	4	0-6	0-4
		Biyoloji	4	0-6	0-4
Lise 1.2.ve 3.sınıf		Teknoloji	6	0-18	0-4
		Sanat	6	0-18	0-4
		Spor ve sağlık	12	0-18	0-4
		Uygulamalı aktiviteler	14		
		Ara Toplam	88	≥42	≥14
		Toplam	144		

Eğitimine devam etmek isteyen öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına kabul olmaları için lise bitirme sınavı ve ulusal üniversite giriş sınavını (gao kao) kazanmaları gerekmektedir. Her yıl Millî Eğitim Bakanlığı tarafından haziran ayında bir kez gerçekleşecek olan bu sınav iki ile üç gün sürmektedir. Öğrencilerin hazırlanması gereken sınav konular ortak alınan derslerle (Çin edebiyatı, matematik) birlikte lise 2.sınıfta seçtiği sözel(Tarih, Coğrafya ve politika) veya sayısal(Kimya, fizik ve biyoloji) bölümlere göre değişmektedir (Coşkun & Çelikten, 2020).

1.1.10.4. Yükseköğretim

Yükseköğretim, mesleki eğitim veya orta öğretimi tamamlamanın ardından yürütülen, kıdemli uzman ve profesyonelleri yetiştirmek için basılması gereken mesleki eğitim aşamasıdır. Yükseköğretim, eğitim sisteminin birbiriyle bağlantılı önemli bileşenlerinden biridir. Genellikle üst düzey öğrenme ve yetiştirme, öğretim, araştırma ve sosyal sahip her türlü eğitim hizmetlerini içermektedir. 20. Yüzyılın ikinci yarısı, yüksek öğrenim gelişim tarihinde önemli bir genişleme ve niteliksel değişim

aşaması olarak nitelendirilmektedir. Toplumun üst düzey uzmanlaşmış personellere olan talebindeki hızlı artış ve bireylerin yüksek öğretim fırsatlarını elde etmek konusundaki ciddi ihtiyacı, yüksek öğretimin benzeri görülmemiş bir hızla gelişimine meydan hazırlamıştır. 17 Mayıs 2022 tarihinde, Çin'in Millî Eğitim Bakanlığının basın toplantısında açıkladığına göre, Çin toplamda 44,3 milyondan fazla öğrencisiyle dünyanın en büyük yükseköğretim sistemini kurduğu öğrenilmiştir. Yükseköğretim gören nüfus oranı 2012 yılı %30'dan 2021 tarihinde %57.8'e yükselerek 240 milyona ulaşmıştır (Peng, 2022).

Çin eğitim sisteminde yükseköğretim temel olarak dört seviyeden oluşmaktadır: Genel kolej (yüksek meslek koleji), lisans, yüksek lisans ve doktora derecesidir. Her akademik düzeyin durumu aşağıdaki tabloda yer almaktadır (Fen, 2021):

Tablo 7: Yükseköğretim Aşamalarının Genel Durumu

Eğitim Seviyesi	Temel Eğitim Yılları	Eğitim uygulayacak kurum
Genel kolej	2-3 yıl	Kolej
Lisans eğitimi	4-5 yıl	Üniversiteler, bağımsız enstitüler, eğitim bakanlığı tarafından onaylanmış bilimsel araştırma kurumları
Lisansüstü eğitim	2-3 yıl	
Doktora eğitimi	3-4 yıl	

1.1.10.4.1. Yükseköğretim Tipleri

“Çin Halk cumhuriyeti Yükseköğretim Kanununun” 8.bölümünün belirttiğine göre, yükseköğretim kurumlarının üniversiteler, bağımsız olarak kurulan özel enstitüler, yüksek meslek okulları ve yetişkin yükseköğretim kurumları dahil olmak üzere tüm yüksek uzmanlık okullarını kapsadığı belirlenmiştir (Fen, 2021).

Ulusal Eğitim Geliştirme Araştırma Merkezi, Çin yükseköğretim kurumlarını dört türe ayırmıştır (Bu, 2017):

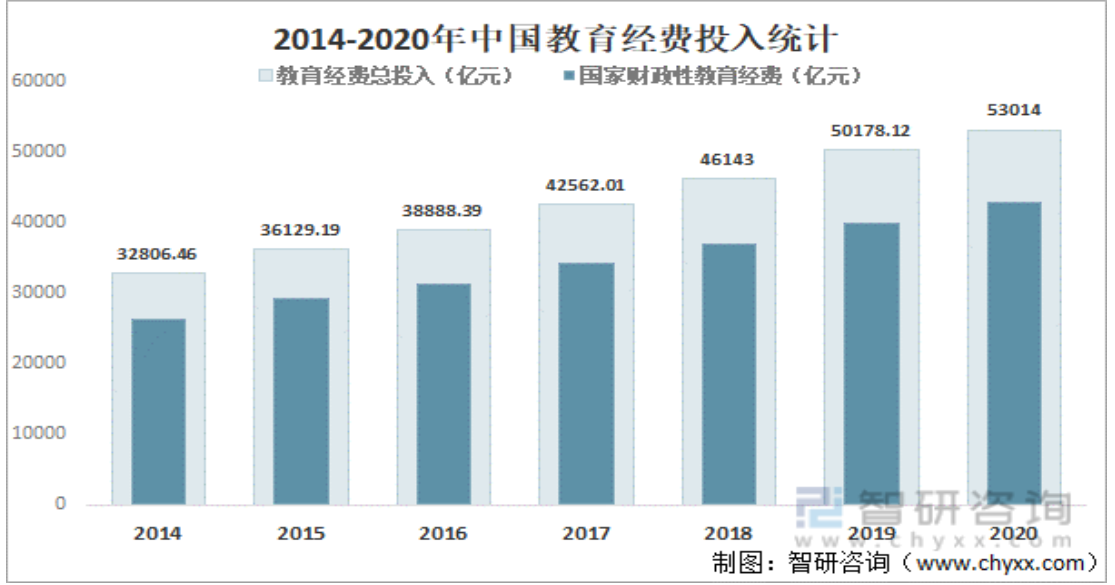
1. Araştırma üniversiteleri: kapsamlı bir lisans seviyesi eğitim programı sunan, araştırmaya öncelik veren ve üst düzey yetenek eğitimi ile teknolojik araştırma ve geliştirmeye kendini adanmış üniversiteyi ifade

etmektedir. Bundan anlaşılın Şu ki, lisansüstü öğrenci sayısı lisans öğrenci sayısına eşit olan bir üniversite veya lisansüstü öğrencilerinin sayısı büyük bir orana sahip olan üniversitedir.

2. Eğitim ve Araştırma Üniversiteleri: Bu tür üniversitelerin öğretim seviyeleri genellikle lisans ve yüksek lisanstır. Güçlü endüstri özelliklerine sahip bireysel ana dalları bulundurmaktadır. Kısmi olarak doktora programları bulunmaktadır, ancak mesleki kolej öğrencilerine yönelik eğitim vermemektedir.
3. Öğretim odaklı üniversiteler: bu tür üniversiteler genel olarak lisans öğrencilerini eğitmektedir ve özel koşullar altında az sayıda yüksek lisans öğrencisi veya ön lisans öğrencisi kabul etmektedir.
4. Üst düzey yüksek uzmanlık okulları ve üst düzey meslek okulları: bu tür okullar, esas olarak yerel ekonomik yapılanma ve sosyal kalkınmanın karşılamak için okul ve temel ortam açısından yükseköğretimin en esnek bölümlerine sahiptir.

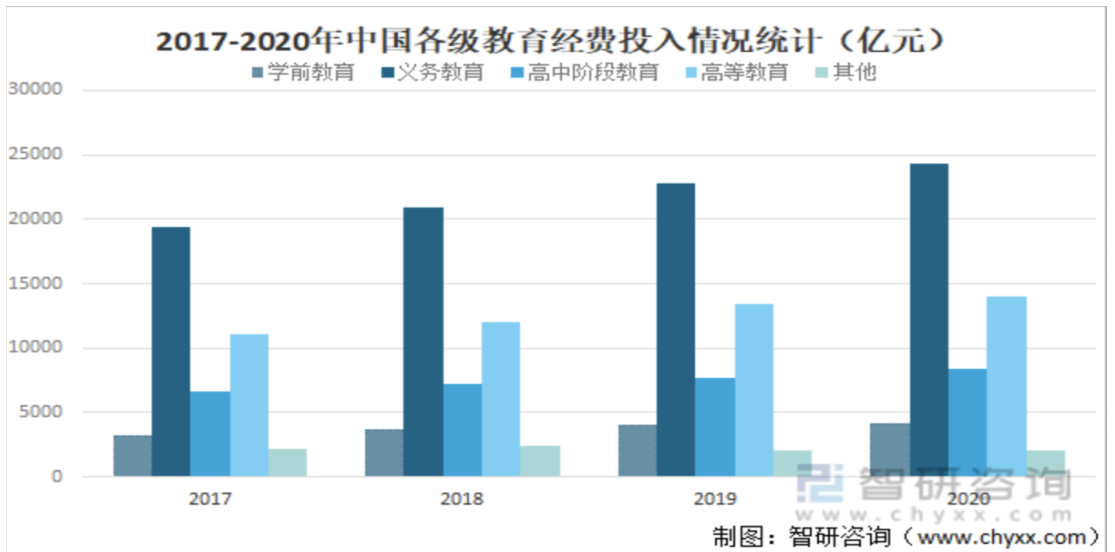
1.1.11. Eğitim Finansmanı

Eğitim finansmanı, merkezi ve yerel finans departmanlarının bütçelerinden eğitime yapılmış olan harcamaları ifade etmektedir, eğitim giderleri, eğitim taahhüt giderleri (her tür ve seviyedeki okulların personel ve kamu giderleri), eğitim sermayesi inşaatına yapılan yatırımlar (okul binaları inşa etme ve büyük ölçüde öğretim ekipmanlarını satın alma maliyeti) gibi harcamaları içermektedir. Çin’de 2016 yılında ülkenin eğitim fonlarına yaptığı yatırım, bir önceki yıla göre %7.57 artışla 3886,6 milyar yuan olduğu, 2019 yılında ise 4613,5 milyara yükseldiği belirtilmiştir (Yan S. , 2019). 2020’de Çin’deki toplam eğitim yatırımı, 2019’a kıyasla 283.588 milyar yuan artış göstererek 5.301,4 milyar yuan’a ulaşmıştır. Ulusal finansal eğitim fonlarının 4.289,1 milyar yuan olarak, yıllık %5,65 artış sağlanmıştır (Ling L. L., 2022). 2014-2020 yıllar arasında Çin eğitim finansmanın gün aşırı gelişim durumunu aşağıdaki şekilde görmek mümkündür:

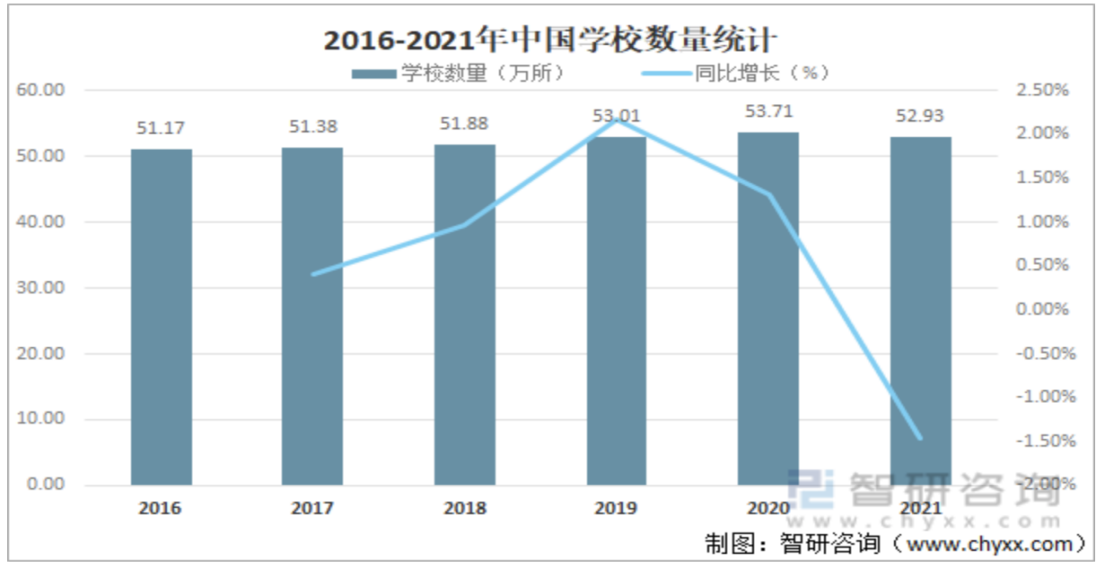
Şekil 2: 2014 – 2020 Yıllar Arası Çin'in Eğitim Finansmanı İstatistikleri

Şekil 3.'de gösterildiği gibi 2017 -2020 yılları arası Çin'de her seviye eğitime yapılmış yatırımların mevcut durumuna yer verilmiştir; Çin'in 2020'deki okul öncesi eğitim yatırımı, 2019'a göre 10,4 milyar yuan artışla 420,3 milyar yuan'a ulaşmıştır; zorunlu eğitime yapılan yatırım, 2019'a göre 151,5 milyar yuan artışla 242,9 milyar yuan'a ulaşmıştır; lise eğitimine yapılan yatırım, 2019'a göre 842,8 milyar yuan'a ulaşmıştır. 69,8 milyar yuan; yüksek öğrenime yapılan yatırım, 2019'a göre 53,5 milyar yuan artışla 1.399 milyar yuan'a ulaşmış durumdadır (Ling L. L., 2022).

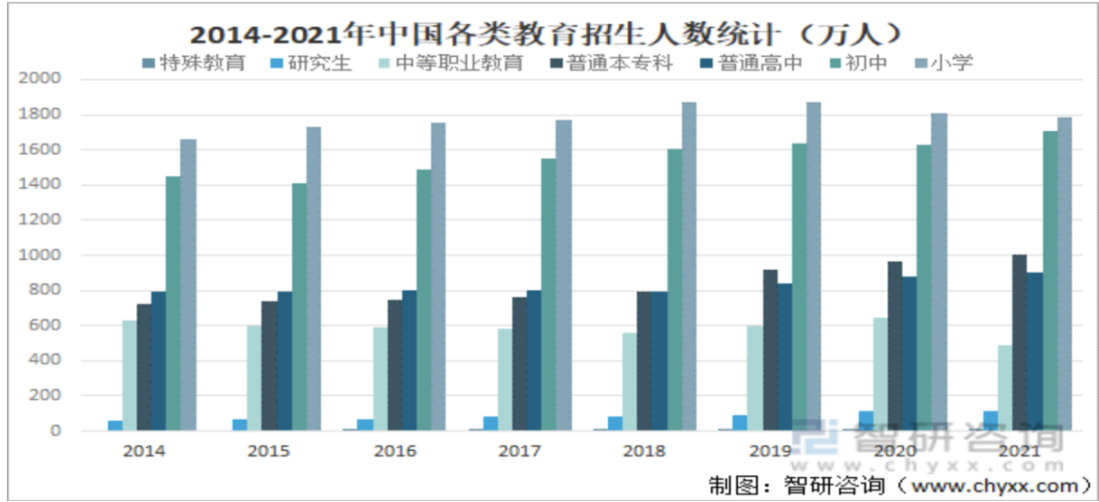
Şekil 3: 2017'den 2020'ye Kadar Çin'de Her Seviyede Eğitime Yatırım İstatistikleri (100 Milyon Yuan)

Ülkenin eğitime verdiği önemle birlikte, son yıllarda Çin eğitimi hızla gelişmiş durumdadır. Şekil 4.da Çin'deki okulların sayısına ilişkin mevcut durum verilmiştir. 2020'de her seviyede olmak üzere toplam okul sayısı 530.100 olduğu ifade edilmiştir, bu sayı 2019'a göre yıllık bazda %1,3'lük bir artış göstermiştir. 2021'de 2020'ye göre biraz azalmış ve 2021'de okul sayısı toplam 523.300 olmuştur, 2020 yılına göre %1.45 düşüş göstermiştir (Ling L. L., 2022).

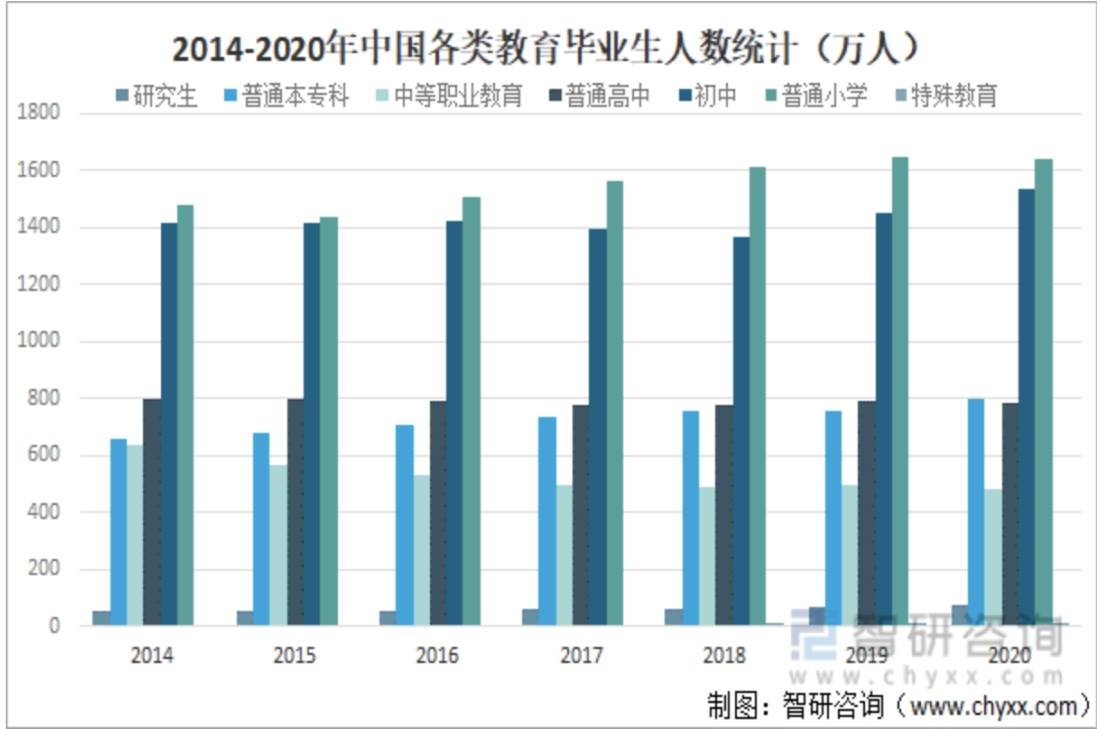
Şekil 4: 2016- 2021 Yıllar Arası Çin'deki Okul Sayısına İlişkin İstatistikler

Kayıt açısından bakıldığında, orta mesleki eğitim okulları ve ilkokullar hariç, eğitimin diğer tüm aşamalarına/türlerine kayıt sayısı 2021'de büyüme eğilimini sürdürmüştür. 2021'de Çin'deki özel eğitim kayıt sayısı 2020'ye kıyasla 0,01 milyon artışla 149.100'e ulaşmıştır; lisansüstü kayıt sayısı 1.1765 milyona ulaşarak 2020 yılına göre 69.500 insan sayısı artış göstermiştir; orta mesleki eğitim okullarının kaydı, 2020'ye göre 155.100 düşüşle 4.889.900 olmuştur; lisans kaydı 2020'ye göre 338.200 artışla 100.132 milyon olmuştur. Genel Lisenin kaydı, 2020'ye göre 285.500'lük bir artışla 9.0495 milyona ulaşmış durumdadır; ortaokulun kaydı, 2020'ye kıyasla 733.400'lük bir artışla 17.0544 milyona ulaşmıştır; ilkokulların kaydı 2020'ye göre 255.200'lük bir düşüşle 17.8258 milyon insan sayısı olmuştur (Ling L. L., 2022).

Şekil 5: 2014- 2021 Yıllar Arası Çin’de Çeşitli Eğitim Türlerinin Kaydına İlişkin İstatistikler (10.000 Kişi)

Çin eğitiminin genel gelişim seviyesi dünyanın zirvesine ulaşmış durumdadır, çok sayıda yüksek kaliteli yetenek yetiştirmiştir, tüm ulusun kalitesini arttırmış, bilimsel ve teknolojik yeniliği ve kültürel refahı teşvik etmiş ve ekonomik kalkınmaya, sosyal ilerlemeye ve insanların geçim kaynaklarının iyileştirilmesine önemli katkılarda bulunmuştur. Şekil 8.de 2014 -2020 yıllar arasında Çin’de her tür eğitimden mezun olanların sayısına ilişkin gelişim durumu ifade gösterilmiştir. 2020’de Çin’deki lisansüstü mezun sayısı 2019 yılına kıyasla 729.000 insan sayısı olarak 2019 yılından mezun sayısı 89.000 kişi artmış durumdadır; lisans mezun sayısı 2019 yılına göre 387.000 artışla 7.972 milyon olmuştur; orta mesleki eğitim mezunu sayısı 2019’a göre 85.000 düşüşle 4.849 milyon, normal lise mezunu sayısı 27.000’lik düşüşle 7.865 milyon olmuştur. Ortaokul mezunu sayısı ise 2019 yılına göre 812.000 artışla 15.353 milyona ulaşmıştır; normal ilkokul mezunu sayısı 2019 yılına göre 76.000 düşüşle 16.403 milyon olmuştur; özel eğitim mezunu sayısı 23.000’lük artışla 121.000 insan sayısına ulaşmıştır (Ling L. L., 2022).

Şekil 6: 2014- 2020'de Çin'de Her Tür Eğitimden Mezun Olanların Sayısına İlişkin İstatistikler (10.000 Kişi)

1990'lardan bu yana, yalnızca devlet mali yatırımından kaynaklanan eğitim fonu eksikliğini daha da hafifletmek için Çin devleti, geçmişte sadece hükümet yatırımından devlet, toplum, yabancı iş adamları, okullar, kolektifler ve bireyler tarafından yapılan çoklu yatırıma dönüşümü kademeli olarak gerçekleştirmiştir. Ulusal mali eğitim harcamalarının toplam eğitim harcamaları içindeki payı yıldan yıla azalırken, mali olmayan eğitim harcamalarının toplam eğitim harcamaları içindeki payı önemli ölçüde artmıştır. Eğitim fonlarının yönetim sistemi kademeli olarak kurulmuş ve sürekli gelişim sağlanmıştır. Her düzeydeki eğitim fonlarının arz ve talebini tam olarak anlamak için, hükümetlerin her düzeydeki eğitim yatırımlarını denetleme, okul ücretlerinin yönetimini standartlaştırma ve güçlendirme, sınırlı okul kaynaklarını rasyonel kullanma ve eğitim fonlarının kullanım etkinliğini artırmıştır. Çin hükümeti ve her düzeydeki eğitim yetkilileri, bir dizi yönetim yöntemi ve düzenlemesini başarılı bir şekilde formüle etmiştir. Kolejlerin ve üniversitelerin finansman mekanizmasını aktif olarak araştırmış, özel eğitim fonlarının yönetimini ve okulların mali yönetimini güçlendirmiştir, bunların tümü olumlu sonuçlar almıştır (Bai du bai ke-b, 2023).

1.1.11.1. Mevcut Finansman Sorunları

Çin'in 2015- 2020 yıllar arasındaki toplam eğitim harcamalarına ilişkin istatistiklere göre, Çin, eğitime yaptığı yatırımı ve toplam eğitim ölçeği önemli ölçüde artmış olsa da göreceli rakamlar ve ortalamalar açısından, Çin'in eğitime yaptığı yatırım her geçen yıl düşüş eğilimi göstermiştir. Eğitim finansmanında mevcut olan sorunları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Bai du bai ke-c, 2023):

1. Göreceli sayıya bakılırsa, eğitim yatırımının ölçeğini ölçme uluslararası endeksine göre GSMH (tüm ülke vatandaşlarının kişi başına düşen kazancıdır)'deki eğitim yatırımının oranı ve toplam mali harcamalardaki eğitim yatırımının oranı, Çin'in GSMH'deki eğitim yatırımındaki oranı "Altıncı Beş Yıllık Plan" döneminde %2,77'den "Sekizinci Beş Yıllık Plan" döneminde %1,95'e düşmüştür. Bu oranın dünya ortalaması %5,2, düşük gelirli ülkelerde %3,6, düşük ve orta gelirli ülkelerde %4,6, orta gelirli ülkelerde %5,2 ve yüksek gelirli ülkelerde %5,5 olduğu görülmektedir.
2. Ortalamaya bakılırsa. Son yıllarda, ülke eğitim harcamaları büyük ölçüde artırmış olsa da, her türlü öğrenci ve öğretim üyesi oranındaki daha büyük artış nedeniyle, kişi başına düşen bütçedeki eğitim harcamalarının oranı, gelişmekte olan ülkelerin 1992 ortalama seviyesinden çok daha düşük olduğu, kişi başına düşen GSMH'nin sadece %11,28 olduğu belirlenmiştir. Gelişmiş ülkelerin ortalama seviyesi %20'yi aşmaktadır, bu da Çin'de öğrenci başına yetersiz yatırım sorununun ciddiyetini göstermektedir.
3. Eğitim harcamalarının yapısı dengesizdir. Dünyadaki çoğu ülkede eğitim harcamalarının harcamaları genellikle pagoda tipi bir yapı kullanmaktadır, yani eğitim fonları tahsis edilirken, ilk ve orta öğretimin gelişimi için mali ihtiyaçların karşılanmasına öncelik verilir ve bu temel üzerinden yükseköğretime doğru ilerlemektedir. Mevcut durumda ise Çin, ilk ve orta öğretimin henüz popülerleşmediği takdirde, Çin, başlangıçta sınırlı eğitim fonlarının büyük bir kısmını yüksek öğrenim alanına yatırmıştır, bu da Çin'in yüksek öğretime yaptığı yatırımı daha da arttırarak, sadece gelişmekte olan ülkelere değil, aynı zamanda gelişmiş ülkelere de yüksek hale getirirse de eğitim fonlarının yanlış yerleştirilmesine ve temel

eğitimin zayıf kalmasına neden olmuştur. Aynı zamanda, bu dengesiz eğitim harcama yapısı, çeşitli eğitim girişimlerinin kalkınma ölçeği ve hedeflerini etkileyerek Çin eğitim faaliyetlerinin gelişimini engellemiştir.

4. Devlet, eğitime yapılan yatırımın artırılmasına ilişkin bir dizi yasa ve düzenleme çıkarmış olsa da, pratikte zorluklar yaşanmıştır. Örneğin, Eğitim Kanunu, ulusal mali eğitim harcamalarının GSMH'ye oranının 20. yüzyılın sonuna kadar %4 hedefine ulaşacağını açıkça ifade etmiştir. Ancak 2003 yılında şimdiye kadar fiili eğitim yatırımı hala %4 hedefine ulaşamamış durumdadır. Başka bir örnek vermek gerekirse, bazı iller ekonomik faktörler, öznel faktörler ve yönetim faktörleri nedeniyle art arda birkaç yıldır gereksinimleri karşılamamıştır. Bu problemler ve gevşeklik olgusu, Çin'deki eğitim fonlarının toplanmasını ve kullanılmasını ciddi şekilde etkilemektedir.

1.1.11.2. Sorunların Çözümüne Yönelik Tedbirler

Eğitim finansmanı birçok etkenden etkilenmektedir. Çin eğitim finansmanında mevcut olan sorunların çözümüne yönelik alınmış tedbirler aşağıda yer almaktadır (Ping, 2017):

1. Eğitim fonlarının toplan miktarını çok yönlü bir şekilde artırmak: ulusal mali yatırımın sürekli artırılması öncülüğünde, sosyal güçleri eğitim fonlarına yapılan yatırıma aktif olarak katılmaya teşvik etmek için çeşitli önlemler alınmalıdır.

Devlet maliyesi, eğitim kanunu gereklerine uygun olarak eğitim harcamalarının oranını kademeli olarak artırmalıdır. Bugünlerde dünyadaki tüm ülkeler eğitime büyük önem vermektedir. 1990'lı yıllardan bu yana çeşitli ülkelere halk eğitim fonlarının büyüme hızı GSMH'nin büyüme hızından daha yüksek olmuş durumdadır. Çin'in merkezi finansmanı, eğitim fonları toplamak, eğitime olan yatırımları kademeli olarak arttırmak ve devlet tarafından işletilen okul eğitim fonlarının istikrarlı bir kaynağı sağlamak için finansal tahsise ve diğer kanallara odaklanan bir sistem oluşturmalıdır. Eğitim Kanunu'nda öngörülen "üç büyümeyi" yani "halk hükümetlerinin her düzeydeki eğitim mali tahsisinin büyümesi, mali

tekrarlayan gelirin büyümesinden daha yüksek olmalı ve öğretmen maaşlarının ve kişi başına düşen öğrenci kamu fonlarının kademeli olarak artmasını sağlamak için okuldaki öğrenci sayısına göre ortalama eğitim maliyeti kademeli olarak artmalıdır.

2. Diğer finansman kanallarını aktif olarak genişletmelidir.

Diğer finansman kanallarının aktif olarak genişletilmesi gerekmektedir. Çin'in mali kaynaklarının nispeten sınırlı olması koşuluyla, eğitime yapılan yatırımı önemli ölçüde artırmak için, yalnızca ülkenin mali kaynaklarına güvenmek yeterli değildir. Bireylerden ve kolektif işletmelerden her düzeydeki eğitim kurumlarına yapılan bağışlar ve hediyeler de dahil olmak üzere diğer finansman kanallarını da aktif olarak artırılmalıdır. Öneri olarak aşağıdakileri vermek mümkündür:

a. Okulları gelir elde etmeye teşvik etmek; Ulusal zorunlu eğitim ve bilimsel araştırma görevlerini tamamlama öncülüğü altında, okullar okulları yönetmenin mevcut avantajlarından tam olarak yararlanmaya, her türlü bağımsız ücretli yetişkin eğitimi ve mesleki eğitimi güçlü bir şekilde yürütmeye ve okul eğitimi gelirini artırmaya teşvik edilmelidir.

b. Sosyal fonları yaygınlaştırılmalı ve ortak okul-işletme tarafından işleten okulların yoluna girilmelidir. Devlet, Çin'in eğitim ekonomisini bir dereceye kadar çözmek için işletmeleri ve kurumları, bilimsel araştırma kurumlarını, bireyleri ve yüksek öğrenim kurumlarını ortaklaşa yönetmeye teşvik etmeli ve desteklemelidir. Özel üniversiteler, meslek okulları kurmak için işletme gelir vergisi ve kişisel gelir vergisinin işletme okullarının yatırımından elde edilen gelir vergisi muafiyeti gibi bir dizi tercihli politika benimseyebilir.

c. Kentsel ve kırsal bölgelerdeki eğitim ücretleri üzerinden ek vergi tahsilatını güçlendirebilir. Kentsel ve kırsal bölgelerdeki eğitim ek ücreti, temel eğitimin geliştirilmesi ve yerel eğitim fonlarının genişletilmesi için bir tür vergi geliridir. Kentsel ve kırsal bölgedeki eğitim ücretlerinin tam olarak yerinde olmasını sağlamak için, tahsilatın doğrudan toplanması ve ödenmesi, gelir ve harcamaların sıkı bir şekilde takip edilmesi, ihmal ve suiistimal olgusunu önlemek için tahsilat, yönetim ve kullanıma önem verilmelidir. Tahsilat görevi zamanında tamamlanmazsa, finanstan düşülecek ve doğrudan bütçe dışı fonların özel hesabına aktarılacaktır.

3. Eğitim fonlarının tahsis yapısının bilimsel ve makul bir şekilde ayarlanması gerekmektedir.

İlk ve orta öğretimin gelişimine öncelik verilmelidir. Temel eğitim eğitimin temelidir. Yurtdışında eğitim geliştirmenin tarihsel deneyimine göre, temel eğitimin güçlendirilmesi ülke ekonomisinin gelişmesi için büyük önem arz etmektedir. Genel olarak bakıldığında, eğitim fonlarının dağılımı ülkenin ekonomik ve eğitimsel kalkınma düzeyiyle uyumludur. Ekonomik ve eğitimsel gelişim düzeyi düşük olan ülkeler zorunlu eğitimin geliştirilmesine odaklanmalıdır. (Genel olarak ilköğretim ve orta öğretimin aşamasını ifade eder); ekonomik gelişme ile birlikte kademeli olarak orta ve yüksek öğrenimin geliştirilmesine yönelmelidir. Bugünlerde, Çin'in ekonomik kalkınması emekleme döneminde olduğu için eğitime yapılan yatırım çok sınırlı olacaktır. Ülke zorunlu eğitime odaklanmalı ve temel eğitimi ve zorunlu eğitimi yaygınlaştırma hedefine ulaşmak için zorunlu eğitimin toplam eğitim fonları içindeki oranını ve öğrenci başına denk gelen eğitim fonlarının seviyesini artırmalıdır. Zorunlu eğitimin kazanımları, daha sonraki aşamada ortaöğretim ve yükseköğretimin gelişmesi için bir ön koşul sağlayacaktır.

Yükseköğretimdeki çeşitli disiplinlerin yapısal oranını makul bir şekilde düzenlemelidir. Disiplin yapısı, bir ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasını, iş bölümünü, endüstriyel yapısını vb. yansıtır ve yeteneklerin türleri, özellikleri, bilgisi, kalitesi ve diğer yönleri için sosyal gereksinimleri merkezi olarak kapsar. Çin'in DTÖ'ye (Dünya Ticaret Örgütü) katılımından sonra endüstriyel yapının ayarlanmasının hızlandırılmasıyla birlikte, kolejlerde ve üniversitelerde disiplinlerin ve ana dalların inşası için yeni gereksinimler öne sürülmüştür. Bu nedenle, kolejler ve üniversiteler, disiplinlerin ve ana dalların gerçek durumlarına ve sosyal ve ekonomik kalkınma ihtiyaçlarına göre öncelikli gelişimine sınırlı eğitim fonları yatırmalıdır, böylece eğitilen öğrenciler daha fazla olabilir. Toplumun ihtiyaçlarına uyum sağlayabilir ve bir okul işletme verimliliğini artırabilir.

4. Sınırlı eğitim fonlarının kullanımının verimliliğini arttırabilir

a. Okul lojistiğinin sosyalleşme reformunu güçlü bir şekilde teşvik edebilir. Okul lojistiğinin sosyalleşmesini teşvik ederken sosyal dayanıklılık dikkate alınmalıdır. Bu çalışmayı başarılı bir şekilde teşvik etmek için devlet, önce üniversite

lojistiğinin sanayileşmesini başlatmak için belirli miktarda destek fonu tahsis edebilir. Koşullar olgunlaştığında, gelir vergisi indirimi ve muafiyeti, kısmi işletme vergisi vb. gibi bir dizi tercihli vergi önlemi benimseyerek üniversite lojistiğinin kademeli olarak sosyalleşmesini teşvik edecektir.

b. Eğitim kaynakları Rasyonel olarak tahsis edilmeli ve zaten sınırlı olan eğitim kaynaklarının israfı azaltılmalıdır. Birincisi, öğretim kaynaklarının israfını azaltmak için tüm seviyelerdeki ve türlerdeki eğitim okullarının yapısını ve ölçeğini rasyonel olarak planlamak ve düzenlemek gerekmektedir, uygun olmayan yapı ve ölçeğin neden olduğu araştırılmalıdır.; ikincisi, okulun iç öğretim tesislerinin birleşik planlamasını gerçekleştirmek, tahsisi koordine etmek, bölüm ve seviyeye göre tekrarlanan ayar ve satın alma mevcut durumunu değiştirmek ve kullanım verimliliğini artırmak gerekmektedir; üçüncüsü Öğretmenlerin çalışmalarını düzenlemek, öğretmenlerin haftalık ders saatlerini uygun şekilde organize etmek, fazla personeli azaltmak ve öğretmen-öğrenci oranını dengelemek gerekmektedir.

1.1.12. Çin’de Eğitim Yönetimi

Eğitim yönetim sistemi ulusal eğitim yönetim organizasyon sistemidir. Esas olarak eğitim yönetim örgütlerinin kurulması, her düzeyde eğitim idari kurumlarının kurulması ve bunlar arasında işlev ve yetkilerin bölünmesinden oluşur. Anayasa hükümlerine ve ilgili kanunlara uygun olarak kurulur ve ulusal idari sistemin önemli bir parçasıdır (Wen, 2022).

Eğitim yönetim sisteminin özü ulusal eğitim idari güç yapısıdır. Eğitimin idari gücünün merkezi ve yerel yönetimler arasında dağılımı, eğitimin idari gücünün her seviyedeki hükümetlerin eğitim idari bölümleri ile diğer bölümler arasında tahsisi, yönetim gücünün eğitim idari organları ile her düzeydeki okullar arasında bölünmesi ve eğitim idari organları içinde çeşitli yetkilerin dağılımı gibi sorumlulukları kapsamaktadır. Her kademedeki ve her türden eğitim idari kurumları, ulusal eğitim idari sisteminin örgütsel biçimidir. Eğitim yönetim sistemi, eğitim idari kurumlarının normal işleyişini sürdürmek için önemli rol oynar. Eğitim yönetim sisteminin oluşması, ulusal ekonomik sistemin, siyasal sistemin, kültürel geleneğin ve eğitim sisteminin kapsamlı etkilerinin sonucudur. Bir sosyal girişim yönetim sistemi olarak eğitim yönetim sistemi değişmez değildir. Sosyal arka plan koşullarının

değişmesi veya eğitim sisteminin kendisinin gelişmesiyle birlikte eğitim yönetim sisteminin buna uygun değişiklikleri yapması gerekmektedir (Düşünce Kuruluş Ansiklopedisi, 2013).

Her düzeyde eğitim yönetim organlarında ulusal eğitim idari gücünün dağılım durumuna ve yapısal özelliklerine göre, eğitim idari sistemi esas olarak aşağıdaki iki sınıflandırma yöntemine sahiptir (Düşünce Kuruluş Ansiklopedisi, 2013):

1. Eğitim idari gücünün merkezi ve yerel yönetimler arasında dağılımına göre merkezi sistem, yerel merkezi olmayan sistem ve merkezi ve yerel iş birliği sistemine ayrılabilir.

2. Eğitim idari organları ile hükümet arasındaki güç yapısı ilişkisine göre alt sisteme ve bağımsız sisteme ayrılabilir.

Eğitim yönetim sistemi, hükümet ve birim seviyeleri de dahil olmak üzere bir ülkede yukarıdan aşağıya açık bir eğitim komuta sistemini ifade eder. Çin’de hükümet seviyesi merkezi ve yerel eğitim idari organlarını içermektedir. Merkezi eğitim idari organı olan Milli Eğitim Komisyonu, Danıştay’ın ve milli eğitimi yöneten makamın önemli bir parçasıdır. İlgili ulusal eğitim çalışma kılavuzları, politikaları ve başlıca idari önlemler için devlet eğitim komisyonu talimatlar için Danıştay’a rapor verir ve Danıştay’ın kanun ve kararlarına uygun olarak emirler, talimatlar ve kurallar bölümün yetkisi dahilinde düzenlenir. Yerel eğitim yönetimi, her seviyedeki eğitim komiteleri veya eğitim departmanları ve bürolarını kapsamaktadır, her düzeydeki yerel halk hükümetlerinin önemli bir parçasıdır. Yerel eğitim yöntemi, aynı zamanda yüksek makamların mesleki rehberliğini kabul ederler. Birim düzeyinde, komuta seviyesine göre, çoğu birim üç seviyeye ayrılır: temel, orta ve yüksek seviyeli. Küçük ölçekli birimler iki yönetim seviyesine ayrılır. Yüksek öğrenim kurumları genellikle üç seviyeye ayrılır: okul, bölüm ve departman. Daha büyük birimler, iş görevlerinin ihtiyaçlarına göre başka kurumlar da ekleyebilecektir (Yuan, 1998).

Çin eğitim yönetim sistemi, Çin’in eğitim sisteminin gelişmesiyle birlikte gelişen uzun bir gelişim süreci yaşamıştır. Çin, merkezi hükümetin liderliği ve hiyerarşik yönetimi altında eğitim yönetim sistemini uyguluyor. Milli Eğitim Bakanlığı, ulusal eğitim çalışmaları, ulusal eğitimin genel planlaması, koordinasyonu ve yönetiminden sorumlu merkezi bir eğitim yönetim kurumudur. İşlevleri şunları

içerir: ulusal eğitim davasının kalkınma planının formüle edilmesi, eğitim çalışmasının ilke ve politikalarının formüle edilmesi ve uygulanmasının denetlenmesi, ülke genelinde her düzeyde her türlü eğitimi kapsamlı bir şekilde yönetilmesi, çeşitli bölgelerin ve bölümlerin eğitim çalışmalarının yönlendirilmesi, koordine edilmesi, denetlenmesi ve değerlendirilmesi, ülke genelinde öğretmenlerin çalışmalarından sorumlu olmak ve uluslararası eğitim değişimleri ve uluslararası öğrenciler düzenlemek, kayıt ve mezun tahsisini seçmek, yönetmek, eğitim fonlarını artırmak, yönetmek ve dağıtmak vb. yerel eğitim yönetim kurumları ilde (doğrudan Merkezi Hükümete bağlı belediyeler, özerk bölgeler), şehir ve ilçelerde bulunan her düzeydeki eğitim kurumlarından oluşmaktadır. Temel eğitimin yönetimi yerel yönetime aittir. Partinin ve devletin eğitim yönergelerini, politikalarını ve düzenlemelerini uygulama öncülüğü altında, yerel yönetim, bölgenin fiili durumuna göre belirli politika, sistem ve planları formüle etme ve uygulama ve bunun sorumluluğunu üstlenme hakkına sahiptir. İl düzeyinde, bazılarının eğitim komiteleri (Guangxi ve Şangay gibi) ve bazılarının eğitim bölümleri (Jiangsu gibi) vardır. İl eğitim idari organı, il halk hükümetinin önemli bir parçasıdır. İlin eğitimine liderlik etmek ve yönetmek için il halk hükümetinin işlevsel bir bölümüdür. İl halk hükümetinin birleşik liderliğini ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın liderliğini veya iş rehberliğini kabul eder. Belediye ve ilçe düzeyinde, bazılarının eğitim komiteleri, bazılarının ise eğitim büroları vardır. Bunlar, şehir veya ilçe halk hükümetinin önemli bir parçasıdır ve tüm şehir veya ilçenin eğitimini yönetmek için şehir veya ilçe halk hükümetinin fonksiyonel departmanlarındandır. Aynı düzeyde hükümetin liderliğini, üst eğitim yönetim tabakasının liderliğini ve iş rehberliğini kabul etmektedir. Belde (kasaba) seviyesi, ilçe eğitim idare departmanının önderliğinde ilçedeki çeşitli eğitim girişimlerini özel olarak yönetmek için genellikle ilçe eğitim yönetim komitesini kurmuştur (Bai du bai ke-a, 2022).

Çin eğitim yönetim sistemi, her seviyedeki eğitim idari kurumları, meslek kuruluşları, devlet daireleri vb. dahil olan devasa bir sistemdir. Bu sistemde, her bağlantı ve departmanın, ülkenin ve halkın eğitim amacına hizmet etmek için kendi sorumlulukları ve kendi görevleri vardır. Çin eğitim sisteminin kapsamı aşağıda detaylı olarak incelenmiştir (Wen Ku, 2023):

1. Eğitim yönetim sistemi

Eğitim yönetimi, Çin'in eğitim organizasyonu yönetim sisteminin temel bölümüdür. Merkezi eğitim birimi, illerin, belediyelerin ve özerk bölgelerin eğitim birimleri, her düzeydeki eğitim yönetim kurumları vb. kurumların işlevleri şunlardır: eğitim politikaları ve planları formüle etmek, çeşitli eğitim kurumlarının inşasını ve işletilmesini onaylamak, öğretim kadrosunu yönetmek ve eğitim reformlarını teşvik etmek vb.

2. Eğitim kurumu sistemi

Eğitim kurumları, Çin'in eğitim organizasyonu yönetim sisteminin ana bölümüdür. Çeşitli okullar, araştırma kurumları, mesleki ve teknik okullar vb. bu kurumların görevleri şunlardır: eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bulunmak, yetenek sahipleri yetiştirmek, eğitim ve bilim araştırmaları yapmak vb. bu kurumlar arasında ilkokul, ortaokul ve üniversite gibi her kademedeki eğitim kurumları yer almaktadır. En önemli sektör okullardır. Okulun misyonu, öğrencilerin çok yönlü gelişimini gerçekleştirmek ve toplumun uyumlu şekilde ilerlemesi sağlamaktır.

3. Mesleki birlik sistemi

Mesleki birlik ise, Çin'in eğitim organizasyonu yönetim sisteminin hükümet dışı departmanıdır. Çeşitli eğitim endüstri dernekleri, eğitim merkezleri kapsamaktadır. Bu kurumların görevleri, sektördeki her türlü çalışmayı koordine etmek, mesleki seviyeyi ve eğitim kalitesini yükseltmek, sektörün ilerlemesini sağlamaktır.

4. Devlet dairesi sistemi

Devlet daireleri ise, Çin eğitim yönetim sisteminin destekleyici bölümüdür. Mali departmanlar, insan kaynakları ve sosyal güvenlik departmanları, kamu güvenlik organları, sağlık ve aile planlaması departmanları vb. bu kurumların görevleri ise, eğitime sağlam kaynak garantisi vermek, yetenek sahiplerini yetiştirmeyi planlamak ve yönetmek, toplumsal uyumu sağlamaktır.

Yukarıdakiler Çin eğitim sisteminin ana unsurlarıdır. Bu sistemi daha da detaylandırmak mümkündür, sistemin karmaşık ve bir birine bağlı olduğunu görmek mümkündür. Bunların arasında, eğitim idari organizasyonu ise merkezdedir. Her

düzeydeki eğitim kurumları ise uygulama tabanıdır, profesyonel dernekler ise düşünce liderleridir, devlet daireleri ise garanti destekçileridir. Bunlar güçlerini birleştirir ve ülkenin eğitim gelişimini geliştirmek için birlikte çalışmaktadır.

1.2. RUSYA EĞİTİM SİSTEMİ

Rusya Federasyonu ve Rusya olarak anılır. Doğrudan merkezi hükümete bağlı 22 özerk cumhuriyet, 46 vilayet, 9 sınır bölgesi, 4 özerk bölge, 1 özerk vilayet ve 3 federal belediyeden oluşan federal bir yarı başkanlık cumhuriyettir. Avrasya kıtasının kuzey kesiminde yer alan, 17.0982 milyon kilometrekarelik bir kara alanıyla Avrasya kıtasının iki kıtasını kapsamaktadır. Dünyanın en büyük ülkesidir. Aynı zamanda 194 etnik gruptan oluşan birleşik çok ırklı bir ülkedir. Ana etnik grup, ülkenin toplam nüfusunun yaklaşık %77,7'sini oluşturan Ruslardır. Rusya'nın toplam nüfusu 406 milyondur. Ruslara ek olarak, ülkede başta Tatarlar, Kırım Tatarları, Çuvaşlar, Başkurtlar, Çeçenler, Ermeniler, Kazaklar vb. olmak üzere 193 etnik azınlık bulunmaktadır. 12 Aralık 1993'te Rusya Federasyonu, Rusya'nın bağımsızlığından sonra ilk anayasayı kabul etmiş ve Rusya'nın Fransız tarzı yarı başkanlık federal devlet sistemini kurmuştur (Xiang, 2021). Aşağıda Rusya haritası verilmiştir (Haberrus, 2021)

Şekil 7: Rusya Haritası

Rusya Federasyonu'nun eğitim sistemi, yakın zamanda ilan edilen eğitim müfredatı ve ulusal eğitim standartları, bu eğitim müfredatlarının uygulanmasından sorumlu eğitim kurumları ve ulusal eğitim standartları, yönetim kurumları ve eğitim sistemini

yönlendiren ve yöneten diğer kurumsal kuruluşlardan oluşmaktadır. 1 Eylül 2007 tarihinden itibaren 11 yıllık zorunlu eğitim uygulanmaktadır. Farklı kanallar ve yasal statü nedeniyle, eğitim kurumları eyaleti (federal veya federal kuruluşlar tarafından işletilen), yerel veya eyalet dışı (özel, sosyal ve dini kuruluşlar) içerir (E yu zhong xin , 2016).

Rusya'nın genel eğitim felsefesi "özgür, federal, zorunlu ve kapsamlıdır." Yani federal hükümet tarafından denetlenen zorunlu eğitim öğrenciler için ücretsiz sağlanır ve eğitimin tüm içeriğini kapsar. Rusya, öğrencilerin kapsamlı ve kaliteli eğitim almasına önem verir. Bağımsız düşünme ve problem çözme becerileri kazandırır ve öğrencileri yaratıcı, eleştirel düşünme becerilerine sahip bireyler olmaları için yetiştirir (Yuan-1, 2023).

Rusya'da öğretmen eğitimi "yüksek lisans sistemini" benimser ve doktora derecesine sahip profesörler öğrencilere ders verir. Öğretmen eğitimi teori ve pratiğin birleşmesine önem verir. Doktora derecesine sahip profesörler konu bilgisi, eğitim deneyimi ve eğitim-öğretim konusunda yeni görüşler sağlamaktadır (Yuan-1, 2023).

Rusya zengin eğitim kaynaklarına sahiptir ve her öğrenci ücretsiz eğitim alabilir. Rusya dünyaca ünlü yükseköğretim kurumları olan Moskova Devlet Üniversitesi, St. Petersburg Devlet Üniversitesi ve Yaroslavl devlet üniversitesi de dahil olmak üzere birçok üniversiteye ve araştırma kurumuna sahiptir (Yuan-1, 2023).

Rusya'nın uzun bir tarihi ve zengin kültürel mirası vardır ve bir dünya medeniyeti eğitim gücü olarak adlandırılabilir. Rus halkı dünyadaki en yüksek öğrenim seviyesine sahiptir. Kişi başına düşen toplam yüksek eğitilmiş insan sayısı ülkedeki toplam yetişkin sayısının %95'ini oluşturmaktadır. Ülke genelinde 700'den fazla üniversite ve 500'den fazla profesyonel eğitim merkezi vardır. Ayrıca 800'e yakın bilimsel araştırma kurumu da eğitim görevlerinden sorumludur (lisans, yüksek lisans ve doktora derecelerinin yetiştirilmesi). Çin'in eğitim departmanının tanıtımına göre, güçlü yönleri şunlardır: matematik, fizik, kimya, tıp, eğitim, havacılık, navigasyon, nükleer enerji kullanımı, askeri sanayi, optik hassas makineler vb. (Gjsxy, 2014).

Rusya'da hem üniversiteler hem de ortaokullar beş seviyeli puan sistemini uygulamaktadır: “5 puan” “mükemmel”, “4 puan” “iyi”, “3 puan” “orta” ve “2 puan” ise “başarısızlık” anlamına gelmektedir (Hao Ke, 2020).

1.2.1. Rusya Eğitim Sisteminin Amaçları

Rusya, özellikle eski Sovyetler Birliği'nden itibaren eğitime her zaman önem vermiştir. Eğitim ülkenin önemli girişimlerinden biridir. Rusya'nın şu anki eğitim sisteminin amaçlarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Yuan-a, 2023)

1. Eğitim seviyesini geliştirmek

Rusya'nın eğitim hedeflerinden biri eğitim seviyesini geliştirmektir. Bu hedefe ulaşmak için Rus hükümeti, temel eğitimin güçlendirilmesi, yükseköğretimin kalitesinin iyileştirilmesi, eğitim yönetim sisteminin reform edilmesi ve öğretmen gruplarının güçlendirilmesi gibi bir dizi çalışma başlatmıştır.

2. Bilimsel ve teknolojik yeniliği teşvik etmek

Rus hükümeti, ülkenin bilimsel ve teknolojik seviyesini geliştirmek için eğitim alanında da büyük çaba sarf etmiştir. Rusya, temel fen eğitimine büyük önem vermekte ve öğrencileri küçük yaşlarından itibaren fizik, matematik, kimya vb. dersleri öğrenmeye teşvik etmektedir. Buna ek olarak, Rusya uluslararası bilimsel araştırma merkezi inşa edip, uluslararası unvana sahip teknik yeteneği üstün birçok bilim insanını Rusya'da çalışmaya ve araştırma yapmaya davet etmiştir.

3. Eğitimin küreselleşmesini geliştirmek

Küreselleşmenin gelişmesiyle birlikte Rusya'nın eğitim hedefleri de uluslararası yönünde gelişmektedir. Rus hükümeti uluslararası eğitimi güçlü bir şekilde desteklemekte, yabancı ülkelerde eğitim almak isteyen öğrenciler için kurs ve burs imkânı sağlamaktadır. Böylelikle öğrencileri yurtdışında okumaya, değişime ve gelişime teşvik etmektedir.

4. Sosyal gelişimi teşvik etmek

Eğitim, sosyal gelişmenin önemli etkenlerinden biridir. Bu nedenle, Rus hükümeti eğitim kalitesini arttırmak, bilimsel ve teknolojik yeniliği teşvik etmek, eğitimin uluslararası olmasını güçlendirmek gibi eğitim hedeflerini sosyal kalkınma ile ilgili olarak geliştirmektedir. Dolayısıyla, Rusya'nın ve küresel toplumun kalkınmasına katkıda bulunmak için sürdürülebilir yüksek kalite, yenilikçi ve uluslararası vizyona sahip yetenek sahiplerini yetiştirmeye çalışmaktadır.

5. Geleceğe odaklanmak

Eğitim, ulusal kalkınma stratejisini yakından entegre etmeli, gelecekteki toplumun ihtiyaçlarına ve zorluklarına uyum sağlamalı, öğrencilere yeni bir yetenek eğitim modeli sağlamalı ve gelecek toplum için yenilikçi ruha sahip, yeni sorunları çözmeye odaklanabilen yetenek sahiplerini yetiştirmelidir.

Rusya'nın eğitim hedeflerinden biri eğitim seviyesini geliştirmektir. Bu hedefe ulaşmak için Rus hükümeti, temel eğitimin güçlendirilmesine önem vermektedir. Rusya Federasyonu Eğitim Kanunu, Rus okul öncesi eğitim kurumlarının okul öncesi eğitimi yürütmede aşağıdaki hedeflere ulaşmak için çaba göstermelerini şart koşmaktadır (Photoint, 2022):

1. Güvenli bir ortam sağlamak, çocukları tüm fiziksel ve psikolojik yaralanmalardan korumak, çocuk bedenlerinin gelişiminin sağlıklı büyümesini sağlamak.

2. Temel doğa bilimleri bilgisini tanıtmak, çocukların bilgiye olan hevesini uyandırmak, çocukların yaratıcı ilgi alanlarını geliştirmek, çocukların zekasını, hayal gücünü ve dil ifade yeteneğini geliştirmek, yaratıcı yeteneklerinin ve ilgi alanlarının gelişmesini sağlamak.

3. İnsanların kültürel mirasını, özellikle de Rusya'nın geleneksel kültürünü aktarmak, çocukların vatansever duygularını geliştirmek, aynı zamanda estetik ve sanatsal duygularını geliştirmek için ulusal sanat eserlerini ve halk el sanatlarını öğrenme fırsatları sağlamak.

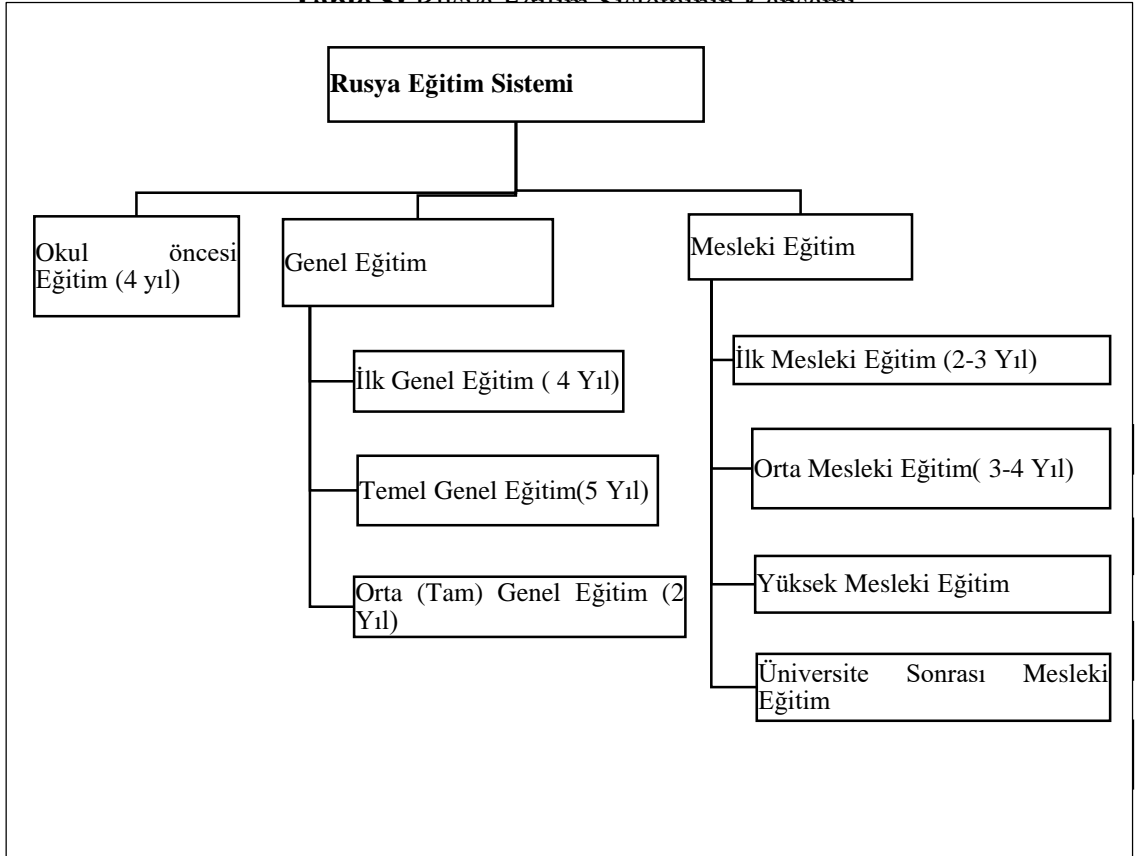
4. Çocukların mutlu ve iyimser bir ruh hali geliştirmelerine, duygusal iletişimlerinin ihtiyaçlarını karşılamalarına, sosyal iletişimlerini ve uyumlarını geliştirmelerine yardımcı olmak.

5. Çocukların kişisel özelliklere uygun gelişim haklarını korumak, çocukların tam gelişimini ve aile ile etkileşimi sağlamak için kusurlu çocukları düzeltmek ve yardımcı olmak.

1.2.2. Rusya Eğitim Sisteminin Yapısı ve Süreci

Rusya Federasyonu'nun eğitim sistemi üç bölüme ayrılmıştır: okul öncesi eğitim, genel eğitim ve mesleki eğitim. Bunlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır (E yu zhong xin , 2016):

Tablo 8: Rusya Eğitim Sisteminin Yapısı

Rusya eğitim sistemi yukarıda bahsedildiği üzere üç kategoriye ayrılmış olup; Rusya vatandaşları bir yaşından itibaren eğitimden istifade edebilmektedir. Altı

yaşından itibaren temel eğitime geçebilmekte, temel eğitim sonrası kendi tercihlerine göre temel eğitimi tamamlamak için zorunlu eğitime devam edebilmekte veya mesleki eğitime geçiş sağlayabilmektedir. Bu aşamaların birini başarı ile tamamladıktan sonra yüksek eğitime geçebilmektedir. Rusya eğitim sisteminin genel yapısı kısmen karışık olup, aşağıdaki tabloda yaş ve eğitim yılına göre kategorize edilmiştir (Gua Yun Fan , 2022)

Tablo 9: Rusya Eğitim Sisteminin Eğitim Yapısı

27				21
26				20
25	Doktora ve yüksek lisans eğitimi			19
24		Üniversite sonrası mesleki eğitim		18
23				17
22				16
21	Üniversite	Yüksek mesleki Eğitim	Yükseköğretim	15
20				14
19		Orta mesleki eğitim (3 -4 yıl)		13
18				12
17	Lise (2 yıl) / ilk mesleki eğitim		Orta (Tam) genel eğitim (2 yıl)	11
16				10
15	9 yıllık Zorunlu Eğitim	Orta okul (5 yıl)	Temel genel eğitim (5 yıl)	9
14				8
13		7		
12		6		
11		İlk okul (4yıl)	İlk genel eğitim (4 yıl)	5
10				4
9				3
8				2
7				1
6	Ana okul (2 yıl)			
5				
4	Kreş (4 yıl)			Okul öncesi eğitim
3				
2				
1				
Yaş	Eğitim seviyeleri			Eğitim yılı

1.2.2.1. Okul Öncesi Eğitim

Sovyetler Birliği 1917 gibi erken bir tarihten itibaren okul öncesi eğitime önem vermeye ve geliştirmeye başlamıştır. O sırada Sovyetler hükümeti, okul öncesi eğitimin politika açısından gelişmesini sağlayan erken çocukluk bakımı ve erken

çocukluk eğitimi kararnameini yayınlamıştır. Zaman geçtikçe Rusya'da okul öncesi eğitim giderek gelişmiş okulöncesi kurumları da artmıştır. 2018 tarihi itibarıyla Rusya'da anaokulları, çocuk etkinlik merkezleri, çocuk bakım sınıfları ve diğer türler dahil olmak üzere 13.000 okul öncesi eğitim kurumu bulunmaktadır. Okul öncesi eğitim önemli ölçüde gelişmiş olsa da mevcut sorunlar diğer ülkelere göre hala belirgin durumdadır (Yuan -3, Guan Li, 2023).

1.2.2.1.1. Rusya'da Okul Öncesi Eğitimin Mevcut Durumu

Rusya, eğitim yönetim sistemini demokrasi, kalkınma ve esneklik ilkelerine dayalı olarak yeniden düzenlemektedir. Yerel yönetimlerin ve okulların özerkliğini yaygınlaştırmaktadır. Ulusal eğitimi farklı düzeylerde yönetmek için merkezi, cumhuriyet ve yerel sistemleri uygulamaktadır. Rusya, Sovyetler Birliği'ndeki okul öncesi eğitim kurumlarının kapalı yönetim biçimini değiştirerek ebeveynleri ve toplumu anaokulu eğitim komisyonu çalışmalarına katılmalarını sağlamaktadır (Ren Ren, 2021).

Anaokullar ve ilkokullar Rusya'da genel eğitimin en temel parçalarıdır. Anaokullarında öğretmen, öğrencilerin basit Rusça öğrenmesine destek olacak ve öğrenciler okuryazarlık, aritmetik ve diğer bilgileri öğrenmeye başlayacaktır. İlkokulda ise öğrenciler İngilizce, Fransızca veya Almanca gibi en az bir yabancı dil öğrenecek ve doğa bilimleri, sanat, spor ve diğer alanlar hakkında bilgi edinmeye başlayacaktır (Xin, 2023).

Eğitim Yasası'na göre, Rusya Federasyonu Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Dairesi, 1994 -1995 yılları arasında okul öncesi eğitim için bir standart taslağı formüle etmiştir. Bu, okul öncesi eğitim programında devletin ortaya koyduğu makro rehberlik ve okul öncesi eğitim kazanımlarının da onaylanması ve geliştirilmesidir. Amacı ise, okul öncesi eğitimin kalitesini artırmak ve eğitimsel değişim bağlamında çocukları standart dışı eğitimden korumaktır (Ren Ren, 2021).

1950'lerde okul öncesi ve ilkokul arasındaki bağlantı sorununu çözmek için önemli bir önlem olarak, organize ev ödevi öğretimi anaokullarına resmen tanıtılmıştır. Bunun Sovyet anaokullarının eğitim uygulamaları üzerinde uzun vadeli bir etkisi olmuştur. Rusya, çocuklar ve küçük çocuklar arasındaki bağlantının

bütünleşmesini ve tutarlılığını desteklemek için üç özel önlem önermiştir (Ren Ren, 2021):

1. Anaokullarının ve ilkokulların öğretim hedeflerini ulusal düzeyde koordine edilmelidir.
2. İlkokulların öğretim içeriğini zenginleştirmiştir. Coğrafya ve tarih bilgileri, estetik eğitim serileri ve sanat etkinliklerinin içeriğini zenginleştirerek çocukların yaratıcı etkinlik türlerini tanımasına alan hazırlanmalıdır.
3. Anaokullarında ve ilkokullarda öğretimin örgütlenme biçimlerini ve yöntemlerini geliştirmiştir. Anaokullarında katı öğretimi iptal edip, döngüsel tasarım yöntemini kullanarak öğretimi tasarlamış, düzenlemiş ve çocukların yüz yüze iletişimini sağlanmalıdır.

Rusya'da anaokulları ve aileler ortak hedefleri paylaşırlar ve yakın iş birliği içinde çalışırlar. Halk eğitimi ile aile eğitiminin birleştirilmesi, Rus okul öncesi eğitiminin önemli bir ilkesidir. Rus anaokulları, genç ebeveynlere pedagojik eğitim vererek onların çocuklarını yetiştirmelerine yardımcı olur. Hatta Rusya'da, ebeveynlerin pedagoji anlayışlarını derinleştirmelerine yardımcı olmak için "Bilgi" adlı bir dernek bulunmaktadır (Ren Ren, 2021).

1.2.2.1.2. Rusya Okul Öncesi Eğitimin Özelliği

Rusya okul öncesi eğitiminin temel özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Ren Ren, 2021):

1. Dikkat çekici özelliklerinden biri, okul öncesi eğitimin sağlam bilimsel araştırmalara dayalı olmasıdır. Okulöncesi eğitimin içeriği ve yöntemleri bilimsel bir temele sahip olmalıdır. Rusya Eğitim Bilimleri Akademisi Okul Öncesi Eğitim Enstitüsü bu alandaki en yetkili kurumdur. Okul öncesi eğitim uzmanları her birkaç yılda bir en son bilimsel araştırma sonuçlarına dayalı olarak yeni öğretim müfredatını formüle etmektedir.
2. Okul öncesi eğitim uzmanlarının rehberliğinde ve ilgili teorilere dayalı olarak, Rusya Federasyonu düzenli bir şekilde okul öncesi eğitim kurumlarının özel değerlendirmesini yapar, yeterlilik kriterlerini önerir, okul öncesi eğitim

standartlarını formüle etmek için ilgili uzmanları organize eder ve okul öncesi eğitim müfredatı için rehberlik sağlar.

1.2.2.2. Genel Eğitim Sistemi

Rusya'nın genel eğitim sistemi ilk ve ortaokullarını ve genel yükseköğretimi ifade eder. Tüm eğitim sistemi altı yıllık ilköğretim, beş yıllık orta öğretim ve dört yıllık yükseköğretimden oluşmaktadır (Yuan-1, 2023). Rusya'da genel eğitim, Çin'deki genel ilk ve orta öğretime eşdeğerdir. Genel eğitim, toplam 11 yıl boyunca üç aşamaya ayrılan Rus eğitim sisteminin ara halkasıdır. Çeşitli genel eğitim okullarının temel görevleri şunlardır: öğrencilerin entelektüel, ahlaki, duygusal ve fiziksel gelişimi için iyi koşullar yaratmak, bilimsel bir dünya görüşü geliştirmek ve öğrencilerin sistematik doğa, toplum, insan ve emek bilgisine ve bağımsız faaliyetlerde bulunma becerisine hâkim olmalarını sağlamaktır (Liu Xue86).

Rusya Federasyonu Eğitim Kanunu'na göre, ilk genel eğitim ve temel genel eğitim zorunlu eğitimidir. Okullar öğrenciler için ücretsiz ders kitapları ve beslenme sağlamaktadır. 9. sınıftan mezun olduktan sonra Rus öğrencilere temel eğitim belgesi verilerek zorunlu eğitim sona ermektedir (Liu Xue86).

Bundan sonra, bazı öğrenciler eğitimlerine devam etmek için okulda kalıp son sınıfa geçerken; bazı öğrenciler ise genellikle başvurularında (şefler, marangozlar vb.) uzmanlaşan ortaokullara gitmektedir. Ancak Rusya'daki çoğu genç okulda okumaya devam etmeyi ve ardından üniversite giriş sınavına girmeyi tercih etmektedir. 10. ve 11. sınıflar Rus ortaokulunun son iki yılı olup öğrencilerin tam bir ortaokul lise eğitimi alması gerekmektedir (Liu Xue86).

Genel eğitimin müfredat içeriği esas olarak edebiyat, yabancı diller, matematik, doğa bilimleri, tarih, kültür ve sanat ve diğer dersleri kapsamaktadır. Aynı zamanda, öğrencilerin uygulamalı yeteneklerinin ve pratik yeteneklerinin gelişmesine de önem verilmektedir. Rusya'da genel eğitim-öğretim yönetimi nispeten gelenekseldir. Öğretmenler, eğitim ve rehberliğin yanı sıra öğrencilerin bağımsız öğrenme ve derinleşmesine destek olmaktadır (Yuan-b, huan e, 2023).

Rusya'nın yeni eğitim konseptine göre, gençler son iki yılda üniversiteye giriş sınavına hazırlanmak için çalışmaktadır. Bu nedenle birçok lise farklı sınıflarda beşerî bilimler, matematik ve doğa bilimleri gibi dersleri vermektedir. Matematik, Rusça,

edebiyat, yabancı diller, tarih, temel yaşam güvenliği bilgisi ve beden eğitimi gibi bu yedi ders zorunlu derslerdir. Diğer üç veya dört ders arasında öğrenciler seçim yapabilmektedir. Ancak çalışma süresi haftada 37 saati aşmamaktadır. Okul genellikle seçmeli ders olarak ekonomi, hukuk, ekoloji, astronomi, tasarım, psikoloji ve sanat gibi dersleri önermektedir. Genel eğitimden sonra öğrenciler ulusal giriş sınavı ile üniversiteye girebilmektedir (Liu Xue86).

Birleşik ulusal sınavı 9. ve 11. sınıflardaki öğrenciler içindir. Üç bölümden oluşmaktadır: Bölüm A, esas olarak çoktan seçmeli bir soru bölümüdür, öğrenciler birkaç cevaptan doğru olanı seçerler. Bölüm B, sorunun cevabı sorulmaktadır, Sadece bir kelimenin cevaplanmasına izin verilir ve cevap benzersizdir. C Bölümü ise sorunu çözme bölümüdür ve öğrenciler kendi bilgilerini baz alarak cevap vermektedir. Örneğin, matematik sınavında büyük bir soru olacaktır, öğrenciler soruyu tüm aşamalarıyla çözeceklerdir. Ulusal birleşik sınavının tam puanı 100 puandır. Ancak en yüksek puan derslere göre farklılık gösterebilir. Örneğin, matematik sınavında en yüksek puan 65 ise, yabancı dillerde en yüksek puan 90 olabilmektedir. 11. Sınıf öğrencileri için birleşik ulusal sınavın avantajı, geçmişte öğrencilerin okulun final sınavına girmeleri ve ardından üniversite giriş sınavına girmeleri gerekmektedir, günümüzde üniversite giriş sınavına eşdeğer tek bir sınav olmasıdır (Hao Ke, 2020).

Ortaokul ve lise, Rusya'da genel eğitimin orta ve son sınıf aşamalarıdır ve öğrencilerin daha fazla bilgi ve beceriye hâkim olmaları gerekmektedir. Rus hükümeti, öğrencilere sanat ve spor alanlarında profesyonel kurslar ve seçmeli dersler de dahil olmak üzere çok çeşitli seçenekler sunmaktadır. Öğrencilerin, yaygın olarak tanınan ve daha fazla eğitim ve istihdam için kullanılan bir lise mezuniyet yeterlilik sertifikasına sahip olup olmadıklarını belirlemek için birleşik ulusal sınavını geçmeleri gerekmektedir (Xin, 2023).

Genel eğitim milli eğitimin önemli bir parçasıdır. Çünkü genel eğitimin gücü ülkenin eğitim kalitesini belirler. Rusya uzun yıllardan beri genel eğitimin inşasına büyük önem vermiştir. Rusya genel eğitiminin seviyesi, sağlamlığı ve titizliği dünyada adını duyurmuştur. On yıllık dönüşüm süreci ve yeni yüzyıla girdikten sonra Rus hükümeti yeni eğitim reformunu, ulusal birleşik sınavları gerçekleştirmiş, genel eğitimin ulusal standartlarını yeniden düzeltmiş, genel eğitimin denetlenmesini güçlendirmiştir. Eğitim alanının birliğini, eğitimin çeşitlendirilmesini ve

bireyselleştirilmesini sağlamış ve genel eğitimin kalitesini sürekli geliştirmiştir (Ren Ren, 2021).

Rus eğitim istatistiklerine göre, 2000 yılında 20.013 milyon öğrenci, 1.317 milyon genel eğitim diplomasına sahip vatandaş, 68.100 tam zamanlı genel eğitim kurumu mevcuttur. 2006 yılında ise, 63.362 eğitim kurumu, 17. 1319 milyon öğrenci ve genel eğitim diplomalı 1.3596 milyon kişi olmuştur. 2002 yılında tam zamanlı devlet ve belediye genel eğitim kurumlarındaki öğretmen sayısı 1.557.900 olup yüksek diplomalı öğretmenler toplam öğretmen sayısının %77.4'ünü oluşturmaktadır. Yukardaki istatistiklerden, yeni yüzyıla girdikten sonra düşen doğum oranı nedeniyle Rusya'da genel eğitim okul çağındaki çocukların okullaşma oranı düşmeye başlamıştır. Eğitim kurumu, öğrenci ve öğretmen sayısı yıldan yıla azalmıştır. Ancak yükseköğretim diplomasına sahip öğretmenlerin oranı her geçen yıl artmaktadır. Rusya'daki genel eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin mesleki kalitesi sürekli olarak gelişmektedir (Ren Ren, 2021).

Rusya'da genel eğitimin değerlendirme sistemi esas olarak sınavlar, testler ve bildirimler yoluyla gerçekleştirilir. Akademik başarıların yanı sıra öğrencilerin performansı, iş birliği ve takım çalışması yetenekleri de değerlendirilerek kaydedilmektedir. Rusya son yıllarda genel eğitimin reformuna ve geliştirilmesine giderek daha da önem vermiştir. Hükümet, genel eğitimi geliştirmekte olan teknolojilerle entegre etmek ve uluslararası deneyim alışverişini arttırmak da dahil olmak üzere art arda bir dizi eğitim reformu politikası başlatmıştır. Aynı zamanda, Rus eğitim kurumları da pratik eğitime ve sosyal uygulama kurslarının genişletilmesine odaklanarak öğrencilerin kapsamlı ve kaliteli şekilde geliştirilmesine daha fazla önem vermeye başlamıştır (Yuan-b, huan e, 2023).

Rusya genel eğitimi bazı yönlerden diğer ülkelerin önünde olsa da birçok zorluklar da mevcuttur. En büyük sorun ise, özellikle bazı kırsal ve uzak bölgelerde fon ve öğretmen eksikliğidir. Ayrıca, eğitimin kalitesi tatmin edici seviyede değildir ve öğrenciler genellikle pratik deneyimden ve kapsamlı kaliteden yoksun kalmaktadır. Bu da yetenek eğitiminin zayıf olmasıyla sonuçlanmaktadır (Yuan-b, huan e, 2023).

1.2.2.3. Mesleki Eğitim

Rusya eğitim sisteminde mesleki eğitim ilk mesleki eğitim, orta mesleki eğitim ve yüksek mesleki eğitim olarak üç aşamaya ayrılmaktadır. Bu bölümde mesleki eğitimle ilgili bilgiler ele alınmıştır.

Ortaokul mezunlarını kabul alan ilk meslek eğitim okulları (eğitim süreci 3 yıl), daha yüksek teknik gereksinimlere sahip bazı ana dallar lise mezunlarını 2 yıllık eğitim sürecine kabul almaktadır (Fan wen xie zuo wen, 2020).

Orta mesleki eğitim ise Rusya'da 90'lı yıllardan sonra yeni geliştirilen eğitim sistemidir. Orta mesleki eğitim kurumları, orta okul, lise ve ilk meslek eğitim mezunlarını almaktadır. Ortaokul mezunları için mesleki eğitime ek olarak lise eğitimini de vermektedir. Bunların eğitim süresi 4-5 yıl olup; lise mezunları ve ilk mesleki eğitim mezunlarının eğitim süresi ise 2-3 yıl olmaktadır (Fan wen xie zuo wen, 2020).

2017 yılındaki istatistiklere göre, Rusya'da 3.750 mesleki eğitim kurumu ve 821 yükseköğretim kurumu orta mesleki eğitim kursları mevcuttur. Toplamda 2,2 milyon öğrenci orta mesleki eğitimden istifade etmiş, 2017 yılındaki mesleki eğitim mezun sayısı ise 600.000 kişi sayısına ulaşmıştır (Zhi Hu, 2021).

Yüksek meslek okulları, Ağustos 1996 tarihli "Rusya federasyonu yükseköğretim ve üniversite sonrası mesleki eğitim yasası" hükümlerine göre, yüksek mesleki eğitim üç düzeye ayrılmıştır (Fan wen xie zuo wen, 2020);

1. Birinci düzey: mesleki okullar ve yükseköğretim tarafından uygulanan, lise mezunlarına yönelik tamamlanmamış yüksek mesleki eğitim aşamasıdır. Lisans eğitim programının ilk iki yılını ve orta seviyedeki mesleki eğitimi içermektedir.
2. İkinci düzey: lisans eğitimine eşdeğer olan, temel yüksek mesleki eğitim aşamasıdır. İkinci düzey yüksek mesleki eğitimin ana gövdesidir ve üst düzey profesyoneller yetiştirmektedir. Eğitim süresi dört yıl olup, mezun olduktan sonra temel yüksek mesleki eğitim diploması ve lisans derecesi diploma kazanılacaktır.
3. Üçüncü düzey: tam yüksek mesleki eğitim aşamasıdır. Temel yüksek mesleki eğitimin iki biçimi vardır: bir yıl daha devam eden mezunlar, yükseköğrenimin ilgili mesleki yeterlilik sertifikasını kazanacaklardır. Eğitime devam edip

yüksek lisans kazanlar ise, eğitimi tamamladıktan sonra yüksek lisans diplomasını kazanacaklardır.

Mesleki eğitimin düzeylerinin ve seviyelerinin farklılığına göre, eğitim kurumlarının hedefleri de farklı olmaktadır. İlk meslek okulları vasıflı, topluma katkı sağlayabilecek, profesyonel bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Orta mesleki ve teknik okullarının hedefi ise orta düzey uzmanlar ve teknisyenler yetiştirmektir. Yüksek meslek okulları ise genç mühendisler yetiştirmeyi hedeflemektedir (Fan wen xie zuo wen, 2020).

Mesleki eğitimler genel eğitim gibi çeşitli öğretim içeriklerini kapsamakta, teori ve mesleki uygulama dersleri olmak üzere iki kategoriye ayrılmaktadır. Teorik dersler yüksek akademik düzeyde tutulmaktadır ve uygulama dersleri ile birleştirilmiştir. Genelde tüm meslek okullarında tüm ders saatlerinin yarısını pratik ve uygulamalı olarak içermektedir (Fan wen xie zuo wen, 2020).

1.2.2.4. Yüksek Öğretim

Rusya'da yükseköğrenim iki seviyeyi kapsar: yüksek mesleki eğitim ve üniversite sonrası mesleki eğitim. Ana görevi ise, ileri mesleki teorik bilgiye ve pratik becerilere sahip uzmanlar yetiştirmektir (Eyzx, 2016).

Rusya'daki yükseköğretim kurumlarının türleri: Rusya Federasyonu Hükümeti tarafından 5 Nisan 2001 tarihinde onaylanan Rusya Federasyonu'ndaki Yüksek Mesleki Eğitim Kurumları (Yüksek Üniversiteler) Türleri Hakkında Yönetmeliklere göre, Rus üniversiteleri federal üniversiteler, kapsamlı üniversiteler, meslek yüksekokulları ve kolejlere ayrılmıştır. Moskova Devlet Üniversitesi ve St. Petersburg Devlet Üniversitesi özel federal yasalarla belirlenir (Eyzx, 2016).

Rusya'da eğitim şekli: face-to-face (yüz yüze) eğitim, face-to-one (yüz yüze yazışmalı) eğitim (gece okulu), ve kendi kendine çalışma eğitim. Bu eğitim türlerinin hepsinde temelde aynı öğretim planı benimsenir ve mezunlar aynı muameleden yararlanmaktadır (Eyzx, 2016).

Rusya'nın ulusal yüksek mesleki eğitim standartlarına göre, mevcut "çok seviyeli yükseköğretim sistemi yapısı" dört aşamaya ayrılmıştır (Eyzx, 2016).

Birinci aşama: Tamamlanmamış yükseköğretim.

İkinci aşama: Temel yükseköğretim

Üçüncü aşama: Tam yükseköğrenim

Bu aşamalarla ilgili yukarıda mesleki eğitim bölümünde detaylıca bilgi verildiğinden, aşağıda doğrudan çok seviyeli yükseköğretimin dördüncü aşaması ile ilgili bilgi verilmiştir.

Dördüncü aşama: Lisansüstü eğitim ve sürekli eğitim dahil olmak üzere üniversite sonrası mesleki eğitim.

Lisansüstü eğitim, yükseköğrenim kurumları veya bilimsel araştırma kurumları tarafından kurulan lisansüstü bölüm tarafından gerçekleştirilmektedir. "Yüksek lisans" veya "uzmanlık yeterliliği" almış kolej ve üniversite mezunları 2 yıl boyunca lisansüstü eğitime başvurabilirler ve yardımcı doktora eğitimi için çalışmaya devam edebilmektedir (bu derece Çin'de doktora olarak kabul edilmektedir) ve akademik sistemde eğitim süresi 3 yıldır. Yardımcı doktora kazanmış olanlar doktora başvurusu yapabilmekte ve doktora eğitiminin akademik sistemi genellikle 3 yıl olmaktadır (Eyzx, 2016).

Rusya'da mevcut eski ve yeni akademik sistemlerin bir arada bulunması, Rusya'da yüksek öğrenim için bir geçiş dönemidir. Biri eski Sovyetler Birliği'nde korunan eski sistem, yani uzman sertifikası- bilim yardımcı doktoru- fen doktoru; diğeri yeni sistem, yani lisans derecesi - yüksek lisans derecesi ve doktora derecesidir (Eyzx, 2016).

Rusya Federasyonu Hükümeti, yükseköğrenimin reformunu ve gelişimini desteklemek için, son birkaç yılda eğitimle ilgili bir dizi yasa, yönetmelik ve tercihli politika formüle etmiş, uygulamıştır. Öğretim personelinin istikrara kavuşturmak, eğitim kalitesini artırmak ve Rusya'nın korunmasını sağlamak için yükseköğrenimin yasal statüsünü, yükseköğrenim kurumlarını ve ulusal yükseköğrenim standartlarını belirlemiştir. Rusya yükseköğrenimi dünyada ileri bir konuma sahiptir ve ülkenin yükseköğrenime yatırımını sağlamak ve yükseköğrenimin gelişimini teşvik etmek için devletin her yıl yıllık bütçeden federal bütçenin %3'ünden az olmayan bir oranda yükseköğrenime finansal olarak tahsis etmesi yükseköğrenimin sürekli gelişimini sağlamıştır (Eyzx, 2016).

1.2.3. Eğitim Finansmanı

Rusya eğitime büyük önem veren bir ülkedir ve eğitim sistemi de dünya çapında büyük ilgi görmüştür. Ancak eğitimin maliyeti özellikle düşük gelirli ailelerden gelen öğrenciler için kilit bir konudur. Rus hükümetine göre, eğitim sistemi için yıllık bütçe ulusal bütçenin yaklaşık %15'ini oluşturmaktadır. Aslında ülkenin ekonomik durumu ve diğer sorunları nedeniyle eğitim ihtiyaçlarını tam olarak karşılamak zordur. Bu nedenle, her seviyedeki eğitim kurumlarında hükümetlerin eğitim fonlarını desteklemek için genellikle özel bağışlar ve kurumsal sponsorluklar gibi diğer kaynaklara ihtiyaç duymaktadır (Liu Xue, 2023).

Rusya Eğitim Yasası, devletin eğitimin gelişimine öncelik verdiğini, eğitim tahsilini garanti ettiğini ve eğitim harcamalarının milli gelirin %10'undan az olmadığını açıkça ifade etmektedir. Rusya, eğitime yapılan yatırım oranı açısından öncelikle kırsal alanlarda okul öncesi eğitim ve zorunlu eğitim başta olmak üzere temel eğitimin karşılanmasının ardından yükseköğretimin karşılanmasını garanti etmektedir. Rusya'daki temel eğitim fonları esas olarak devlet maliyesi tarafından karşılanıp ve 11 yıllık zorunlu eğitim uygulanmaktadır (Csmes, 2013).

Rusya'daki ilk ve ortaokulların büyük çoğunluğu her düzeyde yerel yönetimlere tabidir. Ancak, mali tahsis ulusal bütçe ve yerel bütçe tarafından karşılanmaktadır. Yerel eğitim harcamalarının en büyük kısmı okul öncesi eğitim ve ilk ve orta öğretim içindir ve toplam yerel eğitim harcamalarının %90'ını oluşturmaktadır (Csmes, 2013).

Rusya'daki ilk ve ortaokulların bütçe tahsisi esas olarak iki bölüme ayrılmıştır: sabit tahsis ve özel tahsis. Sabit tahsis, günlük harcamaları yemek harcamaları, ulaşım harcamaları, idari harcamalar, seyahat harcamaları, iletişim harcamaları vb. olarak rafine edilebilen maaş harcamaları ve günlük harcamalar dahil olmak üzere her öğrencinin sabit tutarına göre ödenir. Özel tahsis arasında öğretim materyallerinin satın alınması, büyük ölçekli tadilatlar, ekipman konfigürasyonu, kamu harcamaları (su, elektrik, ısıtma vb.), yaz kampı etkinliklerinin düzenlenmesi ve diğerleri yer almaktadır. Genelde sabit tahsis temel olarak garanti edilebilir; özel tahsisattaki öğretim materyalleri ve kamu harcamaları her düzeyde eğitim yönetim kurumları tarafından sağlanır ve gerekli masraflar yetkili eğitim departmanı tarafından özel tahsisattan ödenir ve ilkokul-ortaokulların idaresi yapılmadan doğrudan mal ve hizmet

sağlayan birimlere, hatta öğrencilerin yemeklerine yönelik hammadde desteği ödenir. Aynı şekilde Rusya, zayıf destek tesislerine ve 100'den az öğrencisi olan kırsal bölgedeki ilk ve orta okullara sabit bir miktar tahsis etmemektedir. Tahsis miktarı, okulun fiili harcamalarına göre eğitim yetkilileri tarafından belirlenir. Okullar için ister sabit tahsis ister özel tahsis olsun, hazırlanan özel projelere göre tahsis edilmektedir (Csmes, 2013).

Son yıllarda yükseköğretime yönelik finansman sıkıntısı, tüm dünyadaki ülkelerin karşılaştığı ortak bir sorun haline gelmiştir. Tüm ülkeler kanalları aktif olarak genişletmeye devam etmekte ve çeşitli finansman sistemi kurmaktadır. Yükseköğretim için finansmanın kaynaklarının çeşitlendirilmesi nispeten yaygın bir eğilim haline gelmiştir. Yükseköğretim finansmanı bir dünya krizi içindeyken, Rusya hala yükseköğretime büyük bir yatırım sağlayabilmektedir. Böylece yükseköğretim seviyesi dünyanın ön saflarında yer alabilmekte ve bunun temel sebebi de çeşitlendirilmiş finansman sisteminden kaynaklanmaktadır (Bai na, 2022).

1.2.3.1. Rusya'daki yükseköğretimin mevcut finansman modeli

Rusya'nın yükseköğretim için finansman kaynakları esas olarak altı ana kaynaktan oluşmaktadır. Devletin mali tahsisi ana organ iken, hükümetin bütçe dışı eğitim fonları, dünya bankası eğitim kredileri, kurumsal finansman ve yatırım, öğrenci ücretleri ve yurtdışı ortaklaşa okulların işlettiği öğretim ücretleri ikincil sırada yer almaktadır. Son yıllarda, Rus hükümetinin piyasa odaklı eğitiminin amacı, hükümetin mali yükünü azaltmak ve devletin yükseköğretime yaptığı yatırımı kademeli olarak azaltmak içindir. Aşağıda Rusya'nın yükseköğretim finansman kaynakları ile bilgi yer almaktadır (Bai na, 2022):

1. Devletin mali tahsisi:

Rusya'nın Yüksek Öğrenim fonları esas olarak devlet mali tahsislerinden gelmektedir. Rusya Eğitim düzeyi açısından, son yıllardaki federal bütçe tahsislerinin oranı yükseköğrenime doğru eğilmiştir. Prensip olarak hem ulusal hem de özel üniversiteler kayıt için ayrılan fonları planlanan kotaya göre alabilmektedir. Bu hareketin amacı, üniversitenin mali durumunu iyileştirmektir.

2. Hükümetin eğitim bütçesi dışındaki eğitim fonları:

Eğitim fonu, Rus hşkşmetinin eğitime ayırdığı bştçe dışındaki ek bir fondur. IMF, devlet daireleri tarafından yşnetilen 3zel bir eğitim fonu toplama ve dağıtma yşnetim kuruluşudur. şu anda, “Rus devlet kadrosu eğitim fonu”, “ Rusya eğitim bakanlığı eğitim destek ve geliştirme fonu”, “Rus 3đretmen destek fonu” vb. başka fonları yşnetmektedir. Ancak, Rusya’daki genel ekonomik durumun kısıtlamaları nedeniyle, eğitim fonlarının eğitime olan desteği hala sınırlı şekilde devam etmektedir.

3. Dşnya bankası eğitim kredisi

Dşnya bankası kredilerinden istifade etmek, 3oğunlukla Rusya’da farklı seviyelerdeki eğitimi geliştirmek için kullanılan temel yollardan biridir. Rusya’da bir zamanlar eğitimi geliştirmek için Dşnya bankası kredilerinden istifade etmeyi “g3kten dşşen bir turta” olarak g3rşlmşştşr. Dşnya bankası kredisini almak için, iyi tasarlanmış bir dizi katı onay prosedşrş gerektiğinden, kısıtlı kurumlar istifade edebilmektedir.

4. Kurumsal finansman ve yatırım

Eğitim için kurumsal finansman, eğitim fonlarının bir başka ek kaynağıdır. 3rneğin; Rusya’nın en bşyşk Yukos yağı şirketi her yıl 50 milyon Amerikan doları tahsis etmektedir.

5. 3đrencilerden ũcret talep etme

3đrencilerden ũcret talep ederek ulusal finansman yetersizliğini 3zmeye çalışmak, Rusya hşkşmetinin eğitimi piyasaya teşvik etme stratejilerinden biridir. Rusya ũniversiteleri bir kredi sistemi uygulamaktadır. Ana dalına bağlı olarak lisans, yşksek lisans, doktora ve farklı seviyelerdeki enstitşlerin ũcretlendirme standartları farklı olmaktadır.

6. Yurtdışındaki okullarla ortaklık kurmak

Rusya’nın bağımsızlığından sonra, uluslararası entegrasyonu yşksek3đrenimin hızını arttırmak için ũniversiteler, ortak okullar yşrştmek için Avrupa ve Amerika ũniversitelerinin 3rneğini takip etmiştir. 2 + 2 lisans, yşksek lisans ve doktora ortaklaşa eğitim y3ntemini kullanmıştır. Yani, yabancı 3đrenciler kendi ũlkelerinde 2 yıl, Rusya’da 2 yıl eğitim g3rşr; ya da 2+3 sistemi ile kendi ũlkelerinde 2 yıl, Rusya’da

3 eğitim görür. Veyahut 3+4 sistemi ile kendi ülkelerinde 3 yıl, Rusya'da 4 yıl eğitim görür.

1.2.4. Rusya'da Eğitim Yönetimi

Rusya'nın eğitim yönetim sistemi esas olarak federal hükümet, yerel yönetimler, eğitim kurumları ve sivil toplum kuruluşlarından oluşmaktadır, yönetim sisteminin seviyeleri ve görevleri aşağıda yer almaktadır (Yuan-c, 2023):

İlk seviye: federal hükümet

Federal hükümet, eğitim işlerinin genel planlama ve geri bildirim mekanizmasına hâkim olan Rusya'nın eğitim yönetiminde hayati bir rol oynamaktadır. Eğitim planlaması açısından federal hükümet, ilgili araştırmaları düzenleyerek ve uzman görüşlerini talep ederek bir eğitim geliştirme planı oluşturmakla sorumludur. Aynı zamanda federal hükümet, yerel yöntemleri denetleme, eğitim davranışlarını düzeltme ve cezalandırma ve eğitim işlerinin adil olmasını sağlama sorumluluğunu üstlenmektedir.

İkinci seviye: yerel yönetim

Yerel yönetim, Rus eğitiminin icracısıdır ve federal hükümetin planlamasına göre özel yönetim ve uygulamadan sorumludur. Eğitim yönetiminde yerel yönetim esas olarak okul eğitiminden, eğitim altyapısının inşasından, eğitim kaynaklarının tahsisinden vb. sorumludur. Aynı zamanda mesleki eğitim ve yetişkin eğitiminin eğitim yönetimi sorumluluklarına da üstlenmektedir.

Üçüncü seviye: Eğitim kurumları

Eğitim kurumları, anaokulları, ilkokulları, ortaokulları, üniversiteleri ve her seviyedeki diğer eğitim kurumları dahil olmak üzere Rus eğitim yönetiminin özel uygulayıcısıdır. Eğitimin kalitesini ve adillliğini sağlamak için eğitim politikalarının uygulanmasında önemli rol oynamaktadır. Aynı zamanda eğitim kurumları, eğitim kaynaklarının tahsisi, öğretmen eğitimi, kayıt işleri vb. görevleri üstlenmektedir.

Dördüncü seviye: Sivil toplum kuruluşları

Rusya'nın eğitim yönetim sistemi Sivil toplum kuruluşlarının katılımını da içermektedir. Bu kuruluşlar arasında eğitim araştırma kurumları, veli temsil kuruluşları, öğrenci kuruluşları vb. yer almakta ve karar alma ve yönetime çeşitli şekillerde katılmaktadır. Dolayısıyla önemli bir eğitim yönetim kaynağı haline

gelmiştir. Aynı zamanda, Rusya eğitim yönetimine çeşitlilik ve yenilikçi güç getirmiştir.

Rusya eğitim yönetim sistemindeki önemli konulardan biri de yönetim sisteminin avantajları ve eksikleridir. Aşağıda eğitim yönetim sisteminin avantajları ve eksikleri ile ilgili bilgi verilmiştir (Yuan-c, 2023);

Yönetim Sisteminin Avantajları:

Rusya'nın eğitim yönetim sisteminin çok seviyeli ve çeşitlendirilmiş özellikleri, sistemin avantajlarından biridir. Bu mekanizma, eğitimin adaletini sağlamak ve sürdürmek, eğitim kaynaklarının hizmetlerini daha iyi yönetilebilmesi için her düzeydeki hükümetlerin, eğitim kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının güçlü bir etkileşim oluşturmasını sağlamaktadır.

Yönetim Sisteminin Eksikleri:

Rusya eğitim yönetiminin eksikleri esas olarak karışık ve zayıf bilgi akışı olarak görülmektedir. Eğitim yönetimi çok çeşitli yönleri ve yönetim seviyelerini içerdiğinden, yönetim çok fazla insan gücü ve maddi kaynak gerektirmektedir. Ayrıca, federal hükümet ile yönetimler arasındaki zayıf bilgi akışı nedeniyle, politikanın uygulanmasını ve denetlemesini sağlamak güç bir durum olmaktadır. Bu nedenle, sistemi sürekli iyileştirmek ve geliştirmek, eğitim yönetiminin verimliliğini ve kalitesini artırmak ve eğitimi çağdaşlaştırmak, daha seçkin yetenekleri geliştirmek için sağlam bir temel atmak gerekmektedir.

1.3. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ

Türk eğitim sistemi, milli eğitim bakanlığının denetimi altında merkezi yönetim sistemi ile gerçekleşmektedir. Türkiye Cumhuriyeti 1739 sayılı kanununa göre, tüm vatandaşlar eğitim görme hakkına sahiptir. Devlet okullarında eğitim ücretsiz gerçekleşmektedir. Ülkece eğitim eylül ayında başlayıp, haziran ayında sona ermektedir. 2012 yılında yayınlanan yasa gereği zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmış olup, vatandaşlar 4+4+4 sistemi ile eğitime katılmaktadır. Türk eğitim sisteminin eğitim kademeleri ise, okul öncesi eğitimi, ilk öğretim (4+4), orta öğretim (4 yıl) ve yükseköğretim olarak sıralamak mümkündür (Arslan, 2022).

1.3.1. Türk Eğitim Sisteminin Amacı

Türk milli eğitimin genel amaçları, Milli Eğitimin 1739 sayılı kanununun 2. maddesinde belirtilmiştir. Türk milletinin tüm fertlerini:

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek.
2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek.
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak. Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak, öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve

nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (Sezer, 2020).

Bu amaçlar genel olarak değerlendirildiğinde, tüm vatandaşlarını iyi yurttaşlar, mesleğe hazır yetenekli bireyler olarak hazırlamak, tüm fertlerin refah ve mutluluğunu arttırmak, tüm milleti çağdaş uygarlığın yaratıcı, yapıcı ve seçkin bireyleri yapmak ve milli bütünlük içinde sosyal ve kültürel gelişimi hızlandırmayı amaçladığı anlaşılmaktadır.

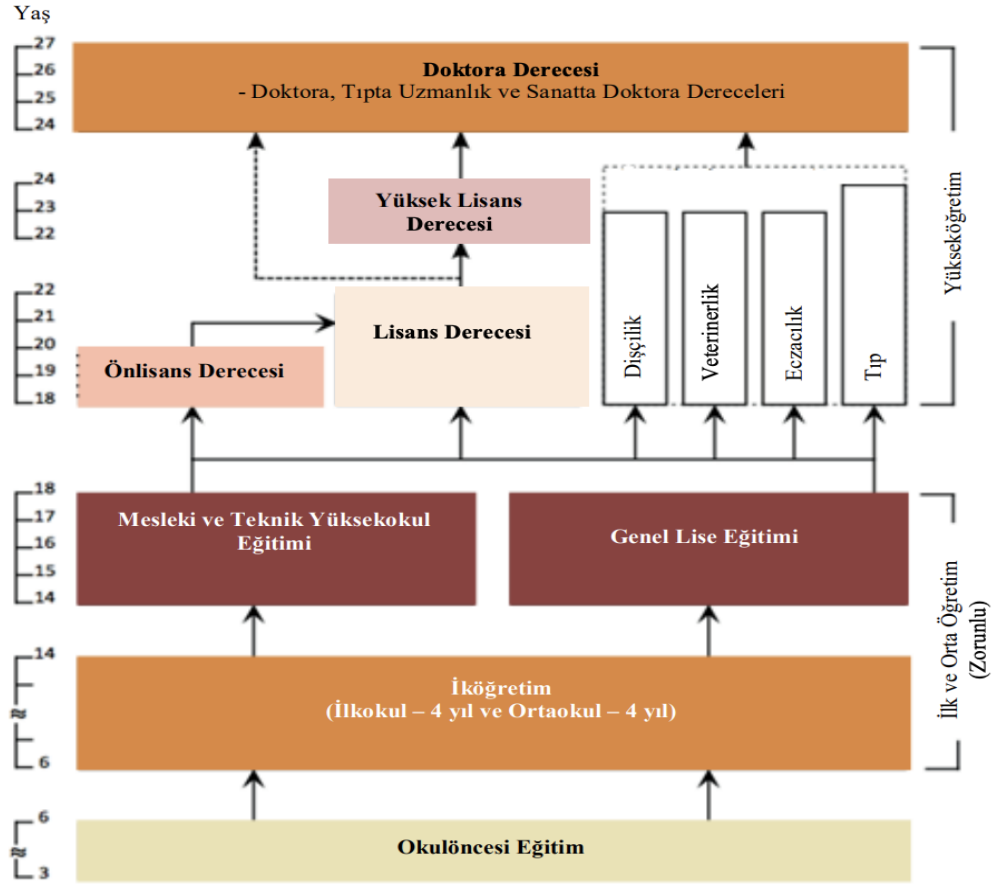
1.3.2. Türk Eğitim Sisteminin Yapısı ve Süreci

1973 tarihinde yürürlüğe giren 1739 sayılı “Millî Eğitim Temel Kanununa” göre, millî eğitim sisteminin genel yapısı “örgün eğitim” ve “yaygın eğitim olarak iki ana kategoriye ayrılmıştır. Bakanlığın örgüt yapısı çeşitli yasal düzenlemelere uğramış olup, 2011 yılında 652 sayılı “Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunu Hükmünde Kararname” ile günümüzdeki örgüt yapısı belirlenmiş bulunmaktadır (Erdem, 2021).

Örgün eğitim, TDK sözlük anlamıyla bireylerin hayata atılmadan, çeşitli iş ve meslek dallarında çalışmadan önce okul niteliği taşıyan kurumlarda özel veya genel bilgi doğrultusunda yetişmelerini sağlamak gayesiyle kanunlar çerçevesinde düzenlenen, planlı, düzenli ve yöntemli bir şekilde verilen eğitimidir (Koç, 2023)

Örgün eğitimin hedefi ise, eğitim yoluyla öğrencilere belli nitelikler kazandırmaktır. Öğrencilerin kendini geliştirmesine fayda sağlayacak bilgi, beceri ve değerlerin belli dönemler içinde kazandırılmasıdır. Bireyin önce aile içinde başlayıp sonra kendi yaşam dönemlerine kadar uzayan eğitim süreci içinde örgün eğitimin rolü çok büyüktür (Koç, 2023).

Örgün eğitim, belirli yaş guruplarında ve aynı seviyede olan bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla, okul çatısı altında düzenli olarak verilen eğitimidir. Örgün eğitim, okul öncesi eğitim ile başlayıp, ilkokul ve ortaokul, lise ve üniversite mezuniyet sürecini kapsayan eğitim şeklidir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2021).

Şekil 8: Türk Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Şekil 8.de görüldüğü üzere (Yükseköğretim kurulu, 2019), Türk eğitim sisteminin genel yapısı okulöncesi eğitimden başlanmaktadır. 3-6 yaş aralarındaki öğrenciler okulöncesi eğitimini tamamladıktan sonra zorunlu eğitime geçiş yapabilmektedir. Zorunlu eğitim 4 yıl süreli ilkököl ve 4 yıl süreli ortaokul ardından ise lise eğitimine geçilmektedir. Ortaöğretim aşaması 14-18 yaş arasındaki öğrenciler için genel lise veya mesleki ve teknik liselerde gerçekleştirilmektedir. Ardından öğrenciler merkezi bir eğitim sistemi ile yükseköğretime geçiş yapmaktadır.

1.3.2.1. Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim, bireyin doğumundan, zorunlu eğitim çağına gelene kadar olan süreç içerisinde hem ailede hem eğitim kurumlarında hayatı boyunca önemli etkisi olan, öğrenmenin en yoğun bir şekilde olduğu, bilişsel yeteneklerin hızla geliştiği eğitim sürecidir. Bu süreç içerisinde bireyler bedensel, duygusal, sosyal,

zihinsel gelişimlerinin büyük bir kısmını tamamlamış olacaktır. Dolayısıyla, kaliteli bir okul öncesi eğitimi bireylerin kendini yaşadığı topluma ve gelişen dünyaya hazırlamada destekleyici ve etkili rol oynamaktadır (Yerliyurt, 2021).

Türkiye’de okulöncesi eğitim kurumları 0 – 2 yaş çocukları için Kreş, 2 – 3 yaş çocukları için Yuva, 3 – 4 yaş çocukları için Anaokulu, 5 – 6 yaş çocukları için Anasınıfı gibi kurumlarda eğitim sağlanmaktadır (Karakoç, 2020).

1.3.2.2. İlköğretim

2012 tarihinde yayımlanan 6287 sayılı kanuna göre, mecburi ilköğretim 6 -13 yaş arasındaki öğrencileri kapsamaktadır. İlköğretim, dört yıllık zorunlu ilkokul eğitimi ve dört yıllık zorunlu, farklı programlar arasında tercih yapma imkânı sağlayan imam – hatip ortaokulları ve normal ortaokullarını kapsamaktadır (Erdem, 2021).

5-8 yaş arasındaki bütün vatandaşlara zorunlu olan eğitimin birinci kademesi (1.2.3.4.sınıf) olan ilkokullarda öğrencilere hafifletilmiş müfredat ile eğitim verilmektedir. Öğrenciler 2.sınıfta yabancı dil eğitimi, 4. Sınıfta ise Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi eğitimleri almaktadır. MEB’in 2012-2013 eğitim – öğretim yılı yayınlamış olduğu istatistiklere göre, eğitim almış çocukların sayısı 29 bin 169 ilkokulda toplam 5 milyon 593 bin 910 kişi sayısı olmuştur. Bu okullarda görev yapan öğretmen sayısı 282 bin 43, derslik sayısı ise 234 bin 920 olmuştur(Gelici, 2016).

İlköğretimin amacı 1739 sayılı kanunda belirtildiği üzere, milli eğitimin genel amacına uygun olarak aşağıdaki gibidir (Erdem, 2021):

1. Her Türk çocuğuna gerekli beceri, bilgi, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak
2. Her bir öğrenciyi milli ve ahlaki anlayışa uygun şekilde yetiştirmek
3. Her Türk çocuğunu istidat, kabiliyet ve ilgi yönünden yetiştirerek üst öğretime ve hayata hazırlamak.

Zorunlu eğitimin ikinci kademesi olan ortaokulda (5.6.7.8. sınıf) öğrencilere mesleki veya öğrencilerin becerilerine yönelik eğitim verilmektedir. Dolayısıyla, ortaokullarda seçmeli ders olarak dini ve ahlaki değerler, dil bilgisi, yabancı dil, fen bilimleri, sanat, spor ve sosyal bilimler dersleri verilmektedir. 2012- 2013 istatistiklerine göre, mevcut ortaokul sayısı 16 bin 987, eğitim alan öğrenci sayısı ise 5 milyon 566

bin 986 kişi, öğretmen sayısı ise 269 bin 759 ve 124 bin 584 derslik bulunmaktadır(Gelici, 2016).

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 2022- 2023 eğitim ve öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere yayınlamış olduğu çizelgede ilkokul öğrencilerinin haftalık ders saati toplam 30 saat, ortaokul çocuklarının ise 35 saat olarak belirlenmiştir. Fakat, çevre şartları ve öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına göre isteyen okullar yönetim kararı ile on ders saatine kadar sanatsal etkinlikler, sportif çalışmalar, yabancı dil gibi türlü eğitici etkinlikler gerçekleştirebilmektedir. İlköğretim kurumlarının haftalık ders çizelgesi aşağıda yer almaktadır (MEB, 2021):

Tablo 10: İlköğretim Kurumlarının Haftalık Ders Çizelgesi-1

DERSLER		SINIFLAR							
		İLKOKUL				ORTAOKUL			
		1	2	3	4	5	6	7	8
ZORUNLU DERSLER	Türkçe	10	10	8	8	6	6	5	5
	Matematik	5	5	5	5	5	5	5	5
	Hayat Bilgisi	4	4	3					
	Fen Bilimleri			3	3	4	4	4	4
	Sosyal Bilgiler				3	3	3	3	
	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük								2
	Yabancı Dil		2	2	2	3	3	4	4
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi				2	2	2	2	2
	Görsel Sanatlar	1	1	1	1	1	1	1	1
	Müzik	1	1	1	1	1	1	1	1
	Beden Eğitimi ve Oyun	5	5	5	2				
	Beden Eğitimi ve Spor					2	2	2	2
	Teknoloji ve Tasarım							2	2
	Trafik Güvenliği				1				
	Bilişim Teknolojileri ve Yazılım					2	2		
	Rehberlik ve Kariyer Planlama								1
	İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi				2				
ZORUNLU DERS TOPLAMI		26	28	28	30	29	29	29	29

Milli eğitim bakanlığının onaylamış olduğu çizelgeye göre, 1. Sınıf öğrencileri Türkçe, Matematik, hayat bilgisi, müzik, beden eğitimi ve oyun, görsel sanatlar gibi dersler almaktadır. Haftalık toplam ders saati 26 ders olmaktadır. 2. Sınıftan itibaren Yabancı dil eğitimi, 3. Sınıfta ise Fen bilimleri, 4. Sınıfta ise Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Sosyal bilgiler dersleri eklenmektedir. Ortaokullarda ise, 8.sınıf öğrencilerine T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Rehberlik ve Kariyer Planlama dersleri eklenmektedir. Zorunlu ders saati 29 saat olarak belirlenmiştir. Seçmeli derslerle ilgili esneklik sağlanmış olup, her okul kendi ihtiyacı ve imkanları

doğrultusunda seçmeli dersler kısmında yer alan derslerden grup oluşturarak dersleri gerçekleştirebilmektedir. Seçmeli ders çizelgesi aşağıda yer almaktadır (MEB, 2021):

Tablo 11: İlköğretim Kurumlarının Haftalık Ders Çizelgesi-2

SEÇMELİ DERSLER	Din, Ahlak ve Değerler	Kur'an-ı Kerim (4)					2	2	2	2
		Peygamberimizin Hayatı (4)					2	2	2	2
		Temel Dinî Bilgiler (2)					2	2	2	2
	Dil ve Anlatım	Okuma Becerileri (1)					2	2		
		Yazarlık ve Yazma Becerileri (4)					2	2	2	2
		Yaşayan Diller ve Lehçeler (4)					2	2	2	2
		İletişim ve Sunum Becerileri (1)							2	2
	Yabancı Dil	Yabancı Dil (Bakanlar Kurulu Kararı ile Kabul Edilen Diller) (4)					2	2	2	2
	Fen Bilimleri ve Matematik	Bilim Uygulamaları (4)					2	2	2	2
		Matematik Uygulamaları (4)					2	2	2	2
		Çevre Eğitimi ve İklim Değişikliği (1)						2	2	2
		Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (2)							2	2
	Sanat ve Spor	Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.) (4)					2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
		Müzik (4)					2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
		Spor ve Fizikî Etkinlikler (Alanlara Göre Modüller Oluşturulacaktır) (4)					2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
		Drama (2)					2	2		
		Zekâ Oyunları (4)					2	2	2	2
		Satranç (1)					2	2	2	2
	Sosyal Bilimler	Halk Kültürü (4)					2	2	2	2
		"Şehrimiz ..." (1)					2	2	2	2
		Medya Okuryazarlığı (1)							2	2
		Hukuk ve Adalet (1)						2	2	2
		Düşünme Eğitimi (2)							2	2
	Seçilebilecek Ders Saati Sayısı						6	6	6	6
SERBEST ETKİNLİKLER		4	2	2						
TOPLAM DERS		30	30	30	30	35	35	35	35	

Seçmeli dersler kendi içinde Din, Ahlak ve değerler, Dil ve Anlatım, Yabancı dil, Fen bilimleri ve Matematik, Sanat ve spor, Sosyal bilimler gibi kategoriye ayrılmış olup, her kategorinin içinde çeşitli dersler mevcuttur, öğrenciler okul yönetimi altında 1 ile 4 ders saati aralığında seçmeli dersleri seçebilmektedir. Böylelikle ilköğretim öğrencilerin toplam ders saati 30, ortaokul öğrencilerinin ise 35 saat olmaktadır (MEB, 2021).

1.3.2.3. Lise (Ortaöğretim)

Ortaöğretim Türkiye zorunlu eğitim sisteminin üçüncü basamağıdır, sekiz yıllık ilköğretim eğitimini tamamlayan öğrenciler liseye giriş sınavına katılarak, kazandıkları puana göre lise tercihinde bulunmaktadır. Orta öğretim kurumları örgün eğitim ve yaygın eğitimi birlikte kapsayan genel, mesleki ve teknik öğretim eğitim kurumlarının tamamını kapsamaktadır. Türkiye’de ortaöğretim Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Anadolu Lisesi, İmam – Hatip Lisesi ve Meslek Lisesi gibi farklı kategoride eğitim verilmektedir. Bu okullardan birini tamamlayan öğrenciler ortaöğretim diplomasına sahip olmaktadır, ardından üniversiteye devam etmek isteyen öğrenciler ise ülke genelinde uygulanan üniversiteye giriş sınavlarına katılmaktadır (Fulbright Türkiye, 2023).

1739 sayılı kanununun 28. Maddesinde belirtildiği üzere, ortaöğretim Milli eğitimin genel amaç ve ilkelerine uygun şekilde hizmet vermektedir. Ortaöğretimin hedeflerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Erdem, 2021):

1. Tüm öğrencilere bireysel ve toplumsal sorunları tanıtmak, çözüm yolları aramak
2. Öğrencilere kendi ülkesinin sosyal, iktisadi ve kültürel gelişimine katkı sağlayabilecek bilinci kazandırmak
3. Öğrencileri kendi kabiliyetleri ölçüsünde yükseköğretime veya mesleğe veyahut iş ve hayata hazırlamak.

Ortaöğretimde verilecek eğitimler içinde tüm ortaöğretim öğrencilerine zorunlu olarak alması gereken ortak dersler bulunmaktadır. Seçmeli dersler ise öğrencilerin haftalık ders saatleri ve sınıflarına göre değişiklik göstermektedir. Seçmeli dersler öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre yükseköğretim doğrultusunda okul yönetimi, veli ve öğrencinin ortak kararı ile belirlenmektedir. Diğer dersler ise öğrencilerin tercih ettiği lise türüne göre dersler değişiklik göstermektedir. Aşağıda örnek olarak Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2022- 2023 eğitim – öğretim yılından uygulanmak üzere 2021 yılında onaylanmış olan Anadolu lisesinin haftalık ders çizelgesi verilmiştir (MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2021):

ANADOLU LİSESİ					
HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ					
DERSLER		9.	10.	11.	12.
		SINIF	SINIF	SINIF	SINIF
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI	5	5	5	5
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2
	TARİH	2	2	2	-
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	-	2
	COĞRAFYA	2	2	-	-
	MATEMATİK	6	6	-	-
	FİZİK	2	2	-	-
	KİMYA	2	2	-	-
	BİYOLOJİ	2	2	-	-
	FELSEFE	-	2	2	-
	BİRİNCİ YABANCI DİL	4	4	4	4
	İKİNCİ YABANCI DİL	2	2	2	2
	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR	2	2	2	2
	GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK	2	2	2	2
	SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ	1	-	-	-
	ORTAK DERS SAATİ TOPLAMI	34	35	21	19

Tablo 12: Anadolu Lisesi Haftalık Ortak Ders Çizelgesi

Ortaöğretim aşaması öğrencilerin üniversiteye veya iş hayatına hazırlanma ve zorunlu eğitimi tamamlama aşaması olduğundan öğrencilerin alacağı eğitimler ortaöğretimin genel hedefi doğrultusunda ayarlanmaktadır. 9. 10. Sınıfta ders saati toplam 34-35 saat iken, son sınıflarda ise 21-19 ders saati olmaktadır (MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2021).

1.3.2.4. Yükseköğretim

Türk eğitim sisteminde yükseköğretim kurumları ve akademik birimleri aşağıdaki gibi sınıflandırmak mümkündür (Yükseköğretim kurulu, 2019):

Fakülte: En az dört yıl süren bu birimde öğrenciler yüksek düzeyde bilimsel araştırma, eğitim- öğretim ve yayın yapabilmektedir. Öğrenciler eğitimi tamamladıktan sonra lisans derecesini kazanmaktadır.

Enstitü: Yüksek lisans ve doktora derecelerini sağlayan enstitü genelde üniversite ve fakültelerde birden fazla ve ilgili bilim dallarında lisans üstü, eğitim – öğretim, bilimsel- araştırma ve uygulama yapan bir kurumdur.

4 yıllık: belli bir mesleğe yönelik eğitime ağırlık veren bir kurumdur.

Konservatuar: Müzik ve sahne sanatlarında sanatçı yetiştiren bir yükseköğretim kurumudur.

Meslek Yüksekokulu: Belirli bir mesleğe yönelik eğitim öğretime ağırlık veren bir yükseköğretim kurumudur.

Araştırma ve Uygulama Merkezi: Yükseköğretim kurumlarında eğitim öğretimin desteklenmesi amacıyla çeşitli alanların uygulama ihtiyacı ve bazı meslek dallarının hazırlık ve destek faaliyetleri için eğitim-öğretim, uygulama ve araştırmaların sürdürüldüğü bir yükseköğretim kurumudur.

Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, örgün eğitim kapsamında olmayan, bireylere ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda verilecek eğitimidir. Yaygın eğitime katılanlar farklı yaş gruplarında ve seviyelerinde olan öğrenciler olup, belediyeler, halk eğitim merkezleri, üniversiteler, Diyanet işleri başkanlığı, adalet, kültür, turizm, çalışma bakanlığı gibi resmi, gönüllü ve özel eğitim kuruluşlarında gerçekleştirilmektedir. 1739 sayılı kanunun 41. Maddesine göre, yaygın eğitim örgün eğitim ile bir bütünlük içinde olup, birbirini tamamlayacak, öğrencilere aynı vasfı kazandıracak biçimde düzenlenmektedir (Erdem, 2021).

Yaygın eğitim, milli eğitim temel kanununa göre Türk eğitim sisteminin önemli bir parçasıdır. Örgün eğitimden daha kapsamlı ve geniş alana hitap edip iş yerlerinde, orduda, camilerde verilmektedir. Yaygın eğitim, bireylerin bilgi, becerileri, değer sistemlerini, alışkanlıklarını, yaşama biçimini kendi yaşadığı toplumu ve kendinden sonraki kuşaklara aktarmada önemli rol oynamaktadır. Yaygın eğitim kapsamında öğrencilere mesleki bilgi ve becerilere yönelik teorik ve pratik içerikli eğitimler, hobi amaçlı dersler verilmektedir. Bunları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Tezcan, 2019):

“A) Okuma- yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim imkânları hazırlamak,

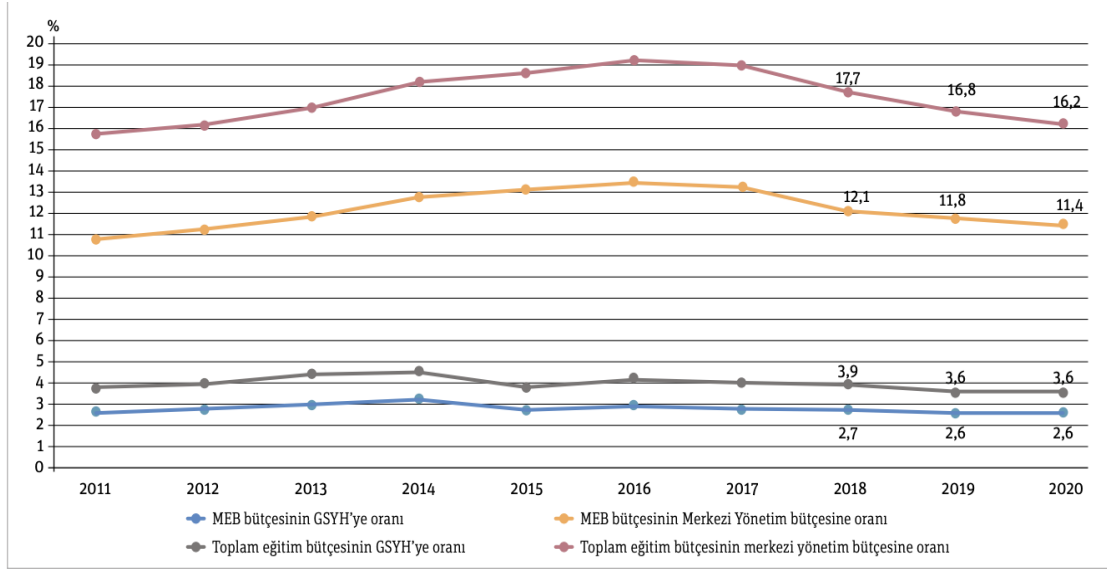
b) Çağımızın bilimsel, teknolojik, iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmelerine uymalarını sağlayıcı eğitim imkânları hazırlamak,

c) Milli kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı, benimsetici nitelikte eğitim yapmak,

- d) *Toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak,*
- e) *İktisadi gücün artırılması için gerekli beslenme ve sağlıklı yaşama şekil ve usullerini benimsetmek,*
- f) *Boş zamanları iyi bir şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak,*
- g) *Kısa süreli ve kademeli eğitim uygulayarak ekonomimizin gelişmesi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslekleri edinmelerini sağlayıcı imkânlar hazırlamak,*
- h) *Çeşitli mesleklerde çalışmakta olanların hizmet içinde ve mesleklerinde gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktır”.*

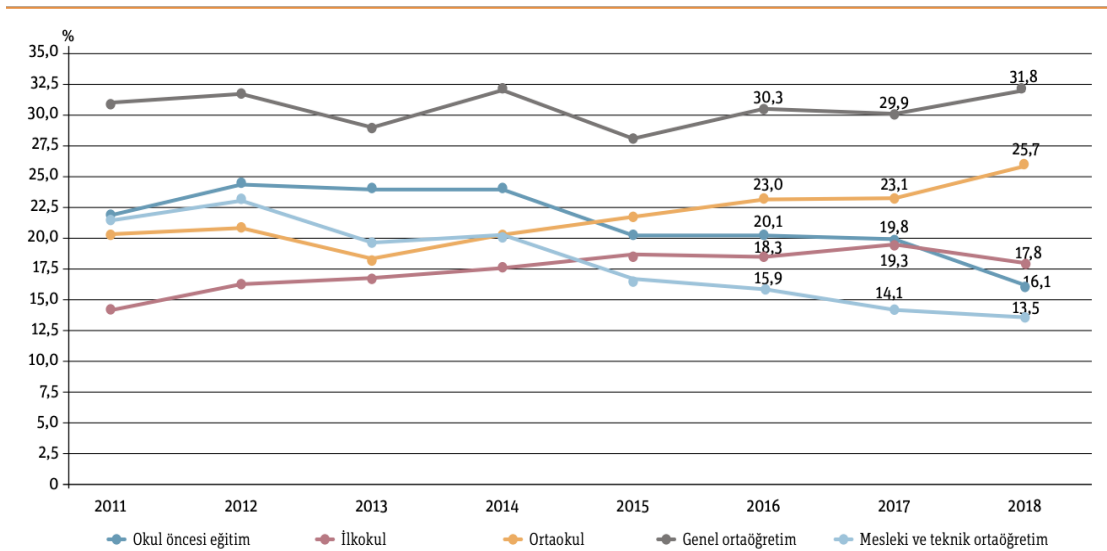
2.4.2. Eğitim Finansmanı

Dünyada eğitim için her yıl 4,7 trilyon Amerikan doları harcanmaktadır. Bunun içinde %65’i yüksek gelirli ülkelerde harcanırken, %0.5’lik oranı düşük gelirli ülkelerde harcanmaktadır. 2020 yılında Türkiye’de eğitime ayrılan bütçe toplam 177. 605. 504. 000 TL olarak belirlenmiştir. Verilere göre eğitim bütçesinin %70.6’lık oranı MEB için, %0.4’ü ÖSYM, %20.4’lik oranı YÖK ve üniversiteler ve %8.6’lik oranı KYK için ayrılmıştır. 2020 yılından MEB’in bütçesi 2019 yılına nazaran %10.2’lik artış göstererek 125. 396. 862.000 TL’ye yükselmiştir. 2019 yılında MEB en yüksek ikinci bütçeye sahipken, 2020 yılından üçüncü sıraya geçmiştir. Aşağıdaki grafikte MEB bütçesi ve toplam eğitim bütçesinin merkezi yönetim bütçesi ve GSYH’ye oranı gösterilmektedir. Grafikte gösterildiği üzere, GSYH’ye oranına göre merkezi yönetim bütçesine oranlarının daha çok değiştiği görülmektedir. GSYH’ye oranının en yüksek olduğu yıl 2014 iken, merkezi yönetim bütçesinin en yükseldiği yıl 2016’dır. 2020 yılına geldiğinde ise, GSYH’ye oranı %3.65’lik artış göstermiştir, MEB bütçesinin ise 0.01 artış göstererek %2.6 olmuştur (Korlu, 2020):

Şekil 9: Toplam Eğitim Bütçesi ve MEB'in Bütçesinin Yıllar İçindeki Değişimi

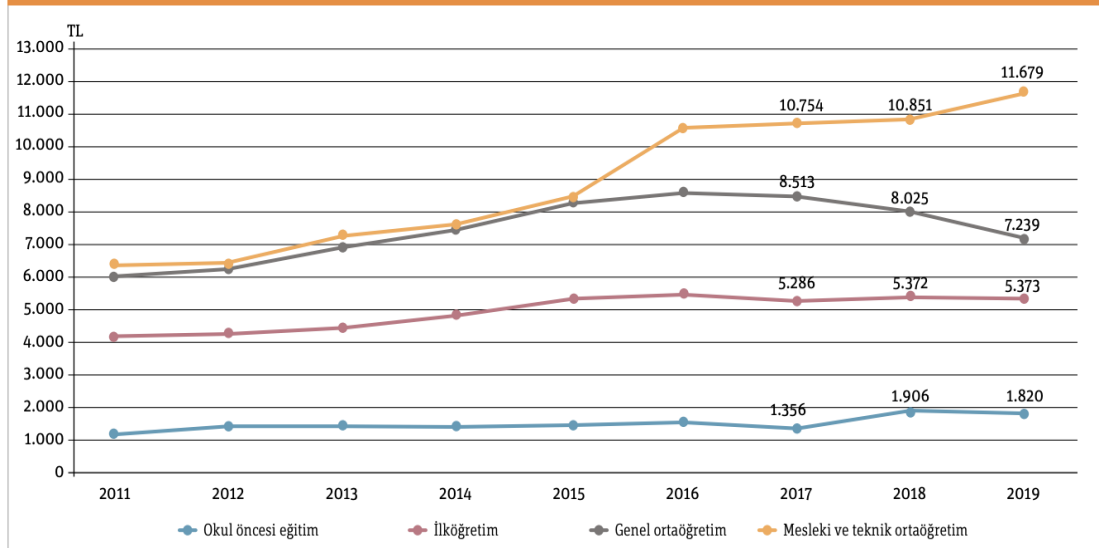
TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) tarafından yapılan çalışmalarla Türk eğitim sisteminin yapısı ve seviyelerinin farklılığına göre harcanan bütçeleri izlemek mümkündür. Aşağıdaki şekilde gösterildiği üzere, harcamaların en yüksek kısmı 31.85'lik oranla genel ortaöğretime harcanmaktadır. 2015- 2018 yılları arasında ilköğretim ve ortaokul harcamalarında artış gösterirken, okul öncesi eğitim ile mesleki ve teknik ortaöğretimin harcamalarında düşüş yaşanmaktadır (Korlu, 2020):

Şekil 10: Kademelere Göre Eğitim Harcamalarının Oranı

Öğrenci başına ayrılan bütçe, eğitim için ayrılmış olan kaynakların öğrenci sayısına bölünmesiyle hesaplanmaktadır. Öğrenci başına yapılan kademelere göre

değişiklik göstermektedir. Aşağıdaki grafikte gösterildiği üzere, öğrenci başına harcanan en yüksek bütçeye sahip kademe mesleki ve teknik ortaokuludur. Öğrenci başına denk gelen bütçe 11.679 TL olarak belirlenmiştir (Korlu, 2020). 2019 yılındaki bütçelere bakıldığında, en düşük harcama yapılan okul öncesi olup, kişi başına denk gelen bütçe 1.820 TL olmuştur. İlköğretim öğrencisinin ise öğrenci başına harcanan bütçe 5.373 iken, genel ortaöğretim ise 7.239 olarak belirlenmiştir. Önceki yıllara göre, mesleki ve teknik eğitimde artış gösterirken, okul öncesi eğitimde %4.5, genel ortaöğretimde %9.8'lik oranla düşüş yaşanmıştır. İlköğretimde ise aynı şekilde devam etmiştir:

Şekil 11: Öğrenci Başına Düşen Merkezi Yönetim Kaynaklarıyla Gerçekleştirilen Harcamalar (2019 Fiyatlarıyla)

Türkiye’de eğitim harcamalarının büyük kısmı kamu kaynakları tarafından karşılanmaktadır. Okulların su, elektrik vb. temel harcamaları kamu kaynakları tarafından karşılanırken, okulun diğer harcamaları ise okulun kendi kaynakları tarafından karşılanmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla okulun finansal kaynakları yönetim biçiminin, eğitim finansmanında yaşanan sorunların azalmasına ve eğitimsel hedeflere ulaşmada etkisi büyük olmaktadır. Bu nedenle, okul yöneticileri ödenek sistemi, reklam gelirleri, kitapların ücretle dağıtılması vb. yolları kullanması belirtilmektedir (Özdere, 2020).

Gün geçtikçe büyüyen eğitim sisteminde, okul yöneticileri eğitime ayrılmış olan sınırlı bütçelerle gerekli maddi kaynakların sağlanmasında kendi çözüm yollarını

bulmak zorundadır. Yöneticiler daha etkili kaynak yaratmaya çalışırken okul yönetiminin diğer hizmetleri de olumsuz etkilenebilmektedir. Üstelik yöneticilerin mali yönetim ve harcamasında yeterli bilgi ve tecrübe sahibi olmamaları, yöneticileri ve yönettiği okulu daha zor durumda bırakabilmektedir. Dolayısıyla, eğitimin hedefe ulaşmada daha etkili olması için yöneticilerin bütçe yönetimi ile ilgili bilgi ve becerileri kazanması önemli olmaktadır (Şahin, 2000).

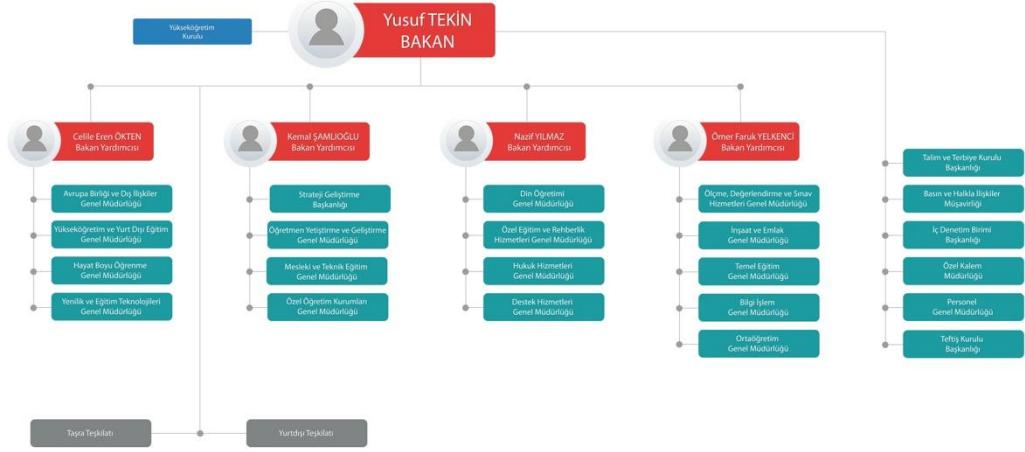
Eğitime ayrılan bütçeler beşeri sermayeye yapılan yatırımlardır. Eğitim alanında yapılan çalışma, alınan karar ve uygulamaların başarı ile gerçekleşebilmesi için eğitim finansmanı etkili rol oynamaktadır. Hızlı gelişen dünyada, yeni nesillere daha yaşanabilir, kendi becerilerini geliştirebilir ortam yaratmak ve eğitim hedeflerinin verimli bir şekilde gerçekleştirmek için eğitim finansmana ihtiyaç duyulduğu söylenebilmektedir.

2.4.3. Eğitim Yönetimi

Türk eğitim sistemi merkezi yönetim sistemi ile yönetilmektedir. Merkezi yönetim, eğitime ilişkin idari kararların bakanlık tarafından hazırlanıp verildiği sistemi ifade etmektedir. Türk eğitim sistemi merkez teşkilatı, taşra teşkilatı ve yurtdışı teşkilatı olmak üzere üç ana bölüme ayrılmaktadır (Dertli, 2021). Milli eğitim bakanlığının teşkilat şeması aşağıdaki tabloda yer almaktadır (<https://www.meb.gov.tr/meb/teskilat.php#images>) :

Tablo 13: MEB Teşkilat Şeması

**T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TEŞKİLAT ŞEMASI**

Millî eğitim bakanlığın merkez teşkilatına bağlı idari karar alma birimleri olup, onlar aşağıdaki gibidir (MEB, 2015):

- Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
- Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
- Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü
- Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
- Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
- Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- İç Denetim Birimi Başkanlığı
- İnşaat ve Emlak Genel Müdürlüğü
- Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
- Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
- Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
- Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Özel Kalem Müdürlüğü

- Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü
- Personel Genel Müdürlüğü
- Teftiş Kurulu Başkanlığı
- Strateji Geliştirme Başkanlığı
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
- Temel Eğitim Genel Müdürlüğü
- Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
- Yükseköğretim ve Yurtdışı Eğitim Genel Müdürlüğü

1.3.2.5. Taşra Teşkilatı

Türk eğitim sistemi merkezi yönetim sistemine sahip olduğundan, eğitimle ilgili kararların alınması, politikaların belirlenmesi merkez teşkilatında gerçekleştirirken, taşra ve yurtdışı teşkilatları ise uygulayıcı konuma sahip olmaktadır. Bu yapının en önemli parçası olan taşra teşkilatı il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri ile okullar ve kurumlardan oluşmaktadır. Tarihi süreç içerisinde taşra teşkilatında çeşitli değişiklikler yaşanmış olup, 2011 yılında Millî Eğitim Bakanlığının 652 sayılı kanun hükmünde bugünkü yapılanmanın temelleri atılmış olup, 2018 yılında yayınlanmış olan Cumhurbaşkanlığı 1 nolu kararnamenin 327. Maddesine göre teşkilatın yapılanması kararlaştırılmıştır. İl ve ilçe milli eğitim müdürlükleri ile okul ve kurumlardan sorumlu olan taşra teşkilatı; il milli eğitim müdürlükleri müdür, müdür yardımcısı, şube müdürü), ilçe milli eğitim müdürlükleri (müdür, şube müdürü) olarak kademelere ayrılmış bulunmaktadır. Tüm birimler milli eğitim müdürü ve kendi üstündeki yönetim kademesine karşı sorumlu olmaktadır (Kıral B. , 2021)

1.3.2.6. Yurtdışı Teşkilatı

Yurtdışı teşkilatı, 3797 sayılı kanununun 54. Maddesine göre, bakanlık Yurt Dışında Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilatına İlişkin Kanun Hükmünde Kararname esaslarına göre ulusal sınırdan dışarıda teşkilat kurma yetkisine sahiptir. Millî Eğitim Bakanlığı yurtdışı teşkilatını oluşturarak çeşitli ülkelerde yaşayan vatandaşların eğitim – öğretim hizmetlerini sağlamak, geliştirmek ve izlemek, bilimsel faaliyetleri teşvik etmek, Türk kültürünü dış ülkelere tanıtmak ve kültürel bağları güçlendirmek, dini konularda rehberlik etmek ve Türk dili eğitimini sağlamak gibi

amaçlarla 34 ÷lkede eğitim m÷şavirliği ve eğitim ataşeliği olarak hizmet vermektedir (Akman, 2017).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde karşılaştırmalı eğitim, Türkiye, Çin ve Rusya Eğitim Sistemleriyle ilgili daha önce yapılan araştırmalardan kısaca bahsedilmiştir.

Dertli (2021), Türk eğitim sistemini, Rusya ve Kanada Eğitim sistemi ile karşılaştırarak, ülkeler arasındaki eğitim sistemlerinin benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koymuştur. Araştırma eğitim sistemlerindeki mevcut durumları betimlemek için doküman incelemesi yöntemi ve karşılaştırmalı eğitim yöntemlerinden yatay yaklaşım modelini kullanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, Türk eğitim sisteminin Rusya ve Kanada eğitim sistemlerine göre çok daha merkeziyetçi ve bürokratik yapıda olduğu ve tüm yetkinin merkezde olmasına rağmen sorumlulukların okul müdürlerin elinde olduğu, diğer ülkelerde ise yerel ihtiyaç ve bölgesel şartlar göz önünde bulundurularak her okul ve her bölgenin kendi ihtiyaçları doğrultusunda eğitim ve öğretim hedeflerini belirledikleri ifade edilmiştir. Ardından Karşılaştırmalı eğitimde eğitimin her boyutuyla karşılaştırılması gerektiği lakin bir ülkede başarılı olan sistemin başka bir ülkede de başarılı olacağı yanılığısına düşülmemesi gerektiğine vurgu yapılmıştır(Dertli, 2021).

Çelik (2016), karşılaştırmalı eğitim alanında yer alan bu çalışmada Türkiye ve Finlandiya'nın zorunlu eğitim sistemleri incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Araştırma çerçevesini Finlandiya ve Türkiye zorunlu eğitim sistemi ile sınırlı tutmuştur. Uluslararası sınavda başarı sonuçları elde eden Finlandiya'nın zorunlu eğitim sistemini incelemek ve Türkiye zorunlu eğitim sistemi ile karşılaştırarak Türk eğitim sisteminin gelişimine katkıda bulunmaktır. Araştırmada Finlandiya ve Türkiye zorunlu eğitim sistemleri ayrı başlıklar altında incelenerek aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre Finlandiya eğitim sistemini etkileyen en önemli etkenin ülkenin siyasi yapısı, güçlü ekonomisi, öğrenci sayısının azlığı ve halkın eğitime verdiği önemin olduğu belirlenmiştir. Diğer önemli unsur ise öğretmenleridir. Finlandiya'da öğretmen seçiminde dikkat çeken en önemli noktanın elemenin fakülteye kabul öncesi yapılması ve ihtiyaç oranında adayın alınması iken, Türkiye'de öğrenci alımının zaman zaman ihtiyacın çok üzerinde olabildikleri ve

lisans eğitimi sonrasında bazı branşlarda ortaya çıkan yığılmalar öğretmenlerin atama sorununu ortaya çıkardığı ifade edilmiştir (Çelik, 2016).

Alp (2015), “Türkiye, Çin(Hong Kong), Japonya ve Güney Kore Fen Öğretim Programlarının karşılaştırılması” konulu araştırmasında PISA 2012 sınavında büyük başarı gösteren Çin, Japonya ve Güney Kore fen eğitim öğretim programları incelenmiş ve karşılaştırmalı eğitimin yaygın kullanılan yaklaşımlarından yatay ve dikey modelleri kullanılarak Türkiye fen eğitim sistemi ile karşılaştırılarak ülkelerin programları arasındaki benzer ve farklılıklar ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda ise ülkelerin fen programlarının vizyonu, amaçları, içerikleri ve değerlendirme durumları açısından benzerlik gösterdikleri, Türkiye fen öğretim programlarının genel olarak dünya standartları düzeyinde olduğu ve başarı durumlarını etkileyen unsurların fen öğretim programları kaynaklı olmadığı gösterilmiştir (Alp, 2015).

Baltacı (2017), yaptığı araştırmasında Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) tarafından geliştirilen, PISA olarak ifade edilen Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programına 2009 yılında ilk defa katılmasına rağmen tüm alanlarda birinci olan Şangay’ın 2012 yılında bu başarıyı tekrarlamasına neden olan faktörlerin neler olduğunu ve bu faktörlerin Türkiye’deki eğitimciler tarafından hangi ölçüde kabul gördüğünü belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma nitel ve nicel yöntemlerini birleştirerek karma yöntemi üzerinden çalışılmıştır (Baltacı, 2017).

Bakioğlu vd. (2017), araştırmasında karşılaştırmalı eğitime dair katkı verilmeye çalışılmıştır. Kitabın “Küreselleşme Bağlamında Eğitimde Karşılaştırma, Amaç ve Metot” konulu birinci bölümünde küreselleşme ve eğitim, karşılaştırmalı eğitim ve amaçları, karşılaştırmalı eğitimde yaklaşımlar ve metotlar detaylıca ele alınmıştır. İkinci bölümünde karşılaştırmalı eğitimde kültürel yönelim, karşılaştırmalı eğitimde küreselleşme ideolojilerinin diyalektiği ve bağlam, küreselleşme bağlamında karşılaştırmalı eğitim gibi alt başlıklar ile alanla ilgili çalışmalar yapılmıştır. Üçüncü bölümünde ülke karşılaştırmalarında yararlanan istatistikî göstergeler araştırılmış olup, karşılaştırmalı eğitim bağlamında kullanılan uluslararası istatistikteki göstergelerin içeriği ve bu göstergelerin boyutları çalışılmıştır. Dördüncü bölümünde ise Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Sınavı(PISA) araştırmalarının karşılaştırmalı eğitimdeki önemi, PISA araştırmalarının odaklandığı konular, içeriği, örneklem

seçimi ve değerlendirme yapısı, yıllar içinde PISA sınavında başarılı olan ülkelerin eğitim sistemi ile ilgili bilgiler verilmiştir. Beşinci bölümde uluslararası sınavlarla ilgili çalışma yapılmış olup, çalışmada uluslararası sınavların amaçları, uygulanma biçimi, içeriği araştırılmış ve Türkiye'nin uluslararası sınavlarındaki yeri ve nedeni sorgulanmıştır. Altıncı bölümünde Uluslararası Okullar Birliği (CIS) ve Uluslararası Bakalorya Programı (IBO) araştırılmıştır. Yedinci bölümünde Hindistan, Avustralya, Amerika, Türkiye ülkelerinin eğitimlerinde akreditasyon kuruluşları ile ilgili çalışma yapılmışken, sekizinci bölümde Polonya ve Türkiye'deki üst kademeye geçiş sınavları ile ilgili araştırmalar yapılmıştır. Dokuzuncu bölümde Türkiye ve Çin ülkelerindeki eğitimde özelleştirme ve özelleştirmenin ne olduğu çalışılmıştır. Son bölümde ise Finlandiya, Almanya ve İngiltere'deki okul yöneticisi atama ve yetiştirme faaliyetleri ele alınarak, Türkiye için uygulama dağarcığı oluşturulmaya çalışılmıştır (Bakioğlu, 2017).

Gelici (2016) "Türkiye ve Norveç Devlet Okullarında Din Öğretimi" konulu çalışmasında, Türkiye ve Norveç ülkelerindeki devlet okullarında verilen zorunlu din eğitim derslerini incelemiştir. Araştırmada karşılaştırmalı eğitimde sıklıkla kullanılan ortaya koyma, tanımlama ve analiz etme gibi yöntemler kullanılmış ve ağırlıklı olarak yatay yaklaşım modeli kullanılmıştır. İki ülkenin din dersleri karşılaştırılırken, ülkelerin genel eğitim sistemleri, din derslerinin okullardaki diğer dersler arasındaki uygulanışı, din eğitiminin tarihi arka planları, dersin amaçları karşılaştırılarak aralarındaki benzerlik ve farklılıklar ele alınmıştır (Gelici, 2016).

Erdoğan (2019) Türkiye ve Asya ülkelerinden Japonya'nın fen bilimleri dersi öğretim programlarının karşılaştırılması ile ilgili yapmış olduğu araştırmasında, ülkelerin ilköğretim ve ortaokul fen derslerinin yapıları, programların içerikleri, amaçları, ölçme ve değerlendirme bakımından karşılaştırmayı amaçlamıştır. Araştırma doküman incelemesi yöntemi ile çalışılmış olup, toplanan veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre, Türkiye Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programının Japonya Fen Bilimleri programına göre daha ayrıntılı, daha anlaşılır yapıda olduğu, Türkiye fen bilimleri programında Japonya programlarında olmayan birçok amacın olduğu ve Türkiye programlarının bu amaçlara verdiği önemi, iki ülkenin öğretme – öğrenme sürecinin benzer olduğu açık ve ayrıntılı şekilde ifade edilmiştir.

Koçar (2019) köklü tarihsel gelişim ve dil, edebiyat, kültür ve sanat açısında zengin bir geçmişine sahip Rusya ülkesinin eğitim sistemi ile ilgili yaptığı araştırmasında, Rusya eğitim sistemi, açık ve uzaktan eğitim ve tarihi süreç içerisinde Rusya eğitimine sağladığı katkıları çalışmıştır. Araştırmada Rusya'daki açık ve uzaktan eğitimin gelişim süreçleri, geliştirilmiş olan yeni teknolojilerin belirlenmesi ve uzaktan eğitimin gelişim sürecinde rol alan önemli olayları incelemeyi, açık ve uzaktan eğitimi kimlerin nasıl uyguladığını, günümüze kadar olan süreçte geçirdiği aşamaları incelemeyi amaçlanmıştır.

Yıldırım vd. (2018), araştırmasında, 2002- 2013 yıllar arasında yazılmış olan 82 makale, 47 yüksek lisans tezi, 22 doktora. Tezi olmak üzere toplam 151 çalışmanın yöntem bölümlerini analiz etmiştir. Araştırmanın sonucuna göre, karşılaştırmalı eğitim sistemi kapsamında en çok incelenen konu öğretmen yetiştirme olup, en çok karşılaştırılan ülke ise İngiltere olmuştur (Yıldırım & Türkoğlu, 2018).

ÜCÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, bilgilerin toplanması ve elde edilen bilgilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasına ilişkin bilgiler verilmektedir.

3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

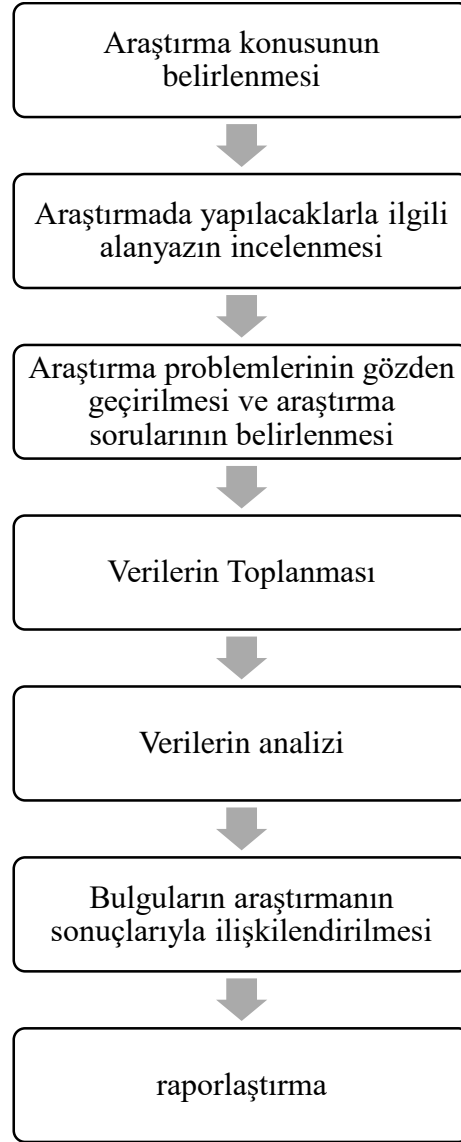
Türkiye, Çin ve Rusya Eğitim sistemlerinin benzerlikleri ve farklılıklarını belirlemeye yönelik bu araştırmada bilimsel yöntemlerden karşılaştırmalı eğitim araştırmalarında kullanılan nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Nitel araştırma kapsamında veri toplamada kullanılan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır.

Doküman analizi, yazılı ve elektronik belgeler olmak üzere tüm içeriği titizlik ve sistematik olarak incelemek, değerlendirmek ve analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir. Bu yöntemde ilgili konu hakkında anlam çıkarmak, bir anlayış oluşturmak, bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesi ve yorumlanması gerekmektedir (Kıral B. , 2020).

Bu araştırmada karşılaştırmalı eğitim yöntemlerinden yatay yaklaşım yöntemi tercih edilmiştir.

Yatay yaklaşım, araştırmacıya çeşitli ülkelerin eğitim sistemlerinin farklı unsurlarını paralel bir şekilde bütüncül olarak incelemesine imkân tanımaktadır (Erdoğan, Çağdaş Eğitim Sistemleri, 2006). Yatay yaklaşım farklı ülkelerin eğitim sistemlerindeki unsurların ayrı ayrı ve birlikte incelenmesine olanak sağlamaktadır.

Çalışmamıza ilişkin izlenen süreç aşağıdaki şekilde verildiği gibi desenlemiştir:

Şekil 12: Araştırmada İzlenecek Süreç

Araştırmamız yatay yaklaşım çerçevesi içinde Türkiye, Çin ve Rusya'nın eğitim sistemlerini ele alarak, eğitim sistemlerinin benzerlik ve farklılıkları açısından incelenmiş ve tartışılmıştır.

3.2. VERİLERİN TOPLANMASI

Türkiye, Çin Halk Cumhuriyeti ve Rusya Eğitim sistemlerinin karşılaştırılması esas olan bu araştırmada verilerin toplanması için Türkiye literatüründe geçmişe dönük internet sayfaları, makale, yüksek lisans ve doktora tezi ve alanla ilgili yayınlanmış kitaplar taranmıştır. Bunun yanı sıra Çin ve Rusya ülkelerinde yayınlanmış en güncel

kaynaklar, eğitim ve karşılaştırmalı eğitim alanı ile ilgili internet sayfaları, belge, makale vb. istifade edilmiştir.

Verilerin toplanmasında, Çince esas kaynaklardan istifade edilmiştir. Elde dilen veriler belirli düzen içerisinde kategorize edilmiştir.

3.2.1. VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI

Araştırma için konu olan Türkiye, Çin ve Rusya ülkeleri eğitim sistemleri ile ilgili elde edilen verilerin toplanmasının ardından veriler araştırmanın amaçları doğrultusunda karşılaştırılmıştır. Araştırma sorularından yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulmuş ve bu çerçeveye göre veriler seçilmiş, düzenlenmiştir. Karşılaştırmalı eğitime özgü olan analiz yöntemine uygun olarak ülkelerin eğitim sistemleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar bir araya toplanmış, karşılaştırılmış ve yorumlanmıştır. Son olarak da öneriler de bulunulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Anayasası'nda eğitim vatandaşlar için hem hak hem de görev olarak görülen Çin Halk Cumhuriyeti, son yıllardaki ekonomik gelişimi, halkın yaşam biçimi, eğitim sistemi ve benzeri konularda adını dünyaya duyuran ülkelerden biri olmuştur (Tanrısevdi & Kıral, 2018). Avrupa coğrafyasında yer alan Rusya ise eğitimde devlet otoritesini azaltıp, yerel ihtiyaçlara göre eğitim sistemine özerklik vermektedir (Dertli, 2021). Karşılaştırmalı eğitim, 1900 yıllardan bu yana, ABD, eski Sovyetler ve Avrupa ülkelerinde önem verilen bir alan olmuştur. Ülkeler karşılaştırmalı eğitim ile ilgili araştırmalar yapmakta, dergiler çıkarmaktadır (Erdoğan, 2003). Örneğin; Çin'de (Institute of international and Comparative Education. Beijing Normal University) başlıklı uluslararası karşılaştırmalı eğitim araştırma merkezi gibi birçok kurum, web sitesi mevcuttur ve karşılaştırmalı eğitimle ilgili en güncel gelişmeler, bilgiler ve kaynaklar yayınlanmaktadır. Çin'deki karşılaştırmalı eğitim araştırmalarının ilk profesyonel dergisi (Uluslararası ve karşılaştırmalı eğitim dergisi) 1965 yılında yayınlanmıştır (Compe, 2017).

Türkiye literatüründe Çin ve Rusya eğitim sistemleri ile ilgili kaynaklar ve araştırmalar yetersiz bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu sebepten dolayı Çin ve Rusya eğitim sistemlerini araştırırken en güncel kaynaklardan istifade edilerek alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aşağıda ülkelerin eğitim sistemlerini araştırırken elde edilen bulguların karşılaştırılarak incelenmesi yapılmaktadır.

4.1. TÜRKİYE, ÇİN VE RUSYA EĞİTİM SİSTEMLERİNİN YAPISI VE SÜRECİ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN SONUÇLAR

Ülkelerin eğitim sistemlerindeki benzerlik ve farklılıkları karşılaştırırken karşılaştırma yapılacak ülkelerin eğitim sistemlerinin en önemli kısımlarından biri olan yapı ve sürecin dikkate alınması gerekmektedir. Örneğin, ülkelerin zorunlu eğitim süreci, bu süreç içerisinde verilecek eğitim ve amaçları farklı olacaktır. Aşağıdaki tabloda ülkelerin eğitim sistemlerinin yapısı ve sürecin nasıl işlediği karşılaştırılarak beyan edilmiştir:

Tablo 14: Ülkelerin Eğitim Sistemlerinin Yapı ve Süreç Açısından Karşılaştırılması

KARŞILAŞTIRILAN UNSUR	ÇİN EĞİTİM SİSTEMİ	RUSYA SEĞİTİM SİSTEMİ	TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ
Okulöncesi eğitim	Zorunlu değildir (3-6 yaş)	Zorunlu değildir (1-6 yaş)	Zorunlu değildir (0-6 yaş)
İlkokul	6 yıl	4 yıl (ilk genel eğitim)	4 yıl
Ortaokul	3 yıl	5 yıl (temel genel eğitim)	4 yıl
Lise	3 yıl	2 yıl	4 yıl
Zorunlu eğitim	9 yıl	11 yıl	12 yıl
Ortaöğretime yerleştirme sınavı	Zorunlu	Zorunlu	Zorunlu
Ortaöğretim okul türleri	Meslek lisesi Orta meslek okulu Teknik koleji Normal lise	Lise İlk Mesleki Eğitim Orta Mesleki Eğitim	Fen lisesi Sosyal bilimler lisesi Anadolu lisesi İmam – hatip lisesi Meslek lisesi
Ortaöğretim bitirme sınavı	Zorunlu	Zorunlu	Zorunlu
Üniversiteye giriş	Merkezi bir sınav yapılmaktadır	Merkezi bir sınav yapılmaktadır	Merkezi bir sınav yapılmaktadır
Yükseköğretim kurumları	Araştırma üniversiteleri Eğitim ve araştırma üniversiteleri Öğretim odaklı üniversiteler Üst düzey yüksek uzmanlık okulları ve üst düzey meslek okulları	Federal üniversiteler Kapsamlı üniversiteler Meslek yüksekokulları Kolejler	Üniversiteler Fakülteler Enstitüler Konservatuvarlar, Meslek yüksekokulları Uygulama ve araştırma merkezleri
Yükseköğretim seviyeleri	Genel kolej (yüksek meslek koleji: 2-3 yıl), lisans (4-5 yıl), yüksek lisans(2-3 yıl) ve doktora(3-4 yıl)	Yüksek mesleki eğitim ve üniversite sonrası mesleki eğitim	Ön lisans Lisans Yüksek lisans Doktora

4.1.1. Okulöncesi eğitimin karşılaştırılması

Çin eğitim sisteminin yapısının ilk adımı okul öncesi eğitimden başlamaktadır. Okulöncesi eğitim devlet kurumlarında ya da özel kurumlarda hizmet verdikleri öğrenilmiştir. Devlete bağlı kurumlar devlet, eyalet, ilçe ya da kasabaya bağlı çalışırken, özel kurumlar devlete bağlı olmadıklarından kalite derecelendirmelerine katılmak zorunda değildir. Okulöncesi eğitim çocuklara saygı gösterme, aktif öğrenme, oyun temelli eğitim ve öğretim olmak üzere üç hedef doğrultusunda hizmet verdikleri rastlanmıştır. Okulöncesi eğitim 3-4 yaş çocuklar için olan küçük sınıf, 4-5 yaş çocukları için olan orta sınıf ve 5-6 yaş çocukları için olan büyük sınıf olmak üzere üç kademeye ayrılmaktadır. Çocukların ders saatinin ise yaş guruplarına göre 10-30 dakika olmak üzere 12- 16 saat arasında değişiklik gösterdiği öğrenilmiştir.

Araştırma sırasında, Rusya'nın 1917 gibi erken bir tarihten itibaren okulöncesi eğitime önem vermeye başladığı öğrenilmiştir. Rusya'da okulöncesi eğitimi eğitim yapısının en önemli aşamalarından biri olup, 2018 yılı itibari ile 13.000 okulöncesi eğitim kurumu bulunduğu öğrenilmiştir. Okulöncesi eğitim 1-4 yaş arası çocuklar için kreş, 5-6 yaş çocukları için anaokulu olmak üzere iki grup olarak hizmet vermektedir. Okulöncesi eğitim kurumları ulusal eğitimi farklı düzeylerde yönetmek için merkezi, cumhuriyet ve yerel sistemleri uygulamaktadır. Halk eğitimi ile aile eğitiminin birleştirilmesi, Rus okulöncesi eğitiminin önemli bir ilkesi olduğuna rastlanmıştır. Rus anaokullarında, genç ebeveynlere pedagojik eğitim vererek onların çocuklarını eğitmelerine yardımcı oldukları öğrenilmiştir. Araştırma sırasında Rusya okulöncesi eğitimin aşağıdaki gibi dikkat çekici özelliklerine rastlanmıştır:

- Okulöncesi eğitimin sağlam bilimsel araştırmalara dayalı olması
- Okulöncesi eğitimin uzmanların rehberliğinde ilgili teorilere dayalı olarak sıkı disiplin içinde gerçekleşmesi.

Türk eğitim sistemi yaygın ve örgün eğitim olmak üzere iki ana bölüme ayrılmaktadır. Okulöncesi eğitimi Türk eğitim sistem yapısının örgün eğitim kapsamında hizmet vermektedir. Okulöncesi eğitimi öğrencilerin öğrenimin çok hızlı geliştiği bu süreçte bireylerin bedensel, duygusal, sosyal, bilişsel ve zihinsel gelişimini destekleyerek, bireylerin temel alışkanlıkları kazanmalarına alan hazırlamak ve ilkokulu başlamaya uygun hale getirerek, hayatının devamına yönelik temel davranışları kazanmalarına destek olmak, zorlu şartlardan gelen öğrenciler için ortak

yetişme alanı hazırlamak gibi amaç doğrultusunda hizmet vermektedir. Okulöncesi eğitim kurumları genelde 0 -6 yaş arası çocukların yaş guruplarının farklılığına göre; 0-36 ay arası çocuklara hizmet veren kreşler, 36-66 ay arası çocukları eğitime amacıyla açılan anaokulları ve 48- 66 ay arası çocuklar için açılmış olan anasınıfları, Milli Eğitim bakanlığı tarafından diğer eğitim kurumları bünyesinde açılmış olan okul öncesi eğitimi uygulama sınıfları olmak üzere çeşitlendirilmiştir.

4.1.2. Zorunlu eğitimin karşılaştırılması

Araştırma sırasında ülkelerin eğitim sistemlerinde farklılık gösteren en önemli yanlarında biri zorunlu eğitim aşamasıdır. Çin eğitim sisteminde zorunlu eğitimin 9 yıl olduğu, her öğrencinin okulöncesi eğitimi bitirip sınavsız şekilde 6 yaşından itibaren zorunlu eğitime geçiş yapması gerektiği öğrenilmiştir. Çin eğitim sisteminde zorunlu eğitim farklı yaş grubundaki öğrencilerin fiziksel ve ruhsal gelişmeleri ve ihtiyaçlarının farklı olduğundan 1-3. sınıf çocukları için temel aşama, 4-6. sınıf öğrencileri için gelişme aşaması ve 7-9. sınıf öğrencileri için ortaokul olmak üzere üç bölüme ayırmaktadır. Yönetim açısından ise, 6+3 sistemini kullandıkları öğrenilmiştir. Eğitim yılı iki yarı yıldan oluşmaktadır. Öğretim süreci boyunca öğrenciler 38-39 haftalık ders oturumunu tamamlamış olmaları gerekmektedir. Zorunlu eğitimin ücretsiz hizmet verdiği öğrenilmiştir. Zorunlu eğitimin başlangıcı olarak, ilköğretim Çin anakarasında son derece önemli bir konuma sahiptir. İlköğretim öğrencilerin gelecekte eğitim hayatını başarıyla sürdürebilmeleri için de iyi bir temel oluşturmaktadır. İlköğretim genellikle öğrencileri iyi bir ideolojik ve ahlaki karaktere sahip olacak şekilde yetiştirme, öğrencilerin bağımsız mantıksal düşünme yeteneğini, basit hesaplama yeteneğini ve okuma ve yazma yeteneğini kademeli olarak geliştirmek, bazı temel doğal bilgilere hâkim kılma gibi amaç doğrultusunda eğitim vermektedir. Zorunlu eğitim süresince öğrenciler her yarıyıl sonunda dönem sonu sınavlarına veya kontrollerine girmek zorundadırlar. İlköğretim okullarında, Çince ve matematik, zorunlu sınav dersleridir. İlköğretim düzeyindeki öğrenciler matematik, doğa bilgisi (veya: bilim), toplum (veya: karakter ve toplum), ideolojik ahlaki karakter (veya: karakter ve yaşam), müzik, sanat, spor, bilgisayar gibi dersler almaktadır, her ders 45 dakika süre ile gerçekleşmektedir.

Ortaokulda ise Çince, matematik, yabancı diller (genellikle İngilizce, Japonca, Rusça vb.), etik ve hukuk, tarih, coğrafya, fizik, kimya, biyoloji, kimya, bilgi teknolojisi, tarih, sanat, müzik, coğrafya, spor dersleri verildiği öğrenilmiştir. Genel olarak dil, matematik, İngilizce, tarih, ideoloji ve siyaset gibi dersler üç yıl boyunca devam etmektedir. Coğrafya ve biyoloji dersleri ise yedinci ve sekizinci sınıflar fizik ise sekizinci ve dokuzuncu sınıflar ve kimya ise dokuzuncu sınıflar için oldukları, her ders süresi 45 dakika olarak gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.

Rusya’da ise zorunlu eğitim 11 yıl olmaktadır. Eğitim ücretsiz gerçekleşmenin yanı sıra öğrencilere yemek ücretsiz sağlandığı öğrenilmiştir. Zorunlu eğitim 4+5 sistemini (4 yıl ilköğretim denkleminde ilk genel eğitim, 5 yıl ortaokul denkleminde temel genel eğitim) uygulamaktadır. Rusya eğitim sistemi genel eğitim sistemi ve mesleki eğitim olmak üzere iki ana sınıfa ayrılmaktadır. 9 yıllık zorunlu eğitim ise genel eğitim içinde yer aldıklarından öğrenciler 9. Sınıftan mezun olduktan sonra temel eğitim belgesi kazanmaktadır ve zorunlu eğitimi sona ermiş olmaktadır. Genel eğitimin müfredat içeriği, esas olarak edebiyat, yabancı diller, matematik, doğa bilimleri, tarih, kültür ve sanat ve diğer dersleri kapsamaktadır. Aynı zamanda, öğrencilerin uygulamalı yeteneklerinin ve pratik yeteneklerinin gelişmesine de önem vermektedir. Rusya’da genel eğitimin öğretim yönetimi nispeten gelenekseldir ve öğretmenlerin öğrencileri eğitmesi ve rehberlik etmenin yanı sıra öğrencilerin bağımsız öğrenme ve derinleşmesine destek olmaktadır. Ortaokul ve lise, Rusya’da genel eğitimin orta ve son sınıf aşamalarıdır ve öğrencilerin daha fazla bilgi ve beceriye hâkim olmaları gerekmektedir. Rus hükümeti, öğrencilere sanat ve spor alanlarında profesyonel kurslar ve seçmeli dersler de dahil olmak üzere çok çeşitli seçenekler sunmaktadır.

Rusya genel eğitimi bazı yönlerden diğer ülkelerin önünde olsa da birçok zorluklar da mevcuttur. En büyük sorun ise, özellikle bazı kırsal ve uzak bölgelerde fon ve öğretmen eksikliğidir. Ayrıca, eğitimin kalitesi tatmin edici seviyede değildir ve öğrenciler genellikle pratik deneyimden ve kapsamlı kaliteden yoksun kalmaktadır, bu da yetenek eğitiminin zayıf olmasıyla sonuçlandıkları öğrenilmiştir.

Türkiye’de ise zorunlu eğitim 12 yıl olmak üzere üç kademeye ayrılmaktadır; 5-8 yaş arasındaki bütün vatandaşlara zorunlu olan eğitimin birinci kademesi (1.2.3.4.sınıf) olan ilköğretimde öğrencilere hafifletilmiş müfredat ile eğitim verilmektedir. Öğrenciler okulun 2.sınıfta yabancı dil eğitimi, 4. Sınıfta ise Din

Kültürü ve Ahlak Bilgisi eğitimleri almaktadır. İlkokul öğrencilerinin haftalık ders saati toplam 30 ders olduğu öğrenilmiştir. Zorunlu eğitimin ikinci kademesi olan orta okulda (5.6.7.8. sınıf) öğrencilere mesleki veya öğrencilerin becerilerine yönelik eğitim verilmektedir. Dolayısıyla, orta okullarda seçmeli ders olarak Dini ve Ahlaki Değerler, Dil Bilgisi, Yabancı Dil, fen Bilimleri, Sanat, Spor ve Sosyal Bilimler dersleri verilmektedir. Orta okullarda ise, 8.sınıf öğrencilerine T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Rehberlik ve Kariyer Planlama dersleri eklenmektedir. Zorunlu ders saati 29 saat olarak belirlenmiştir.

Ortaöğretim Türkiye zorunlu eğitim sisteminin üçüncü basamağıdır, sekiz yıllık ilköğretim eğitimini tamamlayan öğrenciler Liseye giriş sınavına katılarak, kazandıkları puana göre lise tercihinde bulunmaktadır. Orta öğretim kurumları örgün ve yaygın birlikte kapsayan genel, mesleki ve teknik öğretim eğitim kurumlarının tamamını kapsamaktadır. Türkiye’de ortaöğretim Fen lisesi, sosyal bilimler lisesi, Anadolu lisesi, imam – hatip lisesi ve meslek lisesi gibi farklı kategoride eğitim vermektedir. Bu okullardan birini tamamlayan öğrenciler ortaöğretim diplomasına sahip olmaktadır, ardından üniversiteye devam etmek isteyen öğrenciler ise ülke genelinde uygulanan üniversiteye giriş sınavlarına katılmaktadır.

Ortaöğretim aşaması öğrencilerin üniversiteye veya iş hayatına hazırlanma ve zorunlu eğitimi tamamlama aşaması olduğundan öğrencilerin alacağı eğitimler ortaöğretimin genel hedefi doğrultusunda ayarlanmış olup, 9. 10. Sınıfta ders saati toplam 34-35 saat iken, son sınıflarda ise 21-19 ders saati olduğuna rastlanmıştır.

4.1.3. Ortaöğretimin karşılaştırılması

Çin’de 9 yıllık zorunlu eğitimi tamamlayan öğrenciler lise giriş sınavına girmeleri zorunludur. Orta öğretim dört çeşide ayrılmış olup, Meslek lisesi, Orta meslek okulu, Teknik koleji ve Normal lise gibi türlere ayrılmaktadır. Meslek liselerinde hem genel ortaokul dersleri hem de mesleki teknik derslerini vermek üzere üç yıl sürmektedir. Orta meslek okulları iş kapsamlı bir şekilde eğitim departmanı tarafından yönetilmektedir. Öğrenciler mezuniyetinden sonra mesleki ve teknik çalışmalarda bulunmak üzere devlet tarafından eşit olarak tabana atanır ve ulusal kadro statüsüne sahip olduklarından ilçe ve kırsal bölgelerde birçok ailenin ilk tercih haline geldiği öğrenilmiştir. Teknik koleji, orta ve üzeri vasıflı işçileri, orta ve üst düzey

vasıflı personeli yetiştirmek ve onların mesleki eğitim görevlerini yerine getirmek için hizmet vermektedir. Normal lise eğitimin görevi, öğrencilerin bireysel ve kapsamlı gelişimini sağlayarak yükseköğrenime ve sosyal hayata hazırlamaktır. Eğitim süresi ise üç yıldır, her yıl iki dönem, her dönem 40 haftadır. Haftada 35 ders, her ders 45 dakikadır. Okullar genelde sabah saat 07:00'den 16:00'ya kadar olmak üzere tam gün eğitim vermektedir. Müfredat ise üç türden oluşur; zorunlu, seçmeli ve seçmeli zorunludur. Öğrenciler lise 1.sınıfta ortak dersleri alırken, lise 2. sınıftan itibaren kendi isteklerine göre sözel ya da sayısal bölümü tercih edebilir ve seçtiği bölüm üzerinden derslere devam etmektedir. Ortak derslerin dışında öğrencilerin kapsamlı gelişimini sağlamak için verilen teknoloji, sanat, spor ve sağlık ve çeşitli uygulama dersleri de verilmektedir.

Rusya'da ortaöğretim genel eğitimin bir parçası halinde gerçekleşmektedir. 10.11. sınıf olmak üzere iki yıl süreyle devam etmektedir. Rusya'nın yeni eğitim konseptine göre, gençler son iki yılda üniversiteye giriş sınavına hazırlanmak için çalışmaktadır, bu nedenle birçok lise farklı sınıflarda beşerî bilimler, matematik ve doğa bilimleri gibi dersleri vermektedir. Matematik, Rusça ve edebiyat, yabancı diller, tarih, temel yaşam güvenliği bilgisi ve beden eğitimi gibi yedi ders zorunlu derslerdir. Diğer üç veya dört dersler arasında öğrenciler seçim yapabilmektedir, ancak çalışma süresi haftada 37 saati aşmamaktadır. Okul genellikle seçmeli ders olarak ekonomi, hukuk, ekoloji, astronomi, tasarım, psikoloji ve sanat gibi dersleri önermektedir. Genel eğitimden sonra öğrenciler ulusal giriş sınavı ile üniversiteye girebilmektedir. Rusya genel eğitimi bazı yönlerden diğer ülkelerin önünde olsa da birçok zorluklar da mevcuttur. En büyük sorun ise, özellikle bazı kırsal ve uzak bölgelerde fon ve öğretmen eksikliğidir. Ayrıca, eğitimin kalitesi tatmin edici seviyede değildir ve öğrenciler genellikle pratik deneyimden ve kapsamlı kaliteden yoksun kaldıklarından yetenek eğitiminin zayıf olmasıyla sonuçlandıkları öğrenilmiştir.

Ortaöğretim Türkiye zorunlu eğitim sisteminin üçüncü basamağıdır, sekiz yıllık ilköğretim eğitimini tamamlayan öğrenciler Liseye giriş sınavına katılarak, kazandıkları puana göre lise tercihinde bulunmaktadır. Orta öğretim kurumları örgün ve yaygın birlikte kapsayan genel, mesleki ve teknik öğretim eğitim kurumlarının tamamını kapsamaktadır. Türkiye'de ortaöğretim Fen lisesi, sosyal bilimler lisesi, Anadolu lisesi, imam – hatip lisesi ve meslek lisesi gibi farklı kategoride eğitim

vermektedir. Bu okullardan birini tamamlayan öğrenciler ortaöğretim diplomasına sahip olmaktadır, ardından üniversiteye devam etmek isteyen öğrenciler ise ülke genelinde uygulanan üniversiteye giriş sınavlarına katılmaktadır. Türkiye’de ortaöğretim zorunlu eğitim kapsamında olduğundan ülkeler arası karşılaştırma yapılırken, Türkiye ortaöğretim ile ilgili bilgiler zorunlu eğitimin karşılaştırılması adlı başlık altında verilmiştir.

4.1.4. Yükseköğretimin karşılaştırılması

20. Yüzyılın ikinci yarısı, yüksek öğrenim gelişim tarihinde önemli bir genişleme ve niteliksel değişim aşaması olarak nitelendirilmektedir. Toplumun üst düzey uzmanlaşmış personellere olan talebindeki hızlı artış ve bireylerin yüksek öğretim fırsatlarını elde etmek konusundaki ciddi ihtiyacı, yüksek öğretimin benzeri görülmemiş bir hızla gelişimine meydan hazırlamıştır. 17 Mayıs 2022 tarihinde, Çin Millî Eğitim Bakanlığı’nın basın toplantısında açıkladığına göre, Çin toplamda 44,3 milyondan fazla öğrencisiyle dünyanın en büyük yükseköğretim sistemine sahip olduğu öğrenilmiştir. Çin eğitim sisteminde yükseköğretim temel olarak dört seviyeden oluşmaktadır: Genel kolej (yüksek meslek koleji: 2-3 yıl), lisans (4-5 yıl), yüksek lisans (2-3 yıl) ve doktora (3-4 yıl) derecesidir. Araştırma sırasında yine, ulusal eğitim geliştirme araştırma merkezinin verdiği bilgilere göre Çin yükseköğretim kurumlarının Araştırma üniversiteleri, eğitim ve araştırma üniversiteleri, öğretim odaklı üniversiteler, üst düzey yüksek uzmanlık okulları ve üst düzey meslek okulları olmak üzere dört türe ayrıldığına rastlanmıştır.

Rusya’da ise yüksek öğrenim iki seviye içermektedir: yüksek mesleki eğitim ve üniversite sonrası mesleki eğitim. Ana görevi ise, ileri mesleki teorik bilgiye ve pratik becerilere sahip uzmanlar yetiştirmektir. Rus üniversiteleri kurumların türlerine göre federal üniversiteler, kapsamlı üniversiteler, meslek yüksekokulları ve kolejler olmak üzere dört türe ayrılmıştır. Araştırma sırasında Rusya’da mevcut eski ve yeni akademik sistemlerin bir arada bulunduğu, Rusya’nın yüksek öğrenim için bir geçiş dönemi içinde olduğu öğrenilmiştir. Sistemlerin biri eski Sovyetler Birliği’nde korunan eski sistem, yani uzman sertifikası- bilim yardımcı doktoru - fen doktoru; diğeri yeni sistem, yani lisans derecesi - yüksek lisans derecesi ve doktora derecesidir.

Türkiye’de yükseköğretim türleri ise ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora olarak ayrılmaktadır. Ön lisans programında öğrenciler iki yıllık eğitime katılmaktadır. Lisans programında ise Diş hekimliği, veterinerlik ve Eczacılık gibi eğitimler için beş yıl, Tıp eğitimi için altı yıl ve diğer bölümler için dört yıl süreyle eğitimi tamamlamaktadır. Fakat, Diş hekimliği, veterinerlik, Eczacılık ve tıp öğrencilerin kazandığı yeterlilikler yüksek lisans derecesine eşittir. Yüksek lisans ise tezli ve tezsiz olmak üzere ikiye ayrılmakta ve 3-4 yarı yıl süreyle devam etmektedir. Doktora eğitimi ise genelde sekiz yarıyıldan oluşmaktadır.

4.2. TÜRKİYE, ÇİN VE RUSYA ÜLKELERİNİN EĞİTİM FİNANSMANI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Eğitim finansmanı eğitimin kalitesini doğrudan etkileyen önemli faktörlerden biridir. Araştırma sırasında ülkelerin eğitime ayırdığı bütçe ve yönetiminde farklılık olduğu görülmektedir. Çin ve Rusya’da eğitim harcamaları merkezi ve yerel departmanlar tarafından karşılanmaktadır. Türkiye eğitim harcamalarının büyük kısmı kamu kaynakları tarafından karşılanmaktadır. Okulların su, elektrik vb. temel harcamaları kamu kaynakları tarafından karşılanırken, okul diğer harcamaları ise okulun kendi kaynaklarının tarafından karşılanmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla okulun finansal kaynakları yönetim biçiminin, eğitim finansmanında yaşanan sorunların azalmasına ve eğitimsel hedeflere ulaşmada etkisi büyük olmaktadır. Yöneticiler daha etkili kaynak yaratmaya çalışırken okul yönetiminin diğer hizmetleri de olumsuz etkilenebilmektedir. Üstelik yöneticiler mali yönetimi ve harcamasında yeterli bilgi ve tecrübe sahibi olmamaları, yöneticileri ve yönettiği okulu daha zor duruma bırakabilmektedir. Dolayısıyla, eğitimin hedefe ulaşmada daha etkili olması için yöneticilerin bütçe yönetimi ile ilgili bilgilenmesi ve becerileri kazanması önemli olmaktadır.

Araştırmada Çin’de 2016 -2020 yıllar arasındaki eğitim fonlarına yapılmış yatırımlar incelenmiş olup, yatırımların gün aşırı artış gösterdiği öğrenilmiştir. En çok bütçe zorunlu eğitime harcanmıştır. Okulların sayısına ilişkin mevcut durum bildirimine göre, Çin’de 2018- 2020 yılları artış gösterirken, 2021 yılında önceki yıla göre düşüş gösterdiğine rastlanmıştır. Rusya’da ise yerel eğitim harcamalarının en büyük kısmı okul öncesi eğitim ve ilk ve orta öğretimdir, genellikle toplam yerel

eğitim harcamalarının %90'ını oluşturmaktadır. Türkiye'de ise harcamaların en yüksek kısmı %31,8'lik oranla genel ortaöğretime harcanmaktadır. 2015- 2018 yıllar arasında ilkokul ve ortaokul harcamalarında artış gösterirken, okul öncesi eğitim ile mesleki ve teknik ortaöğretimin harcamalarında düşüş yaşanmaktadır.

Çin'in 2015- 2020 yıllar arasındaki toplam eğitim harcamalarına ilişkin istatistiklere göre, Çin, eğitime yaptığı yatırımı ve toplam eğitim ölçeği önemli ölçüde artmış olsa da, göreceli rakamlar ve ortalamalar açısından, Çin'in eğitime yaptığı yatırım her geçen yıl düşüş eğilimi göstermiştir; GSMH eğitim yatırımının oranı ve toplam mali harcamalardaki eğitim yatırımının oranı, Çin'in GSMH'deki eğitim yatırımındaki oranı "Altıncı Beş Yıllık Plan" döneminde %2,77'den "Sekizinci Beş Yıllık Plan döneminde %1,95'e düşmüştür. Bu oranın dünya ortalaması %5,2, düşük gelirli ülkelerde %3,6, düşük ve orta gelirli ülkelerde %4,6, orta gelirli ülkelerde %5,2 ve yüksek gelirli ülkelerde %5,5 olduğu görülmektedir. Türkiye'de en yüksek öğrenci başına harcanan bütçeye sahip kademe mesleki ve teknik ortaokuludur. Öğrenci başına denk gelen bütçe 11.679 TL olarak belirlendiğine rastlanmıştır.

Diğer yandan Eğitim harcamalarının yapısı dengesizdir. Dünyadaki çoğu ülkede eğitim harcamalarında genellikle eğitim fonları tahsis edilirken, ilk ve orta öğretimin gelişimi için mali ihtiyaçların karşılanmasına öncelik verilir ve bu temel üzerinden yükseköğretime doğru ilerlenmektedir. Mevcut durumda ise Çin, ilk ve orta öğretimin henüz popülerleşmediği dönemlerde eğitim fonlarının büyük bir kısmını yüksek öğrenim alanına yatırmıştır. Bu da Çin'in yüksek öğretime yaptığı yatırımı daha da arttırarak, sadece gelişmekte olan ülkelere değil, aynı zamanda gelişmiş ülkelere daha yüksek hale getirirse de eğitim fonlarının yanlış dağıtılmasına ve ilk ve orta öğretimin zayıf kalmasına neden olmuştur. Rusya'da ise eğitime yapılan yatırımın oranı açısından öncelikle kırsal alanlarda okul öncesi eğitim ve zorunlu eğitim başta olmak üzere temel eğitimin karşılanmasının ardından yükseköğretimin karşılanmasının garantisini vermektedir. Rusya'daki temel eğitim fonları esas olarak devlet maliyesi tarafından karşılanıyor ve 11 yıllık zorunlu eğitim uygulanmaktadır. Yükseköğretim için finansmanın kaynaklarının çeşitlendirilmesi nispeten yaygın bir eğilim haline gelmiştir. Yükseköğretim finansmanı bir dünya krizi içindeyken, Rusya hala yükseköğretime büyük bir yatırım sağlayabilmektedir, böylece yüksek öğretim

seviyesi dünyanın ön saflarında yer alabilmektedir, bunun temel sebebi de çeşitlendirilmiş finansman sisteminden kaynaklandığı öğrenilmiştir.

Araştırma sırasında, Rusya'nın finansman yönetiminde önce temel eğitim sonra yükseköğretim tahsislerini yapmasına rağmen Yükseköğretime büyük bir yatırım sağlamayı devam edebilmesindeki önemli yönlerinden birinin yükseköğretimin mevcut finansman modeli olduğu öğrenilmiştir. Rusya'nın yüksek öğretim için finansman kaynakları esas olarak altı ana kaynaktan oluşmaktadır. Devletin mali tahsisi ana organ iken, hükümetin bütçe dışı eğitim fonları, dünya bankası eğitim kredileri, kurumsal finansman ve yatırım, öğrenci ücretleri ve yurtdışı ortaklaşa okulların işlettiği öğretim ücretleri ikincil sırada yer almaktadır. Son yıllarda, Rus hükümetinin piyasa odaklı eğitiminin amacı, hükümetin mali yükünü azaltmak için devletin yüksek öğretime yaptığı yatırımı kademeli olarak azaltmaktır.

4.3. TÜRKİYE, ÇİN VE RUSYA ÜLKELERİNİN EĞİTİM YÖNETİMİ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Eğitim yönetim sistemi, hükümet ve birim seviyeleri de dahil olmak üzere bir ülkede yukarıdan aşağıya açık bir eğitim komuta sistemini ifade eder. Çin'de hükümet seviyesi merkezi ve yerel eğitim idari organlarını içermektedir. Merkezi eğitim idari organı olan Milli Eğitim Komisyonu, Danıştay'ın ve Milli Eğitim'i yöneten makamın önemli bir parçasıdır. İlgili ulusal eğitim çalışma kılavuzları, politikaları ve başlıca idari önlemler için devlet eğitim komisyonu talimatlar için Danıştay'a rapor verir ve Danıştay'ın kanun ve kararlarına uygun olarak emirler, talimatlar ve kurallar bölümün yetkisi dahilinde düzenlenir. Yerel eğitim yöntemi, her seviyedeki eğitim komiteleri veya eğitim departmanları ve bürolarını kapsamaktadır. Her düzeydeki yerel halk hükümetlerinin önemli bir parçasıdır. Yerel eğitim yöntemi, aynı zamanda yüksek makamların mesleki rehberliğini kabul eder. Birim düzeyinde, komuta seviyesine göre, çoğu birim üç seviyeye ayrılır: Temel, orta ve yüksek seviye. Küçük ölçekli birimler iki yönetim seviyesine ayrılır. Yüksek öğrenim kurumları genellikle üç yönetim düzeyine, yani üç seviyeye ayrılır: Okul, bölüm ve departman. Daha büyük birimler, iş görevlerinin ihtiyaçlarına göre başka kurumlar da ekleyecektir.

Rusya'nın eğitim yönetim sistemi esas olarak federal hükümet, yerel yönetimler, eğitim kurumları ve sivil toplum kuruluşlarından oluşmaktadır; Federal

hükümet, eğitim işlerinin genel planlama ve geri bildirim mekanizmasına hâkim olan Rusya'nın eğitim yönetiminde hayati bir rol oynamaktadır. Eğitim planlaması açısından federal hükümet, ilgili araştırmaları düzenleyerek ve uzman görüşlerini talep ederek bir eğitim geliştirme planı oluşturmakla sorumludur. Aynı zamanda federal hükümet, yerel yöntemleri denetleme, eğitim davranışlarını düzeltme ve cezalandırma ve eğitim işlerinin adil olmasını sağlama sorumluluğuna üslenmektedir. Yerel yönetim, Rus eğitiminin icracısıdır ve federal hükümetin planlamasına göre özel yönetim ve uygulamadan sorumludur. Eğitim yönetiminde yerel yönetim esas olarak okul eğitiminden, eğitim altyapısının inşasından, eğitim kaynaklarının tahsisinden vb. sorumludur. Eğitim kurumları, anaokulları, ilkokulları, ortaokulları, üniversiteleri ve her seviyedeki diğer eğitim kurumları dahil olmak üzere Rus eğitim yönetiminin özel uygulayıcısıdır. Eğitimin kalitesini ve adilliğini sağlamak için eğitim politikalarının uygulanmasında önemli rol oynamaktadır. Rusya'nın eğitim yönetim sistemi Sivil toplum kuruluşlarının katılımını da içermektedir. Bu kuruluşlar arasında eğitim araştırma kurumları, veli temsil kuruluşları, öğrenci kuruluşları vb. yer almakta ve karar alma ve yönetimine çeşitli şekillerde katılmaktadır, dolayısıyla önemli, bir eğitim yönetim kaynağı haline gelmiştir.

Türk eğitim sistemi merkezi yönetim sistemi ile yönetilmektedir. Merkezi yönetim, eğitime ilişkin idari kararların bakanlık tarafından hazırlanıp verildiği sistemi ifade etmektedir. Türk eğitim sistemi merkez teşkilatı, taşra teşkilatı ve yurtdışı teşkilatı olmak üzere üç ana bölüme ayrılmaktadır. MEB'in (Millî Eğitim Bakanlığı) en üst amiri ise Bakandır, bakan başbakana karşı bakanlık icraatı ve emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden sorumlu olmaktadır. Bakan sonrası gelen en üst kamu görevlisi ise müsteşardır. Müsteşar bakanlık hizmetlerini, bakan adına onun yönlendirmesi ve emri altında yürütmektedir. Bakana karşı sorumluluk doğrultusunda birimlere gereken emirleri verir, uygulanmasını sağlar ve denetlemektedir.

4.4. TÜRKİYE, ÇİN VE RUSYA ÜLKELERİNİN EĞİTİM SİSTEMİNDEKİ AMAÇLARI DOĞRULTUSUNDA KARŞILAŞTIRILMASI

Çin eğitiminin amacı, öğrencilerin yenilikçi ruhunu ve pratik yeteneklerini geliştirmek ve idealleri olan, ahlaklı, kültürlü ve disiplinli, ahlaki ve fiziki birçok yönden gelişmiş sosyal davanın kurucularını ve varislerini yetiştirmektir.

Rusya, özellikle eski Sovyetler Birliği'nden itibaren eğitime her zaman önem vermiştir, eğitim ülkenin önemli girişimlerinden biridir. Rusya'nı eğitim hedeflerinden biri eğitim seviyesini geliştirmektir. Bu hedefe ulaşmak için Rus hükümeti, temel eğitimin güçlendirilmesi, yüksek öğretimin kalitesini iyileştirmesi, eğitim yönetim sisteminin reform edilmesi ve öğretmen gruplarını güçlendirilmesi gibi bir dizi çalışma başlatmıştır. Eğitim hedeflerinin diğeri ise öğrencileri bilimsel ve teknolojik yeniliği teşvik etmektir, Rus hükümeti, ülkenin bilimsel ve teknolojik seviyesini geliştirmek için eğitim alanında da büyük çaba sarf etmiştir. Hedeflerinden diğer biri, eğitimin küreselleşmesini geliştirmektir. Küreselleşmenin gelişmesiyle birlikte Rusya'nın eğitim hedefleri de uluslararası yönünde gelişmektedir. Rus hükümeti uluslararası eğitimi güçlü bir şekilde desteklemekte, yabancı ülkelerde eğitim almak isteyen öğrenciler için kurs ve burs imkânı sağlamaktadır, böylelikle öğrencileri yurtdışında okumaya, değişime ve gelişime teşvik etmektedir. Eğitim, sosyal gelişmenin önemli etkenlerinden biridir. Bu nedenle, Rus hükümeti eğitimin kalitesini arttırmak, bilimsel ve teknolojik yeniliği teşvik etmek, eğitimin uluslararasılaşmasını güçlendirmek gibi eğitim hedeflerini sosyal kalkınma ile ilgili olarak bakmaktadır. Dolayısıyla, Rusya'nın ve küresel toplumun sürdürülebilir kalkınmasına katkıda bulunmak için yüksek kalite, yenilikçi ve uluslararası vizyona sahip yetenek sahiplerini yetiştirmeye çalışmaktadır. Eğitim, ulusal kalkınma stratejisini yakından entegre etmeli, gelecekteki toplumun ihtiyaçlarına ve zorluklarına uyum sağlamalı, öğrencilere yeni bir yetenek eğitimi modeli sağlamalı ve gelecek toplumu için yenilikçi ruha sahip, yeni sorunları çözmeye odaklanabilen yetenek sahiplerini yetiştirmelidir.

Türk milli eğitimin genel amaçları, Milli Eğitim Yasasının 2. Maddesinde belirtilmiştir. Sonuç olarak, Türk milletinin tüm fertlerini, Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına

saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak. Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak, öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma Çin, Rusya ve Türkiye ülkelerinin eğitim sistemini eğitim yapısı ve süreci, eğitim yönetimi, eğitim finansmanı ve eğitimin amaçları açısından inceleyip karşılaştırma amacıyla yapılmıştır. Bu bölümde uluslararası literatür dahilinde yapılan araştırmalar, araştırma sırasında elde edilen veriler ve verilere dayalı olan sonuçlarla birlikte tartışılıp öneriler sunulmaktadır. Çin, Rusya ve Türk eğitim sistemleri karşılaştırıldığında eğitim sistemlerinin yapısı ve süreci açısından benzer tarafları olduğu gibi farklılıklar da bulunmaktadır. Bu farklılığın oluşumunda ülkelerin yönetim sistemlerinin çeşitliliği, eğitim finansman durumu ve eğitim sistemlerinin amaçlarının farklı olması etkili olmuştur.

Araştırma sırasında ülkelerin eğitim sistemlerinde farklılık gösteren en önemli yanlarında biri zorunlu eğitim aşamasıdır. Çin eğitim sisteminde zorunlu eğitim 9 yıl olup, 6 yıllık ilkökul 3 yıllık ortaokul süresini kapsamaktadır. Rusya'da ise 11 yıl olup, ilkökul süresi 4 yıl, ortaokul süresi ise 5 yıl olmaktadır. Türkiye'de ise zorunlu eğitim 4 yıl ilkökul, 4 yıl orta okul, 4 yıl lise olmak üzere 12 yıl süreyle gerçekleşmektedir.

Rusya'da genel eğitimin öğretim yönetimi nispeten gelenekseldir ve öğretmenlerin öğrencileri eğitmesi ve rehberlik etmenin yanı sıra öğrencilerin bağımsız öğrenme ve derinleşmesine destek olmaktadır. Orta okul ve lise, Rusya'da genel eğitimin orta ve son sınıf aşamalarıdır ve öğrencilerin daha fazla bilgi ve beceriye hâkim olmaları gerekmektedir. Rus hükümeti, öğrencilere sanat ve spor alanlarında profesyonel kurslar ve seçmeli dersler de dahil olmak üzere çok çeşitli seçenekler sunmaktadır.

Tüm ülkelerde olduğu gibi araştırmamıza konu olan ülkelerin bazı yönleri diğer ülkelerin önünde olsa da birçok zorluklar da mevcuttur. Rusya eğitim sisteminde yaşanan en büyük sorun ise, özellikle bazı kırsal ve uzak bölgelerde fon ve öğretmen eksikliğidir. Ayrıca, eğitimin kalitesi tatmin edici seviyede değildir ve öğrenciler genellikle pratik deneyimden ve kapsamlı kaliteden yoksun kalmaktadır, bu da yetenek eğitiminin zayıf olmasıyla sonuçlandıkları öğrenilmiştir.

Çin'de öğrenciler 9 yıllık zorunlu eğitimi tamamladıktan sonra, meslek liselerine geçiş yapabilmektedir. Orta meslek okulları iş kapsamlı bir şekilde eğitim departmanı tarafından yönetilmektedir. Öğrenciler mezuniyetinden sonra mesleki ve

teknik çalışmalarda bulunmak üzere devlet tarafından eşit olarak tabana atanır ve ulusal kadro statüsüne sahip olduklarından ilçe ve kırsal bölgelerde birçok ailenin ilk tercih haline geldiği öğrenilmiştir.

Mesleki eğitim Rusya eğitim sisteminin en önemli parçasından biridir. Öğrencilerin yönlendirilmesi ve mesleği edinmesi açısından büyük çalışmalar yapılmaktadır. Mesleki eğitim ilk mesleki eğitim, orta mesleki eğitim ve yüksek mesleki eğitim olmak üzere üç aşamaya ayrılmaktadır. Mesleki eğitimin düzeylerinin ve seviyelerinin farklılığına göre, eğitim kurumlarının hedefleri de farklı olmaktadır. İlk meslek okulları vasıflı, topluma katkı sağlayabilecek, profesyonel bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Orta mesleki ve teknik okullarının hedefi ise orta düzey uzmanlar ve teknisyenler yetiştirmektir ve yüksek meslek okulları ise genç mühendisler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Mesleki eğitimler genel eğitim gibi çeşitli öğretim içeriklerini kapsamaktadır, teori ve mesleki uygulama dersleri olmak üzere iki kategoriye ayrılmaktadır, teorik dersler yüksek akademik düzeyde tutulmakta ve uygulama dersleri ile birleştirilmiştir. Genelde tüm meslek okullarında tüm ders saatlerinin yarısını pratik ve uygulama içermektedir. Türkiye’de bu tür çalışmalar mevcut olsa da somut başarılar elde edilmemektedir. Meslek okullarından mezun olanlar iş bulma konusunda sıkıntı yaşamakta, dolayısıyla meslek okullarının tercihi her geçen gün azalmaktadır.

17 Mayıs 2022 tarihinde, Çin Millî Eğitim Bakanlığı’nın basın toplantısında açıkladığına göre, Çin toplamda 44,3 milyondan fazla öğrencisiyle dünyanın en büyük yükseköğretim sistemine sahip olduğu öğrenilmiştir. Çin eğitim sisteminde yükseköğretim temel olarak dört seviyeden oluşmaktadır: Genel kolej (yüksek meslek koleji: 2-3 yıl), lisans (4-5 yıl), yüksek lisans (2-3 yıl) ve doktora (3-4 yıl) derecesidir.

Rusya’da ise yüksek öğrenim iki seviye içermektedir: yüksek mesleki eğitim ve üniversite sonrası mesleki eğitim. Ana görevi ise, ileri mesleki teorik bilgiye ve pratik becerilere sahip uzmanlar yetiştirmektir. Rus üniversiteleri kurumların türlerine göre federal üniversiteler, kapsamlı üniversiteler, meslek yüksekokulları ve kolejler olmak üzere dört türe ayrılmıştır. Araştırma sırasında Rusya’da mevcut eski ve yeni akademik sistemlerin bir arada bulunduğu, Rusya’nın yüksek öğrenim için bir geçiş dönemi içinde olduğu öğrenilmiştir. Sistemlerin biri eski Sovyetler Birliği’nde korunan

eski sistem, yani uzman sertifikası- bilim yardımcı doktoru- fen doktoru; diğeri yeni sistem, yani lisans derecesi - yüksek lisans derecesi ve doktora derecesidir.

Türkiye’de yükseköğretim türleri ise ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora olarak ayrılmaktadır. Ön lisans programında öğrenciler iki yıllık eğitime katılmaktadır. Lisans programında ise Diş hekimliği, veterinerlik ve Eczacılık gibi eğitimler için beş yıl, Tıp eğitimi için altı yıl ve diğere bölümler için dört yıl süreyle eğitimi tamamlamaktadır. Fakat, Diş hekimliği, veterinerlik, Eczacılık ve tıp öğrencilerin kazandığı yeterlilikler yüksek lisans derecesine eşittir. Yüksek lisans ise tezli ve tezsiz olmak üzere ikiye ayrılmakta ve 3-4 yarı yıl süreyle devam etmektedir. Doktora eğitimi ise genelde sekiz yarıyıldan oluşmaktadır.

Rusya yüksek öğrenimi dünyada ileri bir konuma sahiptir ve ülkenin yüksek öğrenime yatırımını sağlamak ve yüksek öğrenimin gelişimini teşvik etmek için devletin her yıl yıllık bütçeden federal bütçenin %3'ünden az olmayan bir oranda yüksek öğrenime finansal olarak tahsis etmesi yüksek öğrenimin sürekli gelişimini sağlamıştır. Yükseköğretim finansmanı bir dünya krizi içindeyken, Rusya hala yükseköğretime büyük bir yatırım sağlayabilmektedir, böylece yüksek öğretim seviyesi dünyanın ön saflarında yer alabilmektedir, bunun temel sebebi de çeşitlendirilmiş finansman sisteminden kaynaklanmaktadır.

Araştırma sırasında, Rusya’nın finansman yönetiminde önce temel eğitim sonra yükseköğretim tahsislerini yapmasına rağmen Yükseköğretime büyük bir yatırım sağlamayı devam edebilmesindeki önemli yönlerinden birinin yükseköğretimin mevcut finansman modeli olduğu öğrenilmiştir. Rusya’nın yüksek öğretim için finansman kaynakları esas olarak altı ana kaynaktan oluşmaktadır. Devletin mali tahsisi ana organ iken, hükümetin bütçe dışı eğitim fonları, dünya bankası eğitim kredileri, kurumsal finansman ve yatırım, öğrenci ücretleri ve yurtdışı ortaklaşa okulların işlettiği öğretim ücretleri ikincil sırada yer almaktadır. Son yıllarda, Rus hükümetinin piyasa odaklı eğitiminin amacı, hükümetin mali yükünü azaltmak için devletin yüksek öğretime yaptığı yatırımını kademeli olarak azaltmaktır.

Türkiye eğitim harcamalarının büyük kısmı kamu kaynakları tarafından karşılanmaktadır. Okulların su, elektrik vb. temel harcamaları kamu kaynakları tarafından karşılanırken, okul diğere harcamaları ise okulun kendi kaynaklarının tarafından karşılanmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla okulun finansal kaynakları

yönetim biçiminin, eğitim finansmanında yaşanan sorunların azalmasına ve eğitimsel hedeflere ulaşmada etkisi büyük olmaktadır. Yöneticiler daha etkili kaynak yaratmaya çalışırken okul yönetiminin diğer hizmetleri de olumsuz etkilenebilmektedir. Üstelik yöneticiler mali yönetimi ve harcamasında yeterli bilgi ve tecrübe sahibi olmamaları, yöneticileri ve yönettiği okulu daha zor duruma bırakabilmektedir. Dolayısıyla, eğitimin hedefe ulaşmada daha etkili olması için yöneticilerin bütçe yönetimi ile ilgili bilgilendirilmesi ve becerileri kazanması önemli olmaktadır.

Araştırmada Çin’de 2016 -2020 yılları arasındaki eğitim fonlarına yapılmış yatırımlar incelenmiş olup, yatırımların gün aşırı artış gösterdiği öğrenilmiştir. En çok bütçe zorunlu eğitime harcanmıştır. Rusya’da ise yerel eğitim harcamalarının en büyük kısmı okul öncesi eğitim ve ilk ve orta öğretimdir, genellikle toplam yerel eğitim harcamalarının %90’ını oluşturmaktadır. Türkiye’de ise harcamaların en yüksek kısmı %31,8’lik oranla genel ortaöğretime harcanmaktadır.

Çin eğitim finansmanının mevcut durumlarına göre eğitim harcamalarının yapısı dengesiz olduğu öğrenilmiştir. Dünyadaki çoğu ülkede eğitim harcamalarında genellikle eğitim fonları tahsis edilirken, ilk ve orta öğretimin gelişimi için mali ihtiyaçların karşılanmasına öncelik verilir ve bu temel üzerinden yükseköğretime doğru ilerlenmektedir. Mevcut durumda ise Çin, ilk ve orta öğretimin henüz popülerleşmediği dönemlerde eğitim fonlarının büyük bir kısmını yüksek öğrenim alanına yatırmıştır. Bu da Çin’in yüksek öğretime yaptığı yatırımı daha da arttırarak, sadece gelişmekte olan ülkelere değil, aynı zamanda gelişmiş ülkelere daha yüksek hale getirirse de eğitim fonlarının yanlış dağıtılmasına ve ilk ve orta öğretimin zayıf kalmasına neden olmuştur.

Ülkelerin eğitim sistemleri karşılaştırılırken en belirgin farklı yönlerinden biri de eğitim yönetim sistemidir. Çin’de hükümet seviyesi merkezi ve yerel eğitim idari organlarını içermektedir. Rusya’nın eğitim yönetim sistemi esas olarak federal hükümet, yerel yönetimler, eğitim kurumları ve sivil toplum kuruluşlarından oluşmaktadır. Türk eğitim sistemi merkezi yönetim sistemi ile yönetilmektedir. Merkezi yönetim, eğitime ilişkin idari kararların bakanlık tarafından hazırlanıp verildiği sistemi ifade etmektedir. Bu çalışmaya konu olan ülkeler içinde merkeziyetçi yapısı en güçlü olan ülke Türkiye’dir. Eğitimle ilgili kararların neredeyse tamamı

merkez yönetimi tarafından alındığından, yerel ihtiyaçların yeterince dikkate alınamaması durumunu da beraberinde getirmektedir.

Her ülke kendi amaçları doğrultusunda hareket etmektedir. Eğitim de aynı şekilde ülkelerin amaçları doğrultusunda gerçekleşmektedir. Ülkelerin eğitim sistemlerinin farklı yönlerinden biri de eğitimdeki amaçları olmuştur. Çin eğitiminin amacı, öğrencilerin yenilikçi ruhunu ve pratik yeteneklerini geliştirmek ve idealleri olan, ahlaklı, kültürlü ve disiplinli, ahlaki ve fiziki birçok yönden gelişmiş sosyal davranın kurucularını ve varislerini yetiştirmektir.

Rus hükümeti eğitimin kalitesini arttırmak, bilimsel ve teknolojik yeniliği teşvik etmek, eğitimin uluslararasılaşmasını güçlendirmek gibi eğitim hedeflerini sosyal kalkınma ile ilgili olarak bakmaktadır. Dolayısıyla, Rusya'nın ve küresel toplumun sürdürülebilir kalkınmasına katkıda bulunmak için yüksek kalite, yenilikçi ve uluslararası vizyona sahip yetenek sahiplerini yetiştirmeye çalışmaktadır. Eğitim, ulusal kalkınma stratejisini yakından entegre etmeli, gelecekteki toplumun ihtiyaçlarına ve zorluklarına uyum sağlamalı, öğrencilere yeni bir yetenek eğitimi modeli sağlamalı ve gelecek toplumu için yenilikçi ruha sahip, yeni sorunları çözmeye odaklanabilen yetenek sahiplerini yetiştirmelidir.

Türk milli eğitimin genel amaçları, Milli Eğitim Yasasının 2. Maddesinde belirtilmiştir. Sonuç olarak, Türk milletinin tüm fertlerini, Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmektir.

ÖNERİLER

Rusya'da okulöncesi eğitimi eğitim yapısının en önemli aşamalarından biridir. Aile eğitiminin okulöncesi eğitime birleştirilmesi Rus okulöncesi eğitimin önemli bir ilkesi olarak bilinmektedir. Rus anaokullarında genç ebeveynlerine pedagojik eğitim vererek onların çocuklarını eğitmelerine yardımcı oldukları öğrenilmiştir. Türk eğitim sisteminde bu tür çalışmalar olsa da eğitime ayrılan bütçelerin en az ayrılan kısmı okulöncesi olduğundan yeterli derecede olmamaktadır. Günümüz şartlarında çalışan

annelerin çoğalmas ve aile yapısının çekirdek aileye dönüşmesi nedeniyle çocuklar daha erken yaşlarda eğitim kurumlarına emanet edilmektedir. Eğitim başarısını yükseltmek ve aile ve okulda çocuk eğitiminin daha dengeli ilerlemesi için benzeri çalışmalar Türkiye’de de uygulanabilir.

Orta okul ve lise, Rusya’da genel eğitimin orta ve son sınıf aşamalarıdır ve öğrencilerin daha fazla bilgi ve beceriye hâkim olmaları gerekmektedir. Rus hükümeti, öğrencilere sanat ve spor alanlarında profesyonel kurslar ve seçmeli dersler de dahil olmak üzere çok çeşitli seçenekler sunmaktadır. Türkiye’de eğitimin daha eğlenceli, öğrencilerin ezber yeteneği ile birlikte uygulama becerilerinin gelişmesi için uygulamalı eğitim ve seçmeli derslerin çeşitlerini arttırabilir.

Çin’de orta meslek okulları iş kapsamlı bir şekilde eğitim departmanı tarafından yönetilmektedir. Öğrenciler mezuniyetinden sonra mesleki ve teknik çalışmalarda bulunmak üzere devlet tarafından eşit olarak tabana atanır ve ulusal kadro statüsüne sahip olduklarından ilçe ve kırsal bölgelerde birçok ailenin ilk tercih haline geldiği öğrenilmiştir. Mesleki eğitim Rusya eğitim sisteminin en önemli parçasından biridir. Mesleki eğitimler genel eğitim gibi çeşitli öğretim içeriklerini kapsamaktadır, teori ve mesleki uygulama dersleri olmak üzere iki kategoriye ayrılmaktadır, teorik dersler yüksek akademik düzeyde tutulmakta ve uygulama dersleri ile birleştirilmiştir. Genelde tüm meslek okullarında tüm ders saatlerinin yarısını pratik ve uygulama içermektedir. Türkiye’de bu tür çalışmalar mevcut olsa da somut başarılar elde edilmemektedir. Meslek okullarından mezun olanlar iş bulma konusunda sıkıntı yaşamakta, dolayısıyla meslek okullarının tercihi her geçen gün azalmaktadır. Meslek okulundan mezun olan öğrencilerin mesleki yeteneğini daha üst düzeyde geliştirebilmeleri ve mezuniyet sonrası iş bulmada kolaylıkların sağlanması için benzeri çalışmalar önerilmektedir.

Yükseköğretim finansmanı bir dünya krizi içindeyken, Rusya hala yükseköğretime büyük bir yatırım sağlayabilmektedir, böylece yüksek öğretim seviyesi dünyanın ön saflarında yer alabilmektedir, bunun temel sebebi de çeşitlendirilmiş finansman sisteminden kaynaklanmaktadır. Araştırma sırasında, Rusya’nın finansman yönetiminde önce temel eğitim sonra yükseköğretim tahsislerini yapmasına rağmen Yükseköğretime büyük bir yatırım sağlamayı devam edebilmesindeki önemli yönlerinden birinin yükseköğretimin mevcut finansman

modeli olduğu öğrenilmiştir. Türkiye eğitim harcamalarının büyük kısmı kamu kaynakları tarafından karşılanmaktadır. Okulların su, elektrik vb. temel harcamaları kamu kaynakları tarafından karşılanırken, okul diğer harcamaları ise okulun kendi kaynaklarının tarafından karşılanmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla okulun finansal kaynakları yönetim biçiminin, eğitim finansmanında yaşanan sorunların azalmasına ve eğitimsel hedeflere ulaşmada etkisi büyük olmaktadır. Yöneticiler daha etkili kaynak yaratmaya çalışırken okul yönetiminin diğer hizmetleri de olumsuz etkilenebilmektedir. Eğitim kurumlarının karşılaştığı sorunların çözülmesi ve eğitimin daha kaliteli şekilde ilerlemesi için benzeri çözümler önerilmektedir.

Kaynakça

- Aşçı, M. (2009). *Almanya; Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, İngiltere ve Türkiye'de genel lise sosyal bilimler programlarının karşılaştırılması ve bir model önerisi*. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akar, A. C. (2010). Ruhsal liderlik ve Ruhsal liderliğin eğitim örgütlerinde uygulanabilirliği hakkında teorik bir çalışma. İstanbul.
- Akduman, G. (2019). Ruhsal Liderlik. A. Gürer içinde, *21.Yüzyılda Liderlik Yaklaşımları* (s. 105- 126). İstanbul: Hiper yayın.
- Akman, Y. (2017). Milli Eğitim Bakanlığı Yurtdışı Teşkilatında Görev Yapan Öğretmenlerin Sorunları. *Ege Eğitim dergisi*, 345- 375.
- Alp, Z. B. (2015). Türkiye, Çin (Hong Kong), Japonya ve Güney kore fen öğretim programlarının karşılaştırılması. İstanbul.
- Arslan, U. (2022, 09 16). *okul. okul* : <https://okul.com.tr/aileler-icin/makaleleri/turkiye-egitim-sistemi-527> adresinden alındı
- Bai du bai ke-a.* (2022, 05 31). <https://baike.baidu.com/item/教育行政体制/10953715?fr=aladdin> adresinden alındı
- Bai du bai ke-b.* (2023, 02 28). Bai du bai ke: <https://baike.baidu.com/item/教育经费/10945863#6> adresinden alındı
- Bai du bai ke-c.* (2023, 03 25). Bai du bai ke: https://baike.baidu.com/item/教育经费/10945863?fromModule=search-result_lemma-recommend#2_2 adresinden alındı
- Bai ke bai du-d.* (2023, 04 13). Bai ke bai du: https://baike.baidu.com/item/教学目的?fromtitle=教育目的&fromid=3314891&fromModule=lemma_search-box adresinden alındı
- Bai na.* (2022, 05 14). Bai na wen mi wang: <https://www.ub1.com.cn/shuzhibaogao/2022/0514/783451.html> adresinden alındı
- Bakioğlu, A. (2017). *Karşılaştırmalı Eğitim*. Konya.
- Bakioğlu, A., & Özcan, M. (2013). Çin (Şangay) Eğitim Sistemi. P. D. BAKİOĞLU içinde, *Karşılaştırmalı Eğitim Yönetimi* (s. 1- 42). Nobel Yayınları.
- Bakioğlu, A., Keser, S., Doğan, B., & Çayak, S. (2017). Küreselleşme Bağlamında Eğitimde Karşılaştırma, Amaç ve Metot. *Karşılaştırmalı Eğitim* (s. 24). içinde Konya: Eğitim yayınevi.

- Balcı, A., Erdem, M., & Kantos, Z. (2015). Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri. Ankara, Türkiye: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Balcıoğlu, İ. (2017). Ruh Sağlığının Helal ve Sağlıklı Bir Hayat Sürdürmede önemi. Ankara.
- Baloğlu, N., & Karadağ, E. (2009). Ruhsal liderlik üzerine teorik bir çözümleme. *kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 165-190.
- Baltacı, R. (2017, 04 10). Şangay'ın (Çin) PISA Başarısını Sağlayan Unsurlara İlişkin Türk Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. İstanbul, Türkiye.
- Baltacı, R. (2017, NİSAN 10). ŞANGAY'IN (ÇİN) PISA BAŞARISINI SAĞLAYAN UNSURLARA İLİŞKİN TÜRK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ. İSTANBUL.
- Barutçugil, İ. (2002). *Eğitcilik Becerileri Eğiticinin Eğitimi*. İstanbul: kariyer.
- Barutçugil, İ. (2002). *Eğitcilik Becerileri Eğiticinin Eğitimi*. İstanbul: Kariyer.
- BJJY*. (2023, 01 28). Bi jiao jiao yu: <https://bjjy.chinajournal.net.cn/WKD/WebPublication/index.aspx?mid=bjjy> adresinden alındı
- Boran, M. (2016). Hanefi mehebinde Yiyecek ve İçeceklerde Helallik ve Haramlık Ölçüleri.
- Bu, J. Y. (2017, 01 25). *Ministry of Education of the People's Republic of China*. https://baike.baidu.com/reference/269992/b9a563ZlwjiwffLAT9dFTJ6H83IUfYA_hSwR5FAaYHc9VXNRg3izVHY_LPWehPMOu_fmCezTrVXn-jRqGhQV1YtjEonwA2myRJhXn93yv2TyJkrCR91XA-bMYpfMnA adresinden alındı
- China*. (2021, 11 06). CHINA.ORG.CN: <http://www.china.org.cn/english/education/184879.htm#> adresinden alındı
- China*. (2021, 11 08). CHINA: <http://www.china.org.cn/english/education/184879.htm> adresinden alındı
- Chinadaily*. (2021, 11 06). CHINADAILY.COM.CN: http://www.chinadaily.com.cn/china/2011-08/08/content_13072098.htm adresinden alındı
- Coşkun, B., & Çelikten, M. (2020). Çin Halk Cumhuriyeti Eğitim Sistemi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*.
- Coşkun, B., & Çelikten, M. (2020, 04 30). Çin Halk Cumhuriyeti Eğitim Sistemi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*.
- Coşkun, B., & Çelikten, M. (2020, 03 25). Çin Halk Cumhuriyeti Eğitim Sistemi. *Uluslararası Toplum Araştırma dergisi*, 15(24), 2997.
- Compe*. (2017). Institute of international and Comparative Education. Beijing Normal University: <http://www.compe.cn/xzqk/bjjyyj/index.html> adresinden alındı
- Csmes*. (2013, 12 06). csmes.org: <https://www.csmes.org/html/Edu-News/Int-News/2013/1206/30113.html> adresinden alındı

- Çay, P. D. (2009). *Tarih Türklerin Müslüman Oluşu Ve İlk Müslüman Türk Devletleri Karahanlılar*. Ankara.
- Çayıroğlu, Y. (2013). İslam Hukukuna Göre Helal Gıda Sorunu.
- Çeker, O. (2011). Gıda Katkı Maddeleri Sorunlar ve Çözüm Önerileri.
- Çelik, M. A. (2016). Finlandiya ve Türkiye zonrunlu eğitim sistemlerinin karşılaştırılması. Erzincan.
- Çin Halk Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı. (2018). *Normal Ortaöğretim Ders Planı*. (Ç. H. Bakanlığı, Dü.) Pekin: Halk Eğitim Yayıncılığı.
- Düşünce Kuruluş Ansiklopedisi. (2013, 04 28). *bai ke bai du*. <https://baike.baidu.com/item/教育行政体制/10953715?fr=aladdin> adresinden alındı
- Demirel, Ö. (2000). *Karşılaştırmalı Eğitim*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dertli, A. (2021, 02). Türkiye, Rusya ve Kanada eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Kahramanmaraş.
- Dertli, A. (2021, şubat). Türkiye, Rusya ve Kanada eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Kahramanmaraş.
- Dian, W., Zahang, D. h., Liu, B. C., & Yang, Z. W. (2022, 01 20). *Zhong Guo Da Bai Ke Chuan Shu*. ZGBK: <https://www.zgbk.com/ecph/words?SiteID=1&ID=148532&Type=bkzyb&Su bID=104102> adresinden alındı
- Doğan, S. (2021). Çağdaş Liderlik Yaklaşımları. N. Güçlü içinde, *Eğitim Yönetiminde liderlik* (s. 91-132). Ankara: pegem.
- E yu zhong xin* . (2016, 04 05). Da lian wai guo yu da xue e yu zhong xin: <https://eyzx.dlufl.edu.cn/info/1051/1355.htm> adresinden alındı
- Erdem, A. R. (2021). Türkiye Eğitim Sisteminin Yapısı. R. SARP KAYA içinde, *TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ VE OKUL YÖNETİMİ* (s. 34). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdoğan, İ. (2003). Karşılaştırmalı eğitim: Türk eğitim Bilimleri Çalışmaları İçinde Önemsenmesi Gereken Bir Alan.
- Erdoğan, İ. (2003, 09 01). Karşılaştırmalı Eğitim: Türk Eğitim Bilimleri Çalışmaları İçinde Önemsenmesi Gereken Bir Alan. İstanbul, Laleli.
- Erdoğan, İ. (2006). *Çağdaş Eğitim Sistemleri*. Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Ergün, M. (1985). Karşılaştırmalı Eğitim. malatya.
- Ertürk, A. (2021). Çağdaş Liderlik Yaklaşımları. N. Güçlü içinde, *Eğitim Yönetiminde Liderlik* (s. 144). Ankara: Pegem Akademi.
- Ertürk, A., & Dönmez, E. (2017). Ruhsal liderlik ve Eğitimdeki Yansımaları. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11-19.
- Eyzx*. (2016, 04 05). da lian wai guo yu da xue e yu zhong xin: <https://eyzx.dlufl.edu.cn/info/1051/1355.htm> adresinden alındı

- Fan wen xie zuo wen.* (2020, 11 24). fan wen xie zuo wen: <https://www.dyhddl.cn/k/doc/c770d29881c4bb4cf7ec4afe04a1b0717ed5b3d8.html> adresinden alındı
- Fei, L. F. (2019, 12 11). *GOLDEN EDUCATION*. gaodun: <https://www.gaodun.com/wenda/mf/16338.html> adresinden alındı
- Fen, W. (2021, 07 14). *Ministry Of Education of the People's Republic Of China*. <https://baike.baidu.com/reference/269992/a7eaaaZMc9yO1FjHcHafPI5K7rOkVgfiDMjeVMbA-fk-E72OTRnfi8YJKYUjqw0BVEWzLCWV8YmYLvfmyybuFdIjCAeFhu37vn4EE3MziWRZq9JCLzrfyaqkLLiw0XZfBhoHBMebjihSG9cMrQ8> adresinden alındı
- Fulbright Türkiye.* (2023). <https://fulbright.org.tr/turk-egitim-sistemi> adresinden alındı
- Göçkan, A. (2019, 02). Türk Eğitim Sistemi İle Alman Eğitim sisteminde Kademeler Arası Geçişlerin karşılaştırılması. Çanakkale.
- Güçlü, N. (2021). *Eğitim Yönetiminde lierlik*. Ankara : Pegem Akademi .
- Gang, Y. (2021, 03 15). *ye bai ke . ye bai ke*: <https://www.yebaike.com/22/2992289.html> adresinden alındı
- Gelici, Z. (2016). Türkiye ve Norveç devlet okullarında din öğretimi. İstanbul.
- Gelici, Z. (2016). TÜRKİYE ve NORVEÇ DEVLET OKULLARINDA DİN ÖĞRETİMİ. İstanbul, Türkiye.
- Gjsxy. (2014, 12 16). gjsxy.jsnu: http://gjsxy.jsnu.edu.cn/_t501/ac/77/c5928a175223/page.htm adresinden alındı
- GOV. (2006, 06 30). The Central People's Government of the people's Republic of china: http://www.gov.cn/flfg/2006-06/30/content_323302.htm adresinden alındı
- GOV. (2012, 10 26). 11 2021 tarihinde Zhong Yang Zheng Fu Men Hu: http://www.gov.cn/zwgk/2012-10/26/content_2251345.htm adresinden alındı
- Gua Yun Fan .* (2022, 03 03). *Gua Yun Fan*: <http://www.guayunfan.com/lilun/654906.html> adresinden alındı
- Guang, T. (2010). "Identity and Mobilization in Transnational Societies: A Case Study of Uyghur Diasporic Nationalism".
- Haberrus.* (2021, 04 30). Rusya ve Avrasyadan Güncel Haberler: <https://haberrus.ru/life/2021/04/30/iste-rusyanin-en-kibar-ve-egitimli-nufusa-sahip-sehirleri.html> adresinden alındı
- Hao Ke.* (2020, 09 28). hao ke liu xue: <http://www.hnhawk.cn/news/881.html> adresinden alındı
- Hu Jiang Liu Xue.* (2022). *hujiangliuxue*: <https://liuxue.hujiang.com/abroad/major/p201493/> adresinden alındı

- Hu, B. Y., & Szente, J. (2009). Exploring the Quality of Early Childhood Education in China: Implications for Early Childhood Teacher Education. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 247 - 262.
- IICE. (2018). Institute of Onternational and Comparative Education: <http://iice.zjnu.edu.cn> adresinden alındı
- Ültanır, G. (2000). *Karşılaştırmalı Eğitim Bilimi*. Ankara: Kuram ve Teknikler.
- Jian, C. S. (2013). Karşılaştırmalı Eğitimin Kavramsal Yapısı ve Pratik önemi. Chong Qing, Çin.
- Jian, C. S. (2013). *Zhong Guo Ren Min Da Xue Fu Ying Bao Kan Zi Liao*. RDBK: <http://rdbk1.ynlib.cn:6251/Qw/Paper/494616> adresinden alındı
- Köse, S. (2020). Fıkıh Açından Helal Gıdanın Temel İlkeleri.
- Kıral, B. (2020, 05 15). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Döküman Analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(15), 170-189.
- Kıral, B. (2021). Milli Eğitim Bakanlığı Taşra Teşkilatı Yöneticileri: Milli Eğitim Müdürleri Üzerine Nitel Bir Çalışma. *MANAs Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 98-122.
- Kalkanlı, P. (2009). Türkiye İle Fransa Yükseköğretim Sistemlerinin Eğitim Fakülteleri Ve Üniversite Öğretmen Yetiştirme Enstitüleri (Meslek Eğitim Dışı) Bağlamında Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. İSTANBUL.
- Karadağ. (2009). Ruhsal Liderlik ve Örgüt Kültürü: Bir Yapısal Eşitlik Modelleme Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Birimleri*, 9(3) 1357- 1405.
- Karakoç, G. G. (2020). Çocuğun Okul Öncesi Eğitimine Erişiminde Ailenin ve Devlet Politikasının Etkisi. Antalya.
- Karlık, P. D. (2017, 10 25). Uygur Türk Toplumunda Değişmenin Sonucu Olarak Aydınlar da Bölünmüşlük Ve Kültürel Kopukluk.
- Kasani, A. (1910).
- Koç, A. (2023, 02). Ortaokul Mezunlarının Ortaöğretimi Tamamlama Durumlarının Veri Madenciliği ile Tahmini: Trabzon İli Örneği. Afyon.
- Koparan, E. (1996). Motivasyon. İstanbul: Remzi kitabevi.
- Korkmaz, T. (2005). Türk ve İngiliz Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması. Bursa.
- Korkut, A. (2012). Ruhsal Liderliğe İlişkin Kurumsal Bir İnceleme. Malatya.
- Korlu, Ö. (2020). *Eğitim Yönetişimi ve Finansmanı* . Eğitim Gözlemevi.
- Lan Tian Yu. (2013, 01 16). 11 2021 tarihinde lantianyu: <https://web.archive.org/web/20130116004242/http://lantianyu.net/pdf3/ts070028.htm> adresinden alındı
- Ling, L. L. (2022, 03 13). *chyxx*. chyxx: <https://www.chyxx.com/industry/1101300.html> adresinden alındı
- Ling, L. L. (2022, 03 13). *CHYXX*. CHYXX: <https://www.chyxx.com/industry/1101300.html> adresinden alındı
- Liu Xue. (2023, 04 28). huan e liu xue: <https://www.huane.net/article/115379> adresinden alındı

- Liu Xue86. (tarih yok). chu guo liu xue wang: https://www.liuxue86.com/k_俄罗斯教育体制/ adresinden alındı
- MEB. (2011, 08 25). https://trabzonarge.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/30011817_mill_e_gitim_bakanliginin_teskilat_ve_gorevleri_hakkinda_kanun_hukmunde_karar_name.pdf adresinden alındı
- MEB. (2015, 06 02). <https://www.meb.gov.tr/merkez-teskilati-alfabetik/duyuru/8854> adresinden alındı
- MEB. (2021, 09 29). Milli Eğitim Bakanlığı: http://pisa.meb.gov.tr/?page_id=18 adresinden alındı
- MEB. (2021, 12 23). meb. meb: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/19093950_ilkogretim-hdc-karar-ve-eki-2022-2023.pdf adresinden alındı
- MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2021). meb. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/19094445_Ortaoyretim-hdc-2022-2023.pdf adresinden alındı
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2021). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim*. Ankara.
- Ming, L. W. (2016, 01 21). sohu. 11 2021 tarihinde [roll.sohu: http://roll.sohu.com/20160131/n436434358.shtml](http://roll.sohu.com/20160131/n436434358.shtml) adresinden alındı
- Nan, X. Y. (2019, 09 26). moe. Ministry of Education of the People's Republic of China: http://www.moe.gov.cn/jyb_xwfb/xw_zt/moe_357/jyzt_2019n/2019_zt24/fbh/fbhmtbd/201909/t20190926_401210.html adresinden alındı
- OECD. (2021, 09 29). BETTER POLİCİES FOR BETTER LIVES. adresinden alındı
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde Yeni Değerler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Özdere, M. (2020). Türkiye'de Eğitim Finansmanı ve Okul Finansmanında OKul Yöneticilerinin Görev ve Sorumlulukları . *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 686- 697.
- Özgan, H., Bulut, L., BULUT, A., & BOZBAYINDIR, F. (2013). Öğretmenlerin Ruhsal Liderlik Algıları İle Motivasyonları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 70-83.
- Paşa, F. (2000). Türkiye'de Yönetim, Liderlik ve İnsan Kaynakları Uygulamaları içinde Türkiye Ortamında Liderlik Özellikleri. Z. Aycan. içinde Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Peng, W. (2022, 05 17). Xin Hua . Xin Hua Wang: <https://baike.baidu.com/reference/269992/8681xroAs4kxRTGf6XLayAh-cDizG6E5SYsm905willWiAdZqmhMirrZA3Cup24wqz2z19zZT9YxEnOJ14oKbjwY6MS86L5mzQ> adresinden alındı

- Photoint.* (2022, 10 06). *Photoint:*
<http://www.photoint.net/article/751081.html?qdjkjc=nucmh3> adresinden alındı
- Ping, X. Z. (2017, 01 12). *OSGEO*. osgeo: <https://www.osgeo.cn/post/3ea49> adresinden alındı
- Qing, Y. H. (2016, 05 17). *zhi dao bai du*. Bai Du Zhi Dao: <https://zhidao.baidu.com/question/1833689033833728740.html> adresinden alındı
- Ren Ren.* (2021, 11 20). *ren ren doc:*
<https://www.renrendoc.com/paper/166345389.html> adresinden alındı
- Ren Ren.* (2021, 05 13). *ren ren:* <https://www.renrendoc.com/paper/127360996.html> adresinden alındı
- Sel, V. G. (2004, 7 6-9). *docplayer. Dünyada ve Türkiye'de Karşılaştırmalı Eğitim: Kavram, Kapsam ve Eğilimler*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. DOCPLAYER. adresinden alındı
- Senge. (2002). *Beşinci Disiplin*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Sert, İ. (2021). İslam hukukunda helal gıda insan sağlığı ilişkisi.
- Sert, İ. (2021). İslam Hukukunda Temel Gıda İnsan Sağlığı İlişkisi.
- Sezer, Ş. (2020). Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2276.
- Shi, Q. L. (2021, 11 15). *bai jia hao*. bai jia hao: <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1716481181688833233&wfr=spider&for=p> c adresinden alındı
- Sina.* (2016, 09 20). 11 2021 tarihinde news. sina: <http://news.sina.com.cn/c/nd/2016-09-20/doc-ixvyqwa3583650.shtml> adresinden alındı
- Sina.* (2017, 11 19). news sina: <https://web.archive.org/web/20151222095036/http://news.sina.com.hk/news/20151119/-9-4391913/1.html> adresinden alındı
- Sohu.* (2017, 08 08). sohu: https://www.sohu.com/a/163143453_804536 adresinden alındı
- Soway. (2010, 07 22). *Newpath Foundation*. Newpath Foundation: <http://newpathfound.org/bbs/forum.php?mod=viewthread&tid=11240&extra=page=1> adresinden alındı
- Sumeli, F. (2015). Karşılaştırmalı Bir Çalışma: İstanbul İl Merkezinde Bulunan Üniversitelere Ve Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel Ortamların İncelenmesi. İstanbul.
- Şahin, A. E. (2000). İlköğretim Okulu Müdürlerinin yeterlilikleri . *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* , 243- 260.
- Türk Çin Dostluk Vakfı.* (2021, 11 06). <http://www.turkcindostlukvakfi.org.tr/harita.php?id=23> adresinden alındı

- Türkoğlu, A. (1984). *Türkiye ve Fransada Lise Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınevi.
- Tanay, & Yücel. (2017, 03 21). *Dünya Uygur Kurultayı*. uyghurcongress. adresinden alındı
- Tarısevdi, F., & Kıral, B. (2018, 12 29). Çin ve Türk Eğitim Sisteminin Karşılaştırılması.
- Tarısevdi, F., & Kıral, B. (2018). Çin ve Türk Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 223-240.
- Tarısevdi, F., & Kıral, B. (2018). Çin ve Türk Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 223 - 240.
- TDK. (1998). 1867.
- Tekgöz, M. (2017). Almanya Baden- Württemberg Eyaleti İlkokul Eğitim Programı İle Türkiye İlkokul Eğitim Programının Karşılaştırmalı Eğitim Analizi. Adana.
- Tezcan, B. (2019). Yaygın Müzik Eğitimi Kurumlarındaki Klasik Gitar Eğitiminin Bireylere Katkılarının İncelenmesi. Edirne.
- Tural, N. K. (2002). *Eğitim Finansmanı*. Ankara: Anı Yayıncılık .
- Wen Ku. (2023, 04 08). wen ku bai du: https://wenku.baidu.com/view/cf427de0e63a580216fc700abb68a98271feac90.html?_wks_=1681014657892&bdQuery=中国教育系统的组织结构 adresinden alındı
- Wen, L. X. (2022, 05 31). *bai ke bai du*. <https://baike.baidu.com/item/教育行政体制/10953715?fr=aladdin> adresinden alındı
- Wikipedia -1. (2021). 11 2021 tarihinde wikipedia: <https://zh.wikipedia.org/wiki/%E4%B8%AD%E5%8D%8E%E4%BA%BA%E6%B0%91%E5%85%B1%E5%92%8C%E5%9B%BD%E6%95%99%E8%82%B2#%E4%B9%9D%E5%B9%B4%E4%B9%89%E5%8A%A1%E6%95%99%E8%82%B2> adresinden alındı
- Wikipedia -2. (2021). 11 2021 tarihinde wikipedia: <https://zh.wikipedia.org/wiki/%E5%88%9D%E7%BA%A7%E4%B8%AD%E5%AD%A6> adresinden alındı
- wikipedia. (2021). 11 2021 tarihinde wikipedia: <https://zh.wikipedia.org/wiki/%E4%B8%AD%E5%8D%8E%E4%BA%BA%E6%B0%91%E5%85%B1%E5%92%8C%E5%9B%BD%E6%95%99%E8%82%B2#%E4%B9%9D%E5%B9%B4%E4%B9%89%E5%8A%A1%E6%95%99%E8%82%B2> adresinden alındı
- wikipedia. (2021). 11 2021 tarihinde wikipedia: <https://zh.wikipedia.org/wiki/%E5%88%9D%E7%BA%A7%E4%B8%AD%E5%AD%A6> adresinden alındı
- Wikipedia-3. (2021, 11 19). 11 2021 tarihinde wikipedia: <https://zh.wikipedia.org/wiki/%E4%B8%AD%E5%8D%8E%E4%BA%BA%E6%B0%91%E5%85%B1%E5%92%8C%E5%9B%BD%E6%95%99%E8%82%B2#%E4%B9%9D%E5%B9%B4%E4%B9%89%E5%8A%A1%E6%95%99%E8%82%B2>

- 82%B2#%E9%AB%98%E7%BA%A7%E4%B8%AD%E7%AD%89%E6%95%99%E8%82%B2 adresinden alındı
- Xiang, X. (2021, 10 23). *zhi hu. zhuanlan. zhihu*: https://zhuanlan.zhihu.com/p/424856653?utm_medium=social&utm_oi=1064097869644148736 adresinden alındı
- Xin, T. (2023, 04 20). *huan e. huan e liu xue*: <https://www.huane.net/article/76168> adresinden alındı
- Yükseköğretim kurulu. (2019, 01). *YÖK. YÖK*: https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2019/Higher_Education_in_Turkey_2019_tr.pdf adresinden alındı
- Yıldırım, C., & Türkoğlu, A. (2018). karşılaştırmalı Eğitim Yansımaları: " On Yıl Sonra". *Adnan Menderes Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31-45.
- Yıldırım, N. (2011). Okul Müdürlerinin motivasyonları üzerine nitel bir inceleme. *AİBÜ Eğitim Fakültesi dergisi*, 71- 85.
- Yılmaz, H. (2010). *Stratejik Liderlik*. İstanbul: Kum Saati Yayınları.
- Yan, S. (2019, 05 01). *gov.cn . gov*: www.gov.cn adresinden alındı
- Yan, W. S. (2016, 11 20). *jiao yu bao. jyb*: https://web.archive.org/web/20180114183908/http://www.jyb.cn/basc/sd/201611/t20161130_686519.html adresinden alındı
- Yerliyurt, N. S. (2021). Okul Öncesi Eğitim Programı İle İlgili Dergipark'ta Yayınlanan Makalelerin İncelenmesi . Sivas.
- Yuan -3, Guan Li. (2023, 03 31). *huan e. huan e liu xue*: <https://www.huane.net/article/29108> adresinden alındı
- Yuan, G. M. (1998). Eğitim Sözlüğü. *Eğitim Sözlüğü*. Şangay, Çin: Şangay Eğitim Yayınevi. Bai Du Bai Ke: https://baike.baidu.com/item/教育系统?fromModule=lemma_search-box adresinden alındı
- Yuan-1, G. L. (2023, 04 26). *huan e. huan e liu xue*: <https://www.huane.net/article/109999> adresinden alındı
- Yuan-a, G. L. (2023, 04 30). *huan e. huan e*: <https://www.huane.net/article/124115> adresinden alındı
- Yuan-b, G. L. (2023, 04 20). *huan e. huan e liu xue*: <https://www.huane.net/article/77015> adresinden alındı
- Yuan-b, G. L. (2023, 04 25). *Huan e. huan e liu xue*: <https://www.huane.net/article/105206> adresinden alındı
- Yuan-c, G. L. (2023, 04 27). *huan e. huan e liu xue*: <https://www.huane.net/article/114604> adresinden alındı
- Zhao, L., & Hu, X. (2010). The development of early childhood education in rural areas in China. *international Journal of Early Years Education*, 28(2008), 197 - 209.

Zhi Hu. (2021, 09 16). zhuan lan zhi hu: <https://zhuanlan.zhihu.com/p/410938398>
adresinden alındı

BİRİNCİ BÖLÜM

5. BAŞLIK BÜYÜK HARF VE KALIN (BOLD)

Metin Giriniz

5.1. BAŞLIK BÜYÜK HARF

Metin Giriniz

5.1.1. İlk Harfler Büyük ve Kalın (Bold)

Metin Giriniz

5.1.1.1. İlk Harfler Büyük

Metin Giriniz

5.1.1.1.1. İlk Harfler Büyük, İtalik ve Kalın (Bold)

Metin Giriniz

5.1.1.1.1.1. İlk Harfler Büyük ve İtalik